

AZ ARANY POLGÁR

REGÉNY

IRTA:
LOVIK KÁROLY

BUDAPEST,
LÉGRÁDY TESTVÉREK KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5572-64-7 (online)
MEK-16600

I.

Pető Péter, egy ifju pesti jogász, szeptember elsején lakás után kutatott. Bolyongásaiban elvetődött a Terézvárosba, ahol egy ormótlan sárga ház kapuján a következő cédula fityegett:

„Itt egy szoba kiadó. Megjegyzendő, hogy nem mindenkinek alkalmas.”

A diák, akit a szoba sajátos meghatározása izgatott, befordult a kapu alá és megkérdezte a házmestert, ki intézkedik a furcsa lakás ügyében? A háziurhoz utasították és az ifju csakhamar a második emeleten járt, ahol egy kemény tölgyfaajtóra ez volt kiírva: „Karpfenbiller”.

- Ejnye, de különös név, - elmélkedett a jogász és erőteljesen meghuzta az ódon sárgaréz csöngetyüt.

Meglehető sokáig kellett várnia, míg végre lépések hallatszottak s egy hang szólalt meg az ajtó mögött:

- Ki az?

- Én vagyok, - felelt Pető öntudatosan.

- Mit kíván? - kérdezte tovább a hang.

- A szobát akarom kibérelni, - volt a felelet.

Az ajtó megnyílt. Pető egy csinos arcú kisasszonnyal állt szemben; a hölgy nyilván éppen takarított, a fején kendő, a kezében tollseprő volt.

- Van szerencsém, - mondotta az ifju.

A kisasszony röviden végzett.

- A szobát édesapám adja ki, - jelentette ki. - Szemben velünk van egy barna ház, abban a földszinten lakatosműhelyt talál, ott beszélhet vele.

Ezzel az ajtó becsukódott s a diák ismét leballagott a lépcsőkön. Amint kifelé tartott, egy pillantást vetett a nagy udvarra, amely tele volt zöldséggel, répával, kalarábéval, retekkel, salátával; a töredezett vakolatu falak között a veteményeskertek nehéz levegője lógott. Az udvar végén pár lépcső látszott, amelyek a kertféle telekre vezettek. Egy nagy boglyában rengeteg széna meredezett itt az égnek.

- Furcsa egy ház, - állapította meg magában a diák és kiballagva a kapun, kívülről is végignézett az épületen.

A régi Pest egy jellegzetes maradványával állott szemben. A kétemeletes, fészkerhez hasonló alkotmány multszázad-eleji pallérstilusban épült, apró ablakokkal, bástyaszerű kéményekkel, mélyen leereszkedő tetővel, amely még barátságatlanabbá tette az amugy sem kedvező benyomást. A kapualja rengeteg nagy volt, fölötte Szent Nepomuk álldogált üvegburkolat mögött; a jóságos védnök piros kancsót tartott a kezében és buzgón öntözött egy égő házat, amely rácáfolva a perspektiva törvényeire, éppen akkora volt, mint a szent feje. Jobbra a bejárattól pékműhely helyezkedett el, balra koporsókereskedés: a kis kirakatban szemfödelek és gipszangyalok szomorkodtak. A ház falán kótábla jelezte a nagy árviz egykori állását.

A diák, bevégezvén szemlét, átment az utca tulsó oldalára s a barna épület udvarában csakhamar megtalálta a jelzett lakatosműhelyt. Keskeny ajtón kellett bejárulnia, hogy egy sötét, hideg szobába érjen, amelyben füstölgő lámpa terjesztett gyöngé fényt. A sarokban, rozoga asztal mellett, prémes galléru, hosszú kabátban, gyapotkendővel nyakán egy öreg ur ült és egykedvűen pipázott, míg a szomszéd helyiségben vadul csattogtak a kalapácsok.

- Karpfenbiller úr? - kérdezte a diák, udvariasan megemelve kalapját.

- Nem, - felelte az öreg meg sem mozdulva.

- Ide utasítottak, - folytatta Pető és körüljártatta szemét a rideg helyiségben, amelynek butorzata egy szék meg egy asztal volt. - A kiadó szoba miatt érdeklődtem és odaát egy fiatal hölgy azt mondta, hogy Karpfenbiller ur a lakatosműhelyben található.

A rosszkedvű öreg gunyosan nézett rá a diákra.

- Nem vagyok Karpfenbiller, - felelte aztán.

- Bocsánat, - szólt Pető, - akkor talán szives volna megmondani, hol találhatom meg Karpfenbiller urat?

Az öreg most gunyosan hunyorított a szemével.

- Sehol, fiatalur, sehol.

- Sehol?

- Nem bizony. És pedig egyszerű oknál fogva. Azon oknál fogva, mert Karpfenbiller ur nem létezik.

A diák csodálkozva nézett a prémeskabátura, aztán így szólt:

- Miként lehet az, hogy Karpfenbiller nem létezik, mikor most voltam a lakásán s magam szemével láttam ajtajára a nevét kiírva?

Az öreg szippantott egyet-kettőt rosszul égő pipájából.

- Az úgy lehet, fiatalur, - felelte szárazon, - hogy önnek a logikája rossz. Mert, humillime, miből következteti ön azt, hogy Karpfenbiller ur létezik? Abból, hogy ezt a nevet kiírva látta az ajtóra. Hát ha azt írom a lakásom elé: „Asztal” vagy „Ablak”, abból az következik, hogy engem, aki benne lakom, Asztalnak vagy Ablaknak hívnak? Én azt irhatom ki az ajtóra, amit akarok, azt, hogy „Kaptafa” éppugy, mint azt, hogy „Diátrum”, az ellen senkinek sem lehet kifogása... Avagy - tette hozzá csöndes megvetéssel - a mélyen tisztelt hatóság már ezt a jogot is el akarja tőlünk venni?

Az öreg szavai befejezésével ránézett a diákra, körülbelül azzal a tekintettel, amellyel a tarokkjátékos, ha befejezésül az ultimót vágja ki. De Petőre nem hatottak az ilyen dolgok, elve volt, hogy nem egykönnyen hagyja magát a kerékvágásból kizökkeníteni.

- Teljesen értem önt, uram, - válaszolta tehát nyugodtan. - Jogi szempontból önnek mindenképp igaza van.

- És személyi okokból is, - tette hozzá az öreg. - Így legalább nem zavarnak minduntalan alkalmatlan látogatók, kéregetők és egyéb tolakodók.

Egy kis szünet következett.

- Milyen néven tisztelhetem tehát uraságodat? - kérdezte végre Pető.

- Okvetlen szükséges ezt tudnia? - vetette ellene a háziur.

- Miután ki akarom venni a szobát, mindenesetre.

Az öreg egy ideig hallgatott, aztán röviden így szólt:

- Bauernebel a nevem.

A diák kissé meglepődött.

- Bauernebel Jeromos? - kérdezte.

- Az vagyok, - felelte a megszólított.

Pető ránézett az öregre, akinek nevét hallásból, ujsághirekből régen ismerte. De ki is ne ismerte volna ezt a sajátos különcöt, Pest leggazdagabb háziurát, aki ötven beépített telket vallhatott a magáénak s akinél fukarabb embert még anya nem szült? Házait a város minden részében megtalálhattad, rosszkarban tartott, nagy, sárga kaszárnyákat, amelyekről leritt gazdájuk rideg pénzsomja, jóllehet valamennyin ott állt a Szent Nepomuk, jóságos arccal öntözve az elrajzolt lángokat. A Bauernebelek együtt keletkeztek Pesttel, együtt gazdagodtak meg vele, csak a haladásban nem tartottak lépést a fővárossal. Mig körülöttük minden fejlődött, szépült, addig a Bauernebel-házak megmaradtak azoknak a rozoga hombárokknak, amilyeneknek őket a század elején építették, apró ablakokkal, sötét lépcsőházakkal, repedezett falakkal. Némelyik ház a város legforgalmasabb pontján állott s maga a telek kétszer annyit ért meg, mint a rajta álló ócska alkotmány. Ám a Bauernebelek nem bontottak s nem építettek újra, nem alakították át ócskaságaikat, a világért el nem adták őket. Mint az igazi fukar, aki nem adja takarékbá pénzét, hanem rajta ül a pénzeszsákon, a Bauernebelek éppígy helyezkedtek el házaikon, nem engedték ki őket a karmaik közül, gyönyörködtek bennök, imádták őket s valamint egy kabátot addig viseltek, amíg rongyokban nem szakadt le róluk, a házaikat is addig tartogatták, míg össze nem dőltek. Könnyen tehették, annyi vagyonuk volt, hogy egy vármegyét a mellényzsebükből kifizethettek volna, szőröstől-bőröstől, hajduval, pandurral, instrukcióval együtt.

A Bauernebeleknek gazdagságukon kívül két jellemző vonása volt: az egyik a már jelzett fukarság, a másik a perlekedésre való hajlandóság. Az előbbit dédapjuk Németországból hozta magával, a répatermő sváb földekről, a másik hajlandóság magyar szerzemény volt, jele az aklimatizálódásnak. A garasoskodásban ezek a gazdag háziurak páratlanok voltak: a személyükre semmit sem költöttek, ötször felmelegített ételekkel táplálkoztak s egy rend ruhában mentek át a férfikorból az aggastyáni mesgyékre. Az utcán messziről meg lehetett őket ismereni borzasszörű köcsögkalapjukról, flaskózöld kabátjukról, kampósnyelű tarka esernyőjükéről, amely családi ereklyeként szállt apáról-fiúra. Soha őket élő lélek omnibuszon kívül más kocsin jární nem látta, soha rajtuk kereskedő, iparos nem keresett. Szórakozás, fényűzés ismeretlen volt számukra s csak Bauernebel Jeromos engedett meg magának annyit, hogy délután egy-egy órára bement a kávéházba s ott egy pohár vizet kért, amelybe aztán a magával hozott cukrot dobta bele.

A fővárosban számos anekdota keringett a gazdag család fukarságáról, közülök csak egyet jegyeztem föl. Amikor Bauernebel Konrádot, Jeromos apját, az utcán a guta ütötte meg, két hordár cipelte haza az öreget, aki már beszélni nem tudott, csak a két ujját mutatta a feleségének, jelezve, hogy ilyen kulcs szerint fizesse ki a segítő kezeket. Az asszony a mozdulatból két forintot értett s azt át is adta a hordároknak, Konrád azonban két hatost gondolt s látva a hallatlan pazarlást, amelyet felesége mivel, szörnnyethalt.

De nemcsak a fukarságban, a Bauernebelek összeférhetetlenségben is nagyok voltak és szereszámá nincs azoknak a bélyeges papirosoknak, amelyek az ő ügyeikben bolyongtak fórumról-fórumra. Jeromos boldogtalan volt, ha egy nap nem pörölhette ki alaposan magát, sőt volt egy ügyvédje, az öreg Juvenczius, aki nem foglalkozott mással, minthogy az ő pöreit bonyolította. Bauernebel összekapott az egész világgal, magányosokkal éppígy, mint testületekkel, családokkal éppígy, mint a hatósággal. Bepörölte a susztert, - elmaradt haszon és erkölcsi kár miatt, - ha a kitűzött időnél csak egy nappal is később hozta el a cipőjét; sikkasztás miatt jelentette fel a cselédjét, ha az a kiszabott egy darab kenyér helyett két karajt szelt le magának vacsorára; idegen vagyon rongálás címén támadt rá lakóira, ha azok a gyufáikat a lépcsőház falán húzták végig. És e csodálatos pörök, minden bíró legrémesebb álomképei, évszámra folytak, meg lettek appellálva, ki lettek bővitve, meg lettek ujitva, részben anyagi haszonból,

főleg azonban, hogy Bauernebel Jeromosnak igaza legyen. Ez volt az ő szenvedélye, az ő alfája és omegája s hogy igaza legyen, nyugodt lélekkel képes lett volna a legnagyobb igazságtalanságra.

- Tehát, hogy a tárgyra térjünk; egy szoba kiadó a házban? - kérdezte újra Pető.

- Igenis, fiatalur, - felelte Jeromos. - Mégpedig egy furcsa szoba. Egy igen furcsa szoba. Előre figyelmeztetem rá, csak úgy vegye ki, ha jó idegei vannak. Nem akarom, hogy utólagos differenciák merüljenek fel köztünk, clara pacta, boni amici.

- Az idegzetem eléggé rendben van, - szólt a diák önérzetesen.

- No, majd meglátjuk, - hümmögött a háziur. - Végén csattan az ostor.

- Tudom, - bólintotta a jogász.

Bauernebel egy percig hallgatott, aztán így szólt:

- Tehát ha a dolog így áll, térjünk a részletekre. Mindenekelőtt; ösmeri ön Jozefint?

- Sohasem hallottam ilyen hölgynek a hírét, - rázta meg fejét az ifju.

- Valóban nem? - kérdezte az öreg, vércsetekintettel kémelve a fiatalember arcvonásait.

- Megesküdhetem rá, uram.

- Hát tegye azt, - kapott a szón a háziur. - Tegye azt és esküdjön meg, hogy nem ösmeri Jozefint és nem Jozefin küldte önt hozzám.

Pető vállat vont. Ugy látszik, az öreg igazat mondott, mikor kijelentette, hogy a Bauernebel-házban erős idegekre van szükség.

- Ahogy parancsolja!

A pesti Krózus gyorsan felállt és megeskette az ifjut, hogy sohasem beszélt Jozefinnel, sem megbizottjával és nem jár el Jozefin semminemű dolgában.

Pető nyugodtan letette a főesküt.

Bauernebel most megint visszatelepedett a székre.

- Akkor megkaphatja a szobát, - dörögte lassan. - Fizet érte havonta tizennégy forint és hatvan krajcárt és pedig mindig előre, elsején, déli tizenkét óráig.

A diák fölcsapott. Micsoda mulatságos dolgokra van itt kilátás, ha már a bevezetés ilyen sokat ígérő! Dehogyan szabad egy ilyen szobát kiengedni!

- Az üzlet meg van kötve, - szólt a háziur, egy ivet vonva elő a fiókból, - most még tessék a szerződést aláírni.

Rendes kontraktus volt, mindenféle pontozatokkal, amelyek közt az volt a legérdekesebb, hogy a bérlő kijelentette, miszerint se nem zenész, sem pedig ipari célokra nem kívánja a szobát, sem azt üzleti helyiségnek nem fogja használni. A diák aláírta a föltételeket, aztán így szólt:

- Rendben vagyunk?

- Rendben, - intett a prémkabátos.

- Engedje meg, - szót Pető a kalapja után nyulva, - hogy örvendjek a szerencsének.

- Majd elválík, - sunyított az öreg és óvatosan elrakta a papirost.

II.

Pető másnap, egy hordártól kísérve, beköltözött a sárga házba. A furcsa szoba puritán egyszerűséggel volt berendezve: mindössze egy ágy, egy asztal, egy szekrény és egy szék állt benne; igaz, még egy ócska kandalló is, amelyre rá volt írva: „Kályhajavitásokat a háziur nem végeztet.” Az utóbbi széljegyzeten Pető, ismervé az előzményeket, nem igen csodálkozott, az a tény azonban, hogy az összes butorok vaspántokkal voltak a padlóhoz erősítve, némileg meglepte.

- Csak nem gondolja a háziur, hogy ezeket az ócskaságokat valaki ellopja? - kérdezte tehát az installációra megjelént házmestertől.

- Óh nem, - felelte Lámpl, a derék kulcsár, akinek gondterhelt sovány ábrázata messziről elárulta az agyonkínzott alkalmazottat. - Ennek más oka van!

- És pedig?

- És pedig az, - sóhajtott a házmester, hogy az ur előtt e helyen egy rosszlelkű fiatalember lakott. Ez a bérlő azt tette, hogy egész éjjel jobbra-balra huzgálta az ágyat, meg a szekrényt, úgyhogy Bauernebel ur, aki a szomszéd szobában lakik, percre nem volt képes a szemét lehunyni.

Pető nagy szemet meresztett.

- Egész éjjel huzogatta a butorokat? Talán meghibbant az elméje?

A házmester sóhajtott.

- Nem, uram, óh nem. Távolról sem. Ő a Jozefin önágyasága megbízottja volt.

A diák most másodszor hallotta ezt a női nevet s azért célszerűnek tartotta megkérdezni, ki tulajdonképpen Jozefin önágyasága, akinek személye ilyen furcsa dolgokkal van összeköttetésben.

Lámpl ur összecsapta a kezét, mint a történelem tanára, ha a diák nem tudja, mi az aranybulla.

- Ön nem ismeri önágyaságát? - szólt kételkedve. - Ön nem ismeri? Lehetetlen.

- A lehetetlen szót Napoleon kitörölte a szótárból, Lámpl ur, - vélte Pető.

A házmester keserü mosollyal bölintgatta ősz fejét.

- Nos, ha nem tudja, még mindig elég korán fogja megtudni, uram, ki ő? Tulkorán, uram, tulkorán! És eleget is fog szenvedni tőle, én mondom, ha ugyan első nap meg nem szökik innét!

E pillanatban különös dolog történt.

Az udvar felől harangok szólaltak meg, komoly, nagy harangok, amilyenek csak öreg vidéki templomokban vannak: mélyszavuak, ablakrendítők, messzire repülők. Ha püspököt temetnek, királyfit keresztelnek, akkor van ilyen harangozás, aminő e percben végigviharzott az ódon Bauernebel-házon, lepörgetve a falakról a vakolatot.

- Hát ez mi? - csodálkozott a diák. - Templom is van a házban?

Lámpl mélyen felsóhajtott.

- Óh nem. Ez nem templom. Ez önágyasága műve.

- Jozefiné?

- Igen, uram. Csak ő tudja így az embert megkínózni. Mert tudnia kell, uram, hogy őnagysága harangműhelyt tart a házban.

- Hát harangöntő ez a hölgy? - kérdezte Pető egyre jobban beleszédülve Jozefin természetrajzába.

Lámpl megrázta fejét.

- Nem, uram. Ő nem harangöntő, távolról sem az. Ő egy urihölgy, akinek a története, ha érdeklő, a következő: Jozefin őnagysága Bauernebel urnak az idősebb leánya, egy ifju özvegy, özvegye a tiszteletreméltó Reinhold vaskereskedő urnak. Reinhold ur meghalt (Isten nyugosztalja, nagy gavallér volt, a régi cipőit mind én kaptam meg) és mikor Reinhold ur meghalt, őnagysága igen pazarlóan kezdett élni s ekkor az apja, aki élére állítja a garast, kitagadta a leányát tékozlás miatt. Ez súlyos büntetés és más gyermeket bizonytalansággal megtörne, de Jozefin őnagysága csak nevette a dolgot. Csak nevette és azt üzentette az apjának: hogy két vége van a botnak s azzal elkezdte bosszantani az öregurat. Sok, sok csipős borsot tört az orra alá, alig lehet mind elmondani. Egyebek közt ezidőszerint harangműhelyt tart fenn abban a két szobában, amelynek haszonélvezeti jogát a mi házainkban élethossziglan örökölte az anyai vagyonnal együtt. Ez a két szoba az övé, azt tőle elvenni nem lehet s így akár tigriseket tarthat benne. És ezért harangoznak itt, uram, délben, este, éjjel, reggel, minden órában, minden percben, hogy az ember dühében majd kibujik a bőréből.

A hordárnak, aki Pető holmiját hozta, éppen elég volt ennyi a sárga ház titkaiból.

- Tessék, kérem, engem kifizetni, hadd mehessek, - mondta megszeppenve.

- No, ez kedélyes, - jegyezte meg a diák, kiegyenlítve a targoncás számláját. - Itt valóban szükség van a jó idegekre. És nem lehet az örült harangozás ellen valamit tenni?

Lámpl busan csörgette kulcsait.

- Mit lehetne tenni? Pörlünk, uram, pörlünk, de nincs az a bíróság, amelyik ezen a dolgon el tudjon igazodni!

Az öreg kulcsár elhallgatott és beteg madárként csüggesztette le szögletes fejét.

Pető nevetett.

- Nono, - mondta, kezét Lámpl vállára téve, - azért nem kell mindjárt kétségbeesni. Minden zsákra van folt. Hallgasson csak rám, öregem. Nézze: a botnak két vége van, ugyebár?

- Mindenesetre, - felelt a kulcsár némi gondolkodás után.

- Nos hát, ha ez áll, - érvelt a jogász, - akkor Bauernebel ur is csak tud szeget-szeggel megfizetni? Nem képes ő is őnagyságát megbosszantani?

A cerberus megrázta fejét.

- Dehogyan is nem, uram, dehogyan is nem! Hiszen az egész élete nem áll egyébből, mint hogy ezen gondolkodik és bizonyos, hogy ő is elég borsot tör őnagysága orra alá. Ime például, uram, látta már a lakatosműhelyt odaát a barna házban? A barna házban lakik tudniillik Jozefin őnagysága s Bauernebel ur a műhelyt csak azért bérelte ki a tulajdonosától, hogy állandóan őnagyságának becsörömpöljön, cserébe a harangokért. Négy legény egész nap nem csinál egyebet, mint hogy a leglármasabb pléheket kalapálja, míg azok rostává nem lyukadnak. Maga Bauernebel ur ellenőrzi őket, ott ül egész nap a műhelyben és biztatja a legényeket: „Csak rajta! csak vigán!”

- És nem mondják fel neki a műhelyt? - ébredt fel a diákban a jogász.

- Hogyne, hogyne, - bölintgatott Lámpl ur, - hogyne mondanák fel. De hát mindig ki lehet valami újat találni. Ki bizony. Okos emberek a Bauernebelek!

- Engedjen meg még egy kérdést, kedves mester, - szólt Pető. - Tudtommal Bauernebel Jeromosnak legalább ötven háza van Pesten; miért nem költözik hát át az ön gazdája egy másik ingatlanába?

Lámpl lemondólag legyintett kezével.

- Mert meddő dolog lenne. Meddő, uram, meddő. Bemenjünk a Koronaherceg-utcába? Ott pár éve egy ártatlannak látszó örményt fogadtunk be, aki kanárikat, papagájokat, majmokat, kigyókat árult. Mi történt? Az örmény egy nap vidékről két ritka kigyót kapott, hogy adja el őket a patikának és persze az egyik kigyó szerencsésen megszabadult, bemászott a kályhába s azóta ott kuszik a kürtőkben: az ember sohase tudhatja, melyik percben dugja ki fejét a spórhertből vagy a vízvezetékéből? Ki mer ilyen házban lakni? Vagy próbáljunk szerencsét a Dunaparton? Ónagysága megvesztegeti az összes kormányosokat, hogy éppen a mi házunk előtt huzzák meg a gőzkürtöt, ami olyat szól, hogy az ember még a ravatalról is leugrik. És különben is: Jozefin ónagyságának minden házban két szobára való haszonélvezete van, előle nem lehet elmenekülni.

A diák ki volt forgatva érveiből, tehát nevetett és csak ezt jegyezte meg:

- Valóban kíváncsi vagyok, mi mindent fogok még e különös házban látni és tapasztalni? Mert az előzmények joggal kíváncsivá tesznek, kedves Lámpl ur.

A szegény házmester busan bölintgatott fejével, aztán meghajtotta magát és távozott.

A harangok még mindig zúgtak, vadul, kétségbeesve, mintha jeges-felhőt akarnának megtörni.

III.

Pető nem sokat törődött a zajjal és elrakta holmiját. Nem volt nagy munka, hat gallér és négy kezelő gyorsan helyet talál, így a diák pár perc alatt elkészült a rendezgetéssel s azután nyugodtan élvezte az ércnyelvek tomboló zenéjét. A legények alaposan működtek vagy egy félóráig, néha mulatságból félreverték a harangokat, közbe a lélekcsengetyünek is szerepet adtak, de végre mégis csak csend lett.

Az ifju most megfőzte teáját, megette hozzá a hazulról hozott rózsaszínű szalonnát s aztán, késő este lévén, nyugovóra készült. A faágy ugyan puritán volt, de azért elég puha és kényelmes s Pető már azon jártatta eszét, milyen furcsa dolgokról fog álmodni az elátkozott házban, mikor egyszerre a jobb szobában nesz hallatszott s a következő percben egy mély hang teljes erővel kezdett énekbe:

Mig ifju voltam
Sok lányt csókoltam
Tilaárom haj!

- Ez se rossz, - jegyezte meg magában Pető, mikor a szomszédja azt a nevezetes tényt, hogy sok lányt csókolt, immár harmadszor erősítette meg.

A ház falai igazi Bauernebel-falak voltak, pókhálóból, esetleg csalánszövetből készítve, minek folytán teljes erővel továbbították az énekhangot: az ember azt hihette volna, hogy az éjjeli dalnok az ágy lábánál ülve koptatja öblös torkát. Nagy változatosság egyébként az énekes előadásában nem volt: a dalnok folyton csak a fönti három sort ismételte, bámulatos kitartással és egykedvűséggel.

- Jó, jó, - dörmögte magában a diák, - nekem énekelhetsz! Végre mégis csak elhagyod.

Mikor a szomszéd már vagy huszszor eldalolta érdekes fiatalkori eseményét, pillanatra elhallgatott. Pető már remélni kezdte, hogy immár érkezett a nyugalom ideje, mikor újra megtört a csend s a dalnok fagotton kezdte fujni a nótát. A fagott általában nem szimpatikus hangszer, de a szomszédé különösen förtelmes instrumentum volt; a magasabb regiszterben recsegett, mint a kifizetetlen cipő, mélyhangjai pedig vetekedtek a medve bőgésével.

Az új lakó joggal mondta el magáról, hogy erős szervezete van. Ugy is volt, a sors karvastagságu idegekkel ajándékozta meg. Egy ideig ugyan bántotta e szokatlan hangszer, de aztán a diák szép csendesen elszenderedett. Különös álma volt: lehunyt szeme előtt megjelent a Koronaherceg-utcai kigyó és udvarias főhajtással keringőre szólította fel, amelyhez a lakatosok ütötték a taktust és Pető már táncra is kelt, mikor egyszerre rémes dörömbölés hallatszott az ajtón és Petőnek jobb szándéka ellenére, fel kellett ébrednie.

- Ki az? - dörmögte és azt érezte, hogy tenyerében pofonok viszketnek. - Ki az a csend-háborító?

Egy rosszkedvű hang válaszolt kívülről:

- A háziur van itt!

- Mit kíván? - üvöltött vissza Pető, aki semmi hajlandóságot sem érzett arra, hogy kimásszon meleg ágyából.

- Bebocsájtatást, - jelentette ki az előbbi szózat. - Fontos ügyről van szó.

Mit lehetett tenni, a jogász felkelt és ajtót nyitott. A küszöbön Bauernebel Jeromos állt, mögötte a házmester, hálósapkában, alabárdal, istállólámpával a kezében, akár a német városok éjjeli őrei.

A háziur megemelte kalapját és belépett a szobába.

- Mit tetszik parancsolni? - kérdezte a diák, gyorsan visszabujva a meleg párnák közé.

Jeromos ur egy nyomtatott irást mutatott fel.

- Ezek a hatósági lakbérstatutumok, - mondotta. - Kétkedik bennök?

- Nem! - ordította az ifju.

- Ez szép öntől, - folytatta a háziur. - Eszerint továbbmehetünk. A szabályzat, melyet bemutatam, kifejezett jogot ad a háziurnak, hogy a kiadott lakást bármikor megszemlélheti. Van ez ellen kifogása?

Pető úgy érezte, hogy ki kell bujnia a bőréből.

- És ön a jogával éjjel él?! - bömbölte a téli álmából felriasztott medve hangjával.

Bauernebel arca jéghideg maradt.

- Ez az én belátásomra tartozik, - válaszolta szárazon. - Miután pedig házam nappal nem elég nyugodt arra, hogy izgatottság nélkül élhessek e jogommal, az éjjeli órákat kell e célra felhasználnom.

A diák egy pillanatig nem tudta, mit csináljon: nevéssen-e, avagy kapja fel a sétabotját és kergesse ki a hálókabátos társaságot? Mind a kettőhöz nagy hajlandóságot érzett volna, különösen az utóbbihoz, de aztán meggondolta, hogy ha mérgeződik, ezzel csak örömet szerez a háziurnak, hát vállat vont és aránylag higgadtan így szólt:

- Tisztelt uram! Bauernebel Jeromos ur! Engedjen meg egy kijelentést. Ön tökéletes bolond. Megváltozhatatlan, javíthatatlan, képezhetetlen bolond. És ezek után: jóéjt! Jóéjt!

A háziur meghökkent. Mit mondott ez az ifju?

Hogy ő, Bauernebel Jeromos, ötven ház tulajdonosa, az arany polgár, Pest leggazdagabb embere, bolond? Lehetséges ez? Lehetséges, hogy ekkora vakmerőség lakozzon egy zöld ifjuban?

A terézvárosi Krózus kiegyenesedett. Most már ő volt dühös.

- Ön azt tartja, hogy örült vagyok?! - kérdezte villogó szemmel.

- Azt, - felelte a diák a dunyha alól.

Lámpl megkövesedve állott gazdája oldalán.

- Egy fiatalember meri ezt egy idősebb arcába vágni? - pattogott a háziur, oly vadul gesztikulálva, hogy kiütötte Lámpl uram kezéből az istállólámpát. - Egy fiatal jogász?! Egy senki?!

De Pető már nem válaszolt.

Nyugodtan lehunyta szemét, elaludt és álmában újra táncba bocsátkozott a kacér kigyóval.

A háziur még egyszer megismételte a kérdést, de feleletet most sem kapott.

- Lámpl! - fordult Bauernebel szigoruan a házmesterhez, látva az eredménytelen kísérletezést.

- Lámpl, költse fel ezt az urat!

A szegény cerberus hozzáfogott a hálátlan munkához. Elkezdte rázni Petót, könyörgött neki, a fülébe kiabált, az ágyát döngette, vizet fröccsentett rá, de hiába, a diák sehogysem akart felébredni, nyugodtan, erős lélekzettel aludt, mint a medve vizkeresztkor. Lámpl egy ideig még folytatta a harcot, aztán kimerülten fordult a háziur felé.

- Lehetetlen! Lehetetlen, uram! Ettől az idomtalan fiatalurtól kitelik, miszerint meghalt, csak hogy minket bosszantson.

- Ügyetlen! - vetette oda neki Bauernebel s megvető tekintetet vetett a diákra. - Előre! - fordult aztán Lámplhoz, aki úgy fujt, mint egy motola. - Gyerünk a szomszédba!

IV.

Reggel Pető összeszedte a holmiját és beállított a háziurhoz, aki hosszú slafrokban ülve, éppen a kávéját szűrte. A logika szabályai szerint az arany polgárnak, amint megpillantotta a goromba lakóját, fel kellett volna ugrani székéből és visszatérve az éjjeli találkozásra, a legszenvedélyesebb indulatszókban kellett volna kitörnie. De a logika ezuttal nem állta meg helyét.

Bauernebel nyugodtan ülve maradt, - dühe az éj folyamán lecsillapodott. Ennek a magyarázata a következő: Az arany polgár - ahogy kortársai nevezték - hajthatatlan és összeférhetetlen természet volt ugyan, de éppen azért meg tudta érteni, ha más embernek is hasonló tulajdonságai voltak. Hogy aludt egyet rá, fejből kipárolgott a harag, a magáéhoz hasonló karaktert fedezett fel a jogászban, sőt még tetszett is neki, hogy valaki, akinek nincs semmije és nem is lesz semmije, aki egy öröknek ígérkező nulla, egy mittudoménki, ilyen vakmerőn mer vele, a hatalmas háziurral szembeállni. Éppen azért kissé gunyosan, de mégis mosolyogva fogadta Petőt.

- Nos, tisztelt fiatalur, - kérdezte szemét hunyorgatva, - hát csak még sincsenek oly erős idegei, ahogy gondolta?

A diák vállat vont.

- Erős idegeim vannak, Bauernebel ur, - felelte kurtán, - de azokat nem az ön, hanem a magam számára kaptam az Uristentől.

Az arany polgár bólintott a fejével.

- Ebben igaza van, tisztelt fiatalur, feltétlen igaza. Ez jól van mondva. Bár nálam is ugy állna a dolog.

- Ön más. Ön egy kellemetlen, összeférhetetlen természet, tisztelt Bauernebel ur, - jegyezte meg a diák nyugodt szemtelenséggel, - de én, én a légynek sem vétek. És éppen azért a lakást felmondom. Az én hajamat maga nem fogja megfehériteni, mint a szegény Lámplét.

Bauernebel nem haragudott meg: mosolyogva kapta be a tejeskifli csücskét, aztán felállt és Pető vállára tette kezét.

- Nagyon jól beszél, kedves barátom uram, nagyon jól. A fő az őszinteség! Én összeférhetetlen vagyok, sőt házsártos is a legnagyobb mértékben. Tisztában vagyok bűneimmel. Mea culpa! De csak egyet kérdek. Látott ön már embert, akinek kártyában, asszonyban telik öröme, s megérti ön az ilyen embereket?

- Meg, - felelte a diák, aki maga is szeretett kártyázni és asszonyok után futkosni.

- No hát, barátom uram, - bólintott a háziur, - ahogy másnak a szép lány, a pique dame a passziója, nekem a pörlekedés nyújt élvezetet. Hiszi ön, hogy ez így van?

- Elhiszem, - felelte Pető. - Én minden rosszat készsággal hiszek el önről.

A háziur most sem haragudott meg.

- Hahaha, - kacagott kesernyésen. - Meg kell mondanom, hogy az őszintesége nincs ellenemre. Velem ezen a hangon nem igen mernek beszélni az emberek. De nem ám! Éppen ezért, sajnálnám, ha ön, aki tiszteletreméltó kivétel, így gyorsan elhagyná házamat.

Pető vállat vont.

- Azt hiszi, szerencsének tartom, - felelt félvállról, - ha minden éjszaka alabárdosok kíséretében tesz nálam látogatást?

Bauernebel ravaszul pislogott.

- Ah, az csak próba volt, barátocskám. Ez még nem ok a haragra. Sőt, ez alap a barátságra. Ne nézzen csodálkozva reám. Mindjárt kimagyarázom magamat.

- Kíváncsi vagyok.

- Nos, akkor figyeljen rám, - mosolygott a háziur. - Ön, nemde, megesküdt nekem, hogy semmiféle összeköttetésben nem áll Jozefinnel, sőt erről kötelezvényt is adott. Ez szép, de hát tudjuk, hogy minden írásból, esküből van valami kibuvó, van valami mentális reservatio - másképp a fiskálisok már rég éhen vesztek volna. De maradjunk a tárgynál. Tehát én éltem a gyanupörrel, hogy ön mégis csak valamelyes nexusban áll Jozefinnel, tudom is én, hogy s miként: talán tizenöt emberen keresztül, talán úgy, hogy maga sem tudott róla s ezért elhatároztam, hogy kipróbálom önt.

- Nagyon kedves, - jegyezte meg a diák szárazon.

- Tervem a következő volt, - folytatta a háziur. - Ha ez a Pető ur az első örült éjszaka után megtartja a szobát, akkor föltétlen a Jozefin embere, mert a Jozefin megbizottaival tehetek, amit akarok, agyonszekirozhatom őket, azok minden ördög és pokol dacára itt tanyáznak a nyakamon, vide a harangöntők vagy a fagottművész. Jozefin úgy megfizeti őket, hogy ha a ház összedől, a harangok még mindig zugni fognak benne s a fagottista még mindig ifjukuráról ábrándozik. Ha tehát az első éjszaka után a diák ur azt mondja: „alászolgája!”, akkor a dolog rendben van, ő nem megbizott, nem a leányom bérence és én csak örülhetek, hogy ilyen jó lakóm akadt.

Petőnek nevetnie kellett.

- Az ön logikája, - felelte meghajtván fejét, - valóban bámulatos!

- Nos tehát, - folytatta tovább az arany polgár, - ön kiállta a próbát s azt mondta: „Alászolgája!” Ennek következtében ezennel leteszem ön előtt a fegyvert s ígérem, hogy több éjjeli inspekciót nem tartok.

- Ez esetben - jegyezte meg a diák, - visszavonom a felmondást.

Bauernebel átszólt a másik szobába.

- Tilda! Tilda! Gyere csak át! Vendégünk van!

Az ajtó megnyílt s a küszöbön megjelent egy csinos fiatal hölgy: ugyanaz, aki annakidején Petőt a lakatosműhelyhez irányította.

A diák meghajolt, a kisasszony pedig odanyujtotta keskeny fehér kezét.

- A leányom, - mondta Bauernebel büszkeséggel s azután hozzátette: - Az apja leánya! Ezennel bemutatom neked Pető urat!

Tényleg volt benne valami az öregurból: a makacs szem, az okos homlok s a parancsoláshoz szokott száj az arany polgárra vallott, de a kemény vonásokat a fiatalság és üdeség zománca puhította meg.

- Nos, hogy tetszik? - kérdezte a házigazda a diákot.

Pető habozott.

- Azt nem lehet egy-kettőre megállapítani, - szólt megfontoltan. - Ha azt fogom mondani, hogy a kisasszony szép, úgy a kedves leánya, aki az „ön leánya”, föl fogja biggyeszteni az ajkát és azt mondja: olcsó bók! Ha pedig az ellenkezőjét állítanám, összeütközésbe kerülnék az igazságérzésemmel.

Bauernebel bólintott a fejével.

- Nagyon jó, fiatal barátom, nagyon jó. Ön a rébuszt helyesen fejtette meg.

Tilda nem osztotta apja véleményét.

- Ez is csak bók, - jegyezte meg hidegen, - ha mindjárt más formában.

A diák nem jött zavarba.

- Nem kezdhetem meg az ismeretséget rögtön igazmondással, - felelte nyugodtan. - Mert méltóztasson elhinni, kegyeddel csak olyan férfi tudna megférfni, aki keményen fogná a gyeplőt.

A leány dacosan nézett Petó szemébe.

- Abba nekem is van beleszólásom.

- Kérem, - hajtotta meg magát az ifju, - én nem vágyom e szerepre.

Az arany polgár a kezét dörzsölte.

- Nagyon jól beszél ön, fiatal barátom, nagyon jól. Kész debatter, kész dialektikus. Tehát térjünk a tárgyra. Ön ezek szerint megtartja a szobát s én lemondok az inspekciónásról: clara pacta, boni amici.

- Rendben van. Ha ön azonban megszegi a szavát, - jelentette ki az ifju vészjóslóan, - akkor én holnap elmegyek Jozefinhez, beállok bérencének s löpörgyárat nyitok a szobámban.

Petó fölkel s távozni készült.

A háziur kezét fogott vele, aztán, mintha nagy kegyet osztana, így szólt:

- Ha kívánja, leszedetem a szobája butoráról a vaspántokat. Biztos vagyok benne, hogy ön éjjelente nem fogja az ágyat jobbról-balra huzgálni.

- Ez több, mint amennyit megérdemlek, - jegyezte meg az ifju szerényen s azzal távozott.

V.

Amint Pető visszament a szobájába, a folyosón egy különös emberrel találkozott, egy zordarcu urral, aki nagy fekete karbonári-köpenybe volt burkolva s a hóna alatt rengeteg kottacsomót tartott. Nyilván zenész volt: bársonykalapja s hosszú haja legalább arra vallott, s ezért a diák joggal szomszédját vélte fölismerni benne.

Pető gondolt egyet.

- Bocsánat, uram, - szólította meg udvariasan a karbonári-köpenyegest, - nem ahhoz a kiváló fagott-művészhez van szerencsém, aki mellettem lakik?

A bársonykalapos meghajtotta magát.

- Valóban, uram, - felelte, - a fagottista én vagyok.

- Pető a nevem, - mondta a diák kezét nyujtva.

- És engem Bulcsu Emődnek hívnak - felelte a zenész. - Bulcsu, ez t. i. a művészi nevem. Valóban azonban a Buchwald család tagja vagyok.

Pető elgondolkozott egy pillanatig. Mi az ördögnek kell a regényes Bulcsu név ahhoz, hogy az ember egész éjjel azt fujja: „Mig ifju voltam, sok lányt csókoltam, tilaárom haj!?” Ezt ugyan a derék Buchwald név is megteszi.

A karbonáris nyilván megsejtette szomszédja titkos gondolatát.

- Ah, uram! - szólt sóhajtván, - engedje meg, hogy röstelkedésemnek adjak kifejezést. Nagy röstelkedésemnek, mert az előzmények után ön engem bizonytalán félreismer, mint sokan a világban.

- Tessék elhinni, hogy ez a szándék távol áll tőlem, - udvariaskodott a jogász.

- Nem, ne mondjon ellent, - erősködött a fagottista. - Tisztában vagyok a helyzettel. Elismerem, hogy sokat véték a muzsa ellen, sokat hibáztam önmagammal szemben, de... nem tisztelne meg egy percre látogatásával? - tette hozzá szobája ajtaja felé mutatva.

- Tartom szerencsémnek, - hajtotta meg fejét Pető s azzal már bent is volt a fagott-művész odvában.

Barátságosnak az ifju zenész lakását mondani nem lehetett. A butorzat még puritánabb volt, mint a jogásznál s szobadiszül csak egy ócska lovaglóstor szolgált, amely busan fityegett le a falról.

- Ön lovagolni is szokott? - kérdezte Pető a hippológiai szimbólumra mutatva.

- Oh dehogy, - tiltakozott szomorú mosollyal a művész, - ez az ostor nem az enyém. Ez az elődömtől, egy nyugdíjazott kapitánytól maradt fenn. Mert én itt, mint talán sejtí, csak albérlő vagyok. A lakás tulajdonképp egy nyugdíjazott századosé, akit azonban a harangöntők első nap szerencsésen kizavartak az elátkozott falak közül. Ekkor Jozefin önagysága kibérelte számomra e helyiségeket. Helyiségeket mondok, mert még három szobám van. Cifra nyomoruság: négy szoba és egy tál étel se. Méltóztasson megpillantani a lakosztályt!

És a művész végigvezette új ösmerősét további három szobán, ahol a butorzatot mindössze egy öreg kalap és egy kitömött galamb képviselték. Mikor a szemle véget ért, visszakerültek az első helyiségbe, Pető egy kottákkal megtömött ládára, a fagottista pedig az ágyra telepedett le.

- Üdvözlöm önt lakomban, - kezdte el újra a zenész, - és remélem, hogy nem leszünk ellenségek, jóllehet önnek erre, belátom, oka és joga van. Kétségtelennek tartom ugyanis, hogy kegyed, mint a legtöbb ember, nem barátja a fagottnak, valamint annak sem, ha valaki ezerszer éneklél el a szomszédjában azt, hogy: „Mig ifjú voltam, sok lányt csókoltam, tülköltem haj!” Én sem vagyok kedvelője az ilyen zenei élvezetnek, legkevésbé sem. De hajh! az élet nehéz! Engem e szörnyű hangszerhez az a kérdés fűz, hogy mi jobb: éhenhalni, vagy fagottnak lenni? Nem nehéz eldönteni: nyilván az utóbbi, azért hát jobb meggyőződés ellenére kénytelen voltam elfogadni Jozefin önmagának ajánlatát és magamra venni ezt az átkozott igát! Havi harminc forintért napestig bosszantanom kell Bauernebel urat, ez az én hivatásom, ez az én életem, - piha!

Bulcsu mester elkeseredve lóbálta a lábát, majd így folytatta:

- Az emberek, s köztük ön is, joggal hihetik, hogy egész valóm nem ér egy pipa dohányt. A látszat is e mellett szól. Pedig tévednek, nagyon tévednek. Bennem is léteznek ambíciók, én is tudom, mi az ideális cél s remélem, hogy azt egykor el is érem, hogy egykoron lesz belőlem valami. Anch' io sono pittore. Tessék itt körülnézni, a szoba, nemde, csupa kotta. Tudja mi ez? A Nero című nagy opera előmunkálatai, partitúra-részletek, megkezdett dalok, hangszerelési kísérletek. Ez az én életcélom, ambícióm. De amint belemelegszenek a munkába s emelkedem a Parnasszus felé, egyszerre eszembe jut, hogy tulajdonképpen mire is szerződtem: semmi másra, mint hogy megbosszantsam Bauernebel urat, valamint, hogy kiszekirozzam a többi bérlőt, s így rá kell gyujtanom a fagottra. Oh, te utálatos szerszám! - tört ki belőle az elkeseredés, - csak téged ne látnálak, csak te pusztulnál el, csak téged ragadna már el a zord enyészet, amely annyi sok más derék embert s intézményt tesz tönkre!

Pető részvétellel nézett új barátjára. Tényleg, naphosszat jobb meggyőződés ellenére fagottnak lenni, nem lehet a legkellemesebb életpálya.

- És mióta tart a pörlekedés apa és leánya közt? - kérdezte a jogász a zenésztől, aki még mindig gyilkos tekintetet lövelt a fagottra.

- Ki annak a megmondhatója?! - sóhajtotta a muzsikus. - Azt hiszem, ez a pörlekedés már évszázadok óta tart és úgy sejtem, sohasem fog véget érni.

- Ez a Jozefin nagy hárpia lehet, - vélte Pető egy kis szünet után.

Bulcsu mester tétován nézett a jogászra.

- Ön nem ismeri önmagát? - kérdezte aztán.

- Sohase láttam; egyébként is, most jöttem vidékről.

A zenész tiszteletteljesen fölállott, mintha szemben lenne Jozefinnel.

- Bauernebel ur leánya, - mondta sok kenettel, - bájos, szeretetreméltó teremtes. Üde, okos, kedves, csaknem olyan üde és kedves, mint Tilda.

A Tilda szónál a zenész alakoskodáshoz nem szokott muzsikus-arca hirtelen kigyult, úgyhogy Pető, aki pszichológiailag némileg képzett volt, gyanakodva nézett szomszédjára.

- Tilda, úgy látszik, tetszik önnek? - kérdezte egy kis szünet után a fagottistától.

Bulcsu az ablakhoz ment. Ott állt egy ideig és szomorúan nézett ki az utcára, ahol, az utcagyerekek éktelen visítása közben, éppen a külvárosok szenzációja, a sintérekocsi dőcögött végig.

- Hogy tetszik-e? - mormolta inkább a zenész, semmint mondta. - Kinek ne tetszene a hajnal, a rózsabimbó, a napsugár? Kit ne illett volna meg a szépség, a szűzi tisztaság? Oh! Hiszen ez az én tragédiám! Ez az én kétségbeejtő, ödipuszi tragédiám! Minek is tagadnám! Fülíg szerelmes

vagyok Tildába és mindazonáltal gyűlölöm, bosszantanom kell őt. S mindezt a nyomorult pénzért! Uram! Négyfelvonásos szomorujátékot lehetne írni rólam, szivhasogató, keserves tragédiát!... Hopp! Megszökött! - tette hozzá egyszerre élénken, az ablakon át meglátván, hogy egy nagy kuvasz, amelyet a pecér éppen elcsipett, diadalmasan eltépte a dróthálókat.

Pető is odalépett az ablakhoz.

- Ez bizony szomorú, kedves barátom, - szólt, kezét a muzsikus vállára téve, - de az élet, a kenyér igazolja önt. Én értem helyzetét... Ki vehetné rossz néven öntől, hogy alkalmazkodik a lét rideg törvényéhez?

- Nekem csak az fáj, - szólt Bulcsu lemondással, - hogy Tilda rossz néven veszi működésemet. Pedig, ha tudná, hogyan imádom, hogy minden dalom neki szól, hogy még éjjel is róla álmodom, talán jobb véleménnyel lenne rólam!... De elég volt, - tette hozzá, végigsimitva homlokát, mintha a gondokat akarná letörölni róla, - lássunk munkához!

Visszafordult a kályhához, levette a falról borzalmas hangszerét és elkeseredve, kipirult arccal, kidült szemmel kezdte fujni a fagottot, amely recsegve, dörögve engedelmeskedett ura parancsának.

VI.

Amint Pető másnap az utcán végigballagott, egy urifogat robotgott el mellette és kiméletlenül lefröcskendezte sárral. A diák - ahogy ilyenkor mindenki tenni szokta - megvetéssel nézett utána az udvariatlan kocsisnak, amelynek lovai hirtelen mozdulattal a barna ház előtt állapodtak meg. A zöldkabátos inas leugrott a bakról, kinyitotta a fogat ajtaját s egy kék selyembe öltözött hölgynek nyujtotta kezét.

- Ez bizonyára Jozefin, - konstátálta a jogász s rögtön megjegyezte: - Valóban oly csinos, amilyenek Bulcsu festette!

A szép asszony egy percre megállapodott a kapunál. Az utcán ugyanis a következő dolog történt:

A szomszédos épületből a veteránzenekar indult utjára s a tábournok megpillantva Jozefint, tisztelgést vezényelt önágsága előtt, majd a zenekar a diszindulóba fogott. A kisdob gyorsan pörgött, a klarinét nemes harcra kelt a bombardonnal s a kecskeszakállas suszterek peckesen lépkedtek az utca pocsolyáiban.

A diák nevetett s aztán megkérdezte a szomszéd gyertyamártótól, aki a nagy zajra szintén kiszaladt az üzletéből, vajjon mi az oka a hadastyánok e nagyrebecsülésének? A gyertyamester ekkor azt a választ adta, hogy önágsága védnöke s mecénása az egyletnek. Ő tartja fönn az egyletet, ő veszi a hangszereket. A derék katonák, a világ legrémesebb malacbandájával nap-nap után végigvonulnak az utcán, persze csak azért, hogy az öreg Bauernebel kibujjék a bőréből, részben a hamis játék, részben a leánya pazarlása miatt.

- Kedves egy családi élet, - vélte a jogász s még egyszer megnézte Jozefint, aki bájos mosollyal bucsuzott el a parádézó hadastyánoktól.

Pár nap mulva Pető újra összeakadt a szép asszonnal és pedig a következő módon.

Jozefinnek két paripája volt s egy sétalovaglásról hazatérve, az urhölgygel a Király-utcában a következő dolog történt: Egy csomó suszterinas, akik már pár nap óta ellenséges magatartást tanusítottak vele szemben, utána szaladt s a fővárosi csibészifjuság szokása szerint, mindenféle gunyos szavakkal illette az amazont.

- Kisasszony! Hosszabb a péntek, mint a szombat! - ezt kiáltották, meg azt:

- Néni, néni! Ha leesik, jöjjön ide, majd felemelem!

Edward, az angol lovász, jéghideg ábrázattal türte a gyalázatos sértéseket, amelyekkel szemben védtelen volt, de Jozefinnek kigyult az arca a haragtól, egyrészt a szégyentől, másrészt mert érezte, hogy a jelenetet az apja rendezte.

Ugy is volt; az öreg Bauernebel nekiszélesedett ábrázattal ült ott az ablakban és látható örömmel élvezte az épületes botránnyt, amely ugyan hatvan krajcárjába került, de ezt az összeget bőven megérte. Az összecsdült utca népe is ezen a véleményen volt, a kintornások, kofák, utcaseprők csomóba verődtek és hangos derűtséggel fejezték ki tetszésüket, mialatt a két lovas mielőbb otthon szeretett volna lenni.

Az egyik suszterinas, aki, amint látszott, a többi vezére volt, éppen egy újabb tréfára készült s egy tulérett almával célba vette Edward kokárdás köcsögkalapját, amikor váratlan dolog történt. A gyalogjáróról ugyanis egy ur a csirkefogók közé ugrott, az egyiknek jól meghuzta a fülét, a másodikat felpofozta, majd a vezért a gallérjánál fogva felemelte a magasba, ahogy a kutyakölyköket szokás, mialatt szabad kezével tovább osztotta jobbra-balra a nyakleveseket.

Ez a titokzatos idegen, talán nem kell mondanom, a lovagias Pető vala.

A hatás meglepő volt.

A cipészifjuság pár pillanat alatt le volt fegyverezve s ahány inas, annyifelé szaladt éktelen sivitással. Maga a levegőben függő vezér is fordított egyet a dolgon s kétségbeesve rimánkodott a diáknak, hogy kegyelmezzon meg ifju életének, hogy őt csak felbérelték, hogy életében többé nem fog ilyet tenni s még holnap mindent meggyón a templomban.

A diák hajlandónak mutatkozott az irgalomra s a földre tette a vezért, a kezét azonban nem eresztette el.

- Elbocsátlak, - szólt szigoruan, - de csak úgy, hogy előbb odamész a nagyságos asszonyhoz, kezet csókolsz neki és alázatosan bocsánatot kérsz tőle.

A suszterinas minden feltételt elfogadott és Petőtől kalauzolva, bement a barna ház udvarába, amelyet ezalatt Jozefin, a diák közbelépése alapján, immár háborítatlanul ért volt el. A szép hölgy éppen leszállt paripájáról, mikor a rab és kísérője hozzáléptek.

- Nos, mit mondasz? - kérdezte a jogászalakba öltözött nemezis, nagyot lóditva a póruljárt vezéren.

A suszterinas leróttá az eléje szabott feltételeket: kezet csókolt és alázatosan bocsánatot kért a megsértett hölgytől.

- Elmehetsz - intett Pető a szép aktus után. A csiszlik azonnal neki is iramodott a végtelenségnek. Mikor azonban a kapuhoz ért, visszafordult, tölcseért csinált a kezéből és éles hangon visitotta a jogász felé:

- Dunavadász! Dunavadász!

Dunavadász - azaz: Donaujaeger! - a hatvanas években ugyanazt a gyanus fogalmat fedte, mint ma a csirkefogó szó s ennek következtében Petőt oly érzékenyen érintette, hogy a diák szó nélkül ujjabb üldözésére akart indulni a csiszliknek s már ugrott is egyet, mikor egy puha kéz megfogta a karját és visszatartotta az amugy is meddőnek látszó hajsztától. A puha kéz, mint jól sejtik, a Jozefiné s nem Edwardé volt.

- Hagyja el, - szólt őnagysága mosolyogva, - ez a háboru! Adunk is, kapunk is sebeket.

A diák meghajtotta magát és bemutatkozott:

- Pető vagyok, - mondta, félszemmel még mindig a suszterinas felé sanditva.

Őnagysága kecsesen biccentette meg fejét.

- Ön odaát lakik, apám házában? - kérdezte, szép kék szemét az ifjura függesztve.

- Valóban, - dadogta a jogász meghatva. - Hogyan tudja ezt a nagyságos asszony?

- Mindenről pontosan vagyok tájékozva, ami odaát történik. Ön hétfőn hurcolkodott be a második emeletre, egyik szomszédja Bulcsu, a másik az apám; igaz?

- Tényleg úgy van, - mondotta a diák, mert ugyan mi mást mondhatott volna?

Jozefin kissé gunyosan mosolygott.

- És hogy van megelégedve a lakással?

- Mondhatom, furcsa diáktanya, - szólt a diák és megállapította, hogy Jozefinnek nemcsak szép szeme és arca, hanem bámulatos haja és pompás termete is van.

- És hogy jutott az eszébe ideköltözni - kérdezte őnagysága, mialatt egy lesiető inas kék köpenyeg borított vállára.

- Egyrészt azért, - felelt a diák, - mert barátja vagyok az érdekes dolgoknak, már pedig e házban ugyancsak sok nevezetes esemény akad, másrészt pedig kitűnő egéruknak tartom a jövő számára.

- Egéruknak?

- Ugy van. Az okos jogász a jövőbe néz, ellentétben a történelem barátjával, aki a múltakat fürkészi. Ha pedig leveszem a következő idők képéről a fátylat, éppen nem tartom kizártnak, hogy a vizsgáim oly jól sikerüljenek, mint azt az édesatyám kívánja. Méltóztatik érteni?

- Legkevésbé sem, - válaszolta öngyása őszintén.

- Akkor hát folytatom. Vegyük a dolgokat úgy, ahogy vannak. Vegyük azt az egyszerű, mondhatnám magától értetődő esetet, hogy az alapvizsgáimon megbukom. Mit teszek akkor? Mint igazolom magamat szüleim előtt? Rendes körülmények között semmivel, ha csak azzal nem, hogy lusta voltam. De e házban a helyzet más. Ha itt megbukom, egyszerűen Pestre kéretem apámat, elviszem a szomorú négy fal közé, végighallgattatom vele a veteránok koncertjét, Bulcsu mester szerenádját és a harangöntők fulgura frango-ját s aztán azt mondom neki: „Hát lehet itt tanulni? Hát tudnál te itt előkészülni vizsgára?” és az öregur, mint igazságszerető lélek, kénytelen lesz velem együtt belátni, hogy fiának tökéletesen igazsága van e tárgyban.

Jozefin kezét fogott az ifjuval.

- Önt sem a csirke költötte, - jegyezte meg mosolyogva.

- Valóban nem, - csatlakozott nézetéhez Pető. - Csókolom a kezét!

A szép asszony kegyesen megbiccentette fejét, aztán még egyszer megszólításával tüntette ki a jogászt.

- Tud lovagolni? - kérdezte szeretetreméltóan.

Pető habozott. Igazat mondjon-e, vagy hazudjon? Ha az előbbi irányhoz tartja magát, úgy be kell vallania, hogy nem ért e mesterséghez, de micsoda lovag az, aki nem tud paripákkal bánni? Végre is győzött benne a jobb érzés és őszintén nyilatkozott:

- Nem tudok, - mondta szemét lesütve.

- Kár, - biggyesztette fel ajkát öngyása, - néha talán kedve lett volna engem elkísérni.

A jogász lehorgasztotta fejét és átkozta sorsát, amiért nem tud lovagolni. Micsoda hiányos nevelésben is részesült! Elsajátította a matézist, a szintaxist, a fizikát, a geometriát, de mit ér ez ahhoz képest, ha valaki nyeregbe tud ülni! Ha ő mindezzel tisztában volna, most lovagja lehetne a szép asszonynak, együtt vágtatna át vele tuskén-bokron, míg így egy bizonyos ür van köztük s ő szomorúan kénytelen megállapítani, mily nagy hiba, ha valaki az összes hipológiai eseményekből csak az Augiász istállóját ismeri.

Jozefin karcsu alakja már eltűnt a lépcsőházban és Pető még mindig ott állt az udvar közepén, tétován nézve a szép asszony után. Be szép is volt ez a karcsu hölgy, csak most látta igazán, hogy szembe állt vele, hogy a közelségét, a százsorszép parfümjé illatát érezte. Még ilyen bájos nőt nem látott s a szívében egy eddig nem sejtett érzelm támadt föl, és nőtt, nőtt ijesztő gyorsasággal, mint a paszuly szára a bőséges éjszakai eső után.

VII.

Amint belépett a sárga ház kapuja alá, Pető ott találta Bauernebelt, aki slafrokban, taplósipkával a fején, szokás szerint Lámpl urral pörlekedett, ezuttal azért, hogy miért gyújt olyan korán lámpát a lépcsőházban, holott sokkal jobb, ha a sötétben marad, legalább a lakók nem csoszognak annyit a grádicsokon, amelyek koptatásáért ugy sem fizetnek egy rézfityinget sem.

Mikor a háziur megpillantotta Petőt, abbahagyta a megrémült Lámpl korholását és a diákhoz fordult:

- Servus humillimus, - mondta gunyosan hunyorgatva macskaszemét, - tehát megvan a barátság, megvan?

A jogász rosszkedvűen nézett az arany polgárra.

- Micsoda barátság, ha szabad kérdeznem? - vetette oda kurtán.

- Hehe, - nevetett Bauernebel. - Mintha nem tudná? Hát micsoda barátságról lehet szó? Talán az Arabi pasáéról? Vagy a szerb püspökéről? Dehogya is, dehogya!

- Ugy sejtem, hogy ön Jozefin önagyságára céloz? - kérdezte Pető szárazon.

A háziur újra nevetett.

- Hahaha! Persze, hogy persze. Önnek éles elméje van, fiatal barátom.

A jogásznak nem volt kedve tréfálni.

- Akár éles az elmém, - felelte hüvösen, - akár nem, önnek ahhoz semmi néven nevezendő köze. Kizárólag tőlem függ, hogy kivel tartok barátságot, kivel nem!

Az arany polgárt nem lehetett kihozni a sodrából.

- Igen helyesen beszél, t. barátom uram. Igen jól beszél, sőt igaza is van, ami két különböző dolog. Ez azonban nem változtat a tényen, hogy az egész ügy nagyon a kedvemre van, nagyon is kedvemre.

A fiatalember nem válaszolt.

- Nos, - folytatta tovább a háziur, - nem kíváncsi rá, hogy miért?

- Nem.

- Pedig önt is érdekelné. Két gombot egy ellen, hogy önt is érdekelné.

- Mégsem óhajtom, hogy velem okait közölje.

- Ej, ej, de föl van paprikázva, - nevetett a terézvárosi Krózus. - És hogy égnek az orcái, hogy lángol a tekintete! Hahaha! Szép asszony a lányom, mi?

Pető észbe kapott. Haraggal nem lehet a Bauernebelekkel boldogulni, számukra kész öröm, ha valaki reagál a csipkedésükre. És éppen ő, akivel nem olyan könnyen lehet elbánni, ő tenné meg e szolgálatot nekik? Oh, nem!

A jogász tehát vállat vont és nyugodt mosollyal fordult a háziurhoz.

- Látja, milyen naiv ön, kedves Bauernebel ur, - mondta fölényesen. - Az előbb a kedves leányával beszélgettem odaát s ő így szól hozzám: „Kedves Pető ur, tegye meg nekem azt a szivességet, s ha találkozik odaát az apámmal (mert bizonyos, hogy ő kileste ismerkedésünket), vágjon kétségbeesett arcot s meglássa, az öreg ur egész regényt fog az ábrázatából

kiolvasni. Hogy én önt megvesztegettem, hogy egy új ellensége támadt, hogy jó volna önt lefegyverezni.” Ónagysága kívánsága szerint cselekedtem is és tényleg, ön már meg is komponálta a históriát. Bökje ki hát szaporán!

Az arany polgár ravaszul mosolygott.

- Jó, jó, - mondta, kezével távozást intve Lámpl urnak, aki kész örömmel engedelmeskedett a parancsnak, - azért az ostor a végén csattan.

- Ne mondja!

- De bizony, ott csattan, szervusz humillimus.

- Aztán hogy, kedves Bauernebel úr?

Az öreg szippantott egyet tubákos szelencéjéből.

- Nagyon egyszerűen, - felelte meggondoltan. - Ime a textus. Ön megismerkedett Jozefinnel, s ahogy én a helyzetet látom, ön sonica beléje fog szeretni. Jozefin nagy művész az ilyesmiben, - a manó tudja, kitől örökölte, hogy az emberek oly szeretetreméltónak tartják?

- Bizonyára az apjától, - szemtelenkedett a jogász.

- Hahaha, - nevetett az öreg, - nagyon jó. De ez nem tartozik a dologra. A dologra az tartozik, hogy ön bele fog szeretni Jozefinbe és pedig örülni. Ez a tény pedig nekem...

- Egy újabb ellenfelet jelent, - vágott közbe a diák.

- Újabb ellenfelet? - kacagott tovább az arany polgár. - Oh, dehogy. Távolról sem. Sőt ellenkezőleg: egy újabb barátot!

- Ne mondja! És hogy képzeled ezt a metamorfózist?

Bauernebel az ifju vállára tette kezét.

- Csak úgy, hogy ez a mi kedves Jozefinünk önt, amikor hozzá az első jól kicsiszolt vallomással közeledik, egyszerűen kineveti, mint már annyi más ifjut. Kineveti, elkergeti, eladja, mint egy ócska kabátot. És mi történik erre? Az történik, hogy ön sértett önértékében elrohan és így kiált föl: „Most már ellenségek vagyunk mindhalálig!” Hogy pedig ennek a mondásnak tényleg is legyen foganata, arra nincs a világon jobb mód, mintha ön szépen beáll Bauernebel Jeromos házi gárdájába. Eddig van. Nincs másképp, mert a matézis nem csal.

Pető csöndesen bólintgatta sétabotját.

- E szerint tehát udvaroljak ónagyságának? - kérdezte némi szünet után.

A háziur kézzel-lábbal integetett.

- Természetesen! Minden uton és módon! Nappal és éjjel! Hahaha! Nagyon jó! Szakállamra, nagyon jó! Hahaha!

- Nagyszerű! - jegyezte meg Pető gúnyosan, - óriási! Önben egy Anaximenes veszett el, kedves Bauernebel ur.

- Nem veszett el, - tiltakozott a háziur. - Megvan! Itt él bennem! Hahaha!

- Hahaha! - nevetett az ifju is és sok méltósággal fordult be a sötét lépcsőházba. - Végén csattan az ostor, kedves Bauernebel ur! A végén!

VIII.

Egy borus téli alkonyaton Pető átment Bulcsu mesterhez, akit egy kis vacsorautáni kirándulásra akart elcsábítani. A jogász figyelmét már hetek óta felköltötte volt egy tarka plakát, amely uton-utfélen Christophe ur, a csodálatos kigyómester mutatványait ábrázolta. A hirdetés szerint Christophe urnak nem volt gerince, ami abban az időben még ritkaságszámba ment. Ma persze az ilyesmi már nem kelt föltűnést.

Mikor Pető belépett a zenész hideg odvába, az ifjut a félhomályban komor arckifejezéssel látta ágya szélén ülni.

- Mi baj van, Bulcsu Péter? - köszöntött rá a jogász.

A fagottista nagyot sóhajtott, s csak azután felelt.

- Hiszen ön tudja, - mondta siralmasan. - Ahányszor egyedül vagyok és nem dolgozom keserves robotban, elélem áll Tilda alakja s megerősíti azt a hitemet, hogy kétségbeejtően szeretem őt.

Pető hidegebben fogta föl a dolgot.

- Nos, ez még nem oly kétségbeejtő, - vélte letelepedve egy partitúrára. - Sőt: részben örvendetes. Mutatja, hogy az idealizmus még nem veszett ki a földről.

A zenész szomoruan intett jobbával.

- Ha az idealizmust nekem kell fönntartanom, attól félek, hogy ez a lelki érzélem mihamar elveszti egyik támaszát.

Pető nevetett.

- Csak nem gondol öngyilkosságra, Bulcsu ur?

A fagottista fölállott és komor arccal felelt:

- De igen. Ön eltalálta. Meg szeretnék válni az élettől. Egyszer s mindenkorra. Ez a leg-helyesebb megoldás. Ezt parancsolja a lélek. A test azonban gyöngye s nem meri a tervet végrehajtani.

- Ezt a test helyesen cselekszi, kedves barátom, - állapította meg a diák.

- Nem cselekszi helyesen, Pető ur, - rázta meg a zenész dús fürteit. - Nem cselekszi helyesen, mert ez férfiatlanság. Sőt: egyenesen gyöngeség, förtelmes gyávaság. De ki tehet róla? Be kell vallanom, hogy ereimben a nyulak vére lüktet.

A jogász megrázta fejét.

- A gyávaság a sors véletlen adománya, Bulcsu, csakugy, mint minden lelki tényező. Ugyanolyan joggal, hogy gyávává tette, a sors önt bátornak is alkothatta volna.

A zenész nem mondott ellent.

- Ebben önnek igaza van, - felelte némileg megvigasztalódva, - bátorság, gyávaság, erény, bűn, tehetség, mindez csak véletlen a földön. Semmi se függ tőlünk, sem az élet, sem a halál. Isten kezében vagyunk mindannyian. Ebbe én is belenyugodnám, de egy benső hang ennek dacára egyre azt harsogja bennem, hogy minden ahogy van, nincs jól, hogy földi pályafutásom haszontalan, szégyenletes, hogy egész életemben rossz fagottista maradok, hogy szerelmem is dőre, ostoba, s hogy végre: menedék csak a sirban van.

A Néro szerzője sóhajtva kelt föl és miután közben öreg este lett, meggyújtotta a lámpát. Amint az első fénysugár fölcillant, Pető arra a meglepő tapasztalatra jutott, hogy a fagottista asztalán pénz, - valódi, hamisítatlan, csillogó pénz, - fekszik, egy-két aranydarab és néhány ezüstforint, amelyek bizalmasan simulnak egy zöldhasu bankjegyhez.

- Mi ez? - kérdezte meglepetve a jogász, aki elszokott az ilyen látványosságtól.

- Ez pénz, - felelte Bulcsu megvető mosollyal. - Pénz, amely e földet uralja. Pénz, amely mutatja, mily nagyok azok, akiknek sok van belőle s mily nyomorultak vagyunk mi, akiknek semmi sincs e fajtából. Ez a pénz teszi azt, hogy nekem reggeltől-estig fagottnom kell s ugyanez a pénz magyarázza meg, amiért Tilda sohase lehet az enyém. És ez a nyitja, hogy most, ha volna bennem egy csöpp bátorság, golyót kergetnék a fejembe.

- Különös magyarázat! - vélte a jogász, akit a pénz éppen ellenkező következtetésekre hangolt.

- Pedig úgy van, - folytatta a zenész nekihehvülve. - Hallgasson rám. Bennem a szerelem és a kötelesség borzalmas tusát végez. Borzalmas tusát, mondom, s a vég kell, hogy szomorú legyen. Oly sima s mégis oly kétségbeejtő a helyzet! Ime, lássa ön is. Egyrésről itt van Tilda, akit úgy szeretek, mint ahogy még ember a földön nem szeretett, másrésről pedig itt áll Jozefin önegysága, aki azért fizet, hogy az öreg Bauernebelt bosszantsam. A Montecchik és Capulet-k egymáshoz való viszonya Castor és Pollux barátsága ahhoz képest, ahogy az én személyem az öreg Bauernebelrel szembe került. Hogy remélhetném, hogy csak valaha is egy jó szót kapjak imádottamtól? Hogyan gondolhatnám, hogy Tilda valaha az enyém lehetne, mikor tűz és víz, ég és föld, hegy és völgy közelebb állanak egymáshoz, mint én és tisztelt háziuram? Avagy hiszi ön, hogy ez lehetséges!? Van ebből a csávából más menekülés, mint a pisztoly!?

Pető vállat vont.

- A sors már nagyobb különbségeket is kiegyenlített, - mondotta könnyedén, miután jó tanácsokat osztogatni tényleg nem nehéz.

- De ezt nem fogja kiegyenlíteni, - rázta meg fejét Bulcsu. - Nem, nem, már csak azért sem, mert mindentől eltekintve, a világ legszerencsétlenebb embere én vagyok. Én vagyok a fordított Midás. Amihez nyulok, amire ránézek, az már az ördögé, az már elveszett; ha ma a kezembe adnák Rotschild vagyont, egy éjjelen át szecskává változna.

- Az ön fantáziája túl színes, Bulcsu mester.

A muzsikus sötéten bámult maga elé.

- Higyje el, hogy nem, - mondotta. - Vagy érhet-e valakit nagyobb szerencsétlenség, mint engem a Bauernebel-kisasszonnyal? Nem! A világon millió és millió fiatal hölgy van, millióba és millióba lehetnék szerelmes, de nem, nekem éppen az az egy kell, akit soha el nem érhetek, akiről még csak álmodni is a legmegbocsájthatatlanabb dőreség.

Pető mosolygott.

- No, no, - válaszolt nyugodtan (mert hisz végre is nem ő volt szerelmes Tildába, tehát nyugodt lehetett), - a helyzet nem oly reménytelen. Ön fiatal is, tehetsége is van. Megír egy operát, a Carot...

- Nerot! - tiltakozott a zenész.

- Pardon, Nerot, - igazította helyre szavait Pető, aki csak arra emlékezett, hogy a várandó operának valami kutya-neve van. - Tehát megírja a Nerot, hirnevet, pénzt szerez s akkor az öreg Bauernebel boldog lesz, ha önt házában egyáltalán vendégül láthatja. Ez a dolog tehát

nem olyan nehéz. De most engedjen meg egy közbevető kérdést, hogy kerül ide ez a sok pénz?

Bulcsu mester szomoruan függesztette le fejét.

- Ez a pénz a Judás-pénze, - mondotta némi szünet után.

- Talán az Izsáké? - kérdezte a jogász a szomszéd házban lakó és zálogkölsönökkel foglalkozó derék Blau Izsákra célozva.

- Nem, nem, - felelte Bulcsu bánatosan. - Judás-pénz alatt azt értem, hogy szégyen-pénz, pénz, amelyért talán a tulvilági üdvösségemet adtam oda, pénz, amelyért az Orkusban valószínűleg fej nélkül fogok megjelenni.

- Fej nélkül? - riadt föl Pető.

- Igen, - bólintott a fagottista, - ez már egyszer így van. Sőt biztos, hogy így van. Engedje meg, hogy könnyitsek a lelkemen és megvalljam az egész dolgot. - Nagyot sóhajtott, aztán folytatta: - Az eset az, hogy agyon akartam magamat lőni. Hisz ezt ön is tudja. Azt azonban nem sejtí, hogy előbb ki óhajtottam egyenliteni a földön levő becsületbeli kötelezettségeimet. Így a mosóné- és a suszter-számlámat, két fájó tételt, amelyeknek rendezetlensége már eddig is sok gondot okozott nekem, főleg pedig a hitelezőimnek. Továbbá revolvért is kellett vásárolnom, töltényeket természetesen szintén. E nélkül nincs főbelövés. Mindehhez azonban pénz kellett, sok pénz s nekem semmi kilátásom sem volt rá, hogy ez anyagi eszközökre szert tehetek. És ezért fogok az Orkusban fej nélkül megjelenni!

- De hát pénze is van s a feje is megvan, - szólt Pető, megpengetve az egyik csillogó aranyat. A jogász tudniillik azt hitte, hogy álmodik s azért óvatosságból megcsörgette a pénzt. Nem álmodott, az arany vigan csilingelt az asztalon.

- A pénz tényleg megvan, - felelte a zenész. - Csak azt ne kérdezze, hogyan? Ne kérdezze, honnan? Nie sollst Du mich befragen, véli Wágner.

Pető tiltakozott a kitérő válasz ellen.

- Ez nem úgy van. Én teljesen méltánylom ugyan az ön érveit s belátom, hogy ez magánügy, de elvégre is, mi jóbarátok vagyunk, én legalább úgy hiszem. Én is gyakran kerülök hasonló pénztelen helyzetekbe. Ön csak nem fogja előttem, a jóbarát előtt, eltitkolni a módját, hogy juthat az ember adott esetekben anyagi eszközökhöz?

Bulcsu le volt fegyverezve. Tényleg, Pető jó cimborája volt, aki rövid barátságuk dacára, melegen érdeklődött iránta s megérdemelte, hogy bizalommal legyen vele szemben.

A fagottista tehát újra nagyot sóhajtott (numeró nyolc), azután így szólt:

- Ám hallja titkomat, tudjon meg mindent és azután vessen meg.

Neró szerzője most szünetet tartott, majd lesütött szemmel így folytatta:

- A dolog előzménye röviden a következő. Nekem harmincnégy fogam van!

A jogász tétován nézett barátjára.

- Harmincnégy foga? Nem értem a dolgot.

Bulcsu szomoruan mosolygott.

- Mindjárt meg fogja érteni, - mondotta keserűen. - Egy pillanat alatt megérti. Nekem, mint említém, harmincnégy fogam van s ez a szakértők nézete szerint furcsa egy ritkaság, oly nagy ritkaság, hogy a párját talán sehol sem lelik meg. Érti most már?

- Nem, - felelte Pető s azt hiszem, az olvasó is ugyanezt mondaná.

- Akkor hát tovább fejtegetem e szomorú tárgyat, - sóhajtotta (numeró 9) Bulcsu. - Egy nap a fogam fáj, rettenetesen, kétségbeejtően. Csak nekem tud ilyen bolondul fájni a fogam. Mit tesz az ember ilyenkor? Nemde, elmegy a fogorvoshoz. Én is így cselekedtem és felkerestem egy orvoskodó jóbarátomat s elpanaszoltam neki bajomat. Barátom azonnal munkához látott, kipeckezte a szájamat, megkopogtatta a fogsoromat, elővette a fogót, de azután egyszerre így kiáltott fel: „Tudod-e, mi van a szájadban, Bulcsu?” „Fogak és nyelv” feleltem fájdalmasan. „De hány fog? - kérdezte barátom. - Hány fog?” „Lesz vagy harminc, harminckettő”, feleltem őszintén s nem értettem, miért érdeklődik cimborám a fogaim mennyisége iránt, amikor ordítok a fájdalomtól. „Harminckettő? - kacagott erre barátom. - Óriási tévedés! Óriási! Neked pont harmincnégy fogad van.” „Huzz ki egyet, - jegyeztem meg rezignáltan - s akkor mindjárt kevesebb lesz egygyel!” Erre az én barátom elhatározottan azt mondta: „Soha, öregem, soha! Ha valakinek harmincnégy foga van, az épp olyan ritkaság, mint a kétfejű borjú vagy a hatlábú kutya. Ez orvostani kuriózum s ezt okvetlen be kell mutatnod a klinikán.” Én tiltakoztam, de pájtásom, ellenkezésem dacára, megfogott, betuszkolt egy komfortáblisba és menten elvitt az orvosi körbe. Ott a doktorok már a pusztá hirre felugráltak a tarokk mellől és egy álló óráig egyebet sem tettek, mint a fogsoromat tapogatták, ahogy a lovagnál szokás. Mind el voltak ragadtatva, mind a szájamba nyultak, végül pedig az egyik hálából áthozatta a műszereit, sebtiben megplombálta a fogamat és boldognak vallotta magát, hogy ezen a csodálatos állkapcsoson működhetett. Nos, érti-e most már? - fejezte be előadását Bulcsu.

Pető még mindig a fejét rázta.

- Egy kukkot sem értek, - szólt makacsul.

- Akkor tehát még tovább kell folytatnom, - törölte le homlokáról a verejtéket a fagottművész. - Hallja tehát, mi történt. Egy héttel az esemény után levelet kaptam az orvosi fakultás embertani intézetétől, hogy sziveskedjem ott megjelenni. Elmentem s akkor értésemre adták, hogy amennyiben szives volnék időszakonként fogaimat a tanulóifjuságnak bemutatni, minden egyes alkalommal öt forintot fizetnek.

- Most már értem! - kiáltott fel Pető diadalmasan. - Onnét van tehát a pénz!

Most Bulcsu mesteren volt a fejrész sora.

- Még mindig nem érti, kedves barátom, - jelentette ki csüggedten és még jobban lehorasztotta fejét. - Még mindig nem érti. Oh, a pénz nem ebből a forrásból fakadt!

- Hát honnét? - kérdezte türelmetlenül a jogász, aki úgy vélte, hogy a zenész története szövevényesebb a Rocambole-énál.

Bulcsu egy kis szünetet tartott, aztán bünbánóan bökte ki a ténnyt.

- A pénz Lux urtól származik.

- Lux urtól?

- Igen, tőle. Ismeri ön Lux urat?

- Nem.

A fagottista tovább haladt a Kálvárián.

- Lux ur ügynök, - világosította fel a barátját, - részben kereskedő, részben uzsorás, aki nadrágokat, házakat, daxlikat, gyárat, ócska kályhacsöveket, földbirtokot vesz és elad. Lux ur mindent megvásárol: a gyertyakoppantóktól kezdve a mennydörgős ménküig, hasonlóképpen mindent megkaphat nála, ha bajuszpedrőre, ha éjszaksarki hajóra van szüksége. De most már csak érti?

- Szakállamra, nem! - ütött az asztalra a diák.

A Neró szerzője megadással haladt tovább tüskékkel megjelölt pályáján.

- Akkor hát nem köntörfalazom tovább. Rövid leszek. Egy nap megjelent lakásomon Lux ur. Elmondotta, hogy tudomása van harmincnégy fogam létezéséről s hogy ő abban a szerencsés helyzetben van, miszerint a Barnum-muzeum nevében kétszáz pengő forintot ajánlhat fel a koponyámért.

- A koponyájáért?! - hökkent meg a jogász.

- Igen. A koponyámért. Természetesen a halálom után. Nekem csak alá kell írnom egy nyilatkozatot, amelyben megengedem, hogy holtam után fejemet a Barnum-muzeum vegye át, azzal a kétszáz forint máris az enyém. A halottnak, vélte Lux ur, ez ugyis mindegy, ha van feje, ha nincs, de élőnek kettőszáz (mindig így mondja: kettőszáz!) forint nagy pénz!

- És ön elfogadta a kettőszáz forintot! - kérdezte Pető kíváncsian.

A zenész szomoruan pislogott.

- Sokig haboztam. A terv borzalmas volt. Egyrészt az ember szereti, ha legalább a halála után békessége van, másrészt kérdés, hogy a másvilágon mit fognak szólni hozzá, ha fej nélkül jelenek meg, harmadsorban pedig a Barnum-muzeum nem más, mint egy anatómiai kabinet (külön osztállyal felnőttek számára), ahol a szíami ikrekkel, az összes rablógyilkosok viaszszobraival és számtalan állati szörnyel: lólábu majmokkal, kutyafejű kigyókkal, spirituszba tett csodákkal működnek együtt. Soká tusakodtam, mondom, amíg végre a nyomor, továbbá a halál utáni vágy győzött fölöttem. Ma délután elmentem Lux urhoz és felvettem a pénzt. És most vessen meg, kedves Pető ur, - fejezte be elbeszélését a zenész elborult arccal.

A jogász azonban nem vetette meg barátját, sőt melegen kezét szoritott vele. Ó, neki érzéke volt a pénzügyi tranzakciók iránt, miután maga legjobban tudta, mily súlyos és gyakran bonyodalmas feltételekhez vannak azok kötve.

- Önnek semmi szüksége arra, - mondotta tehát Pető megnyugtatólag, - hogy magának szemrehányást tegyen. Először, mert az élet a halál elé való; másodsor, mert ezzel örökké emlékezetessé teszi magát, hiszen évszázadok múlva is beszélni fognak egy Bulcsu nevű zenésről, akinek harmincnégy foga volt; harmadsor, mert ezzel a tudománynak tett szolgálatot.

- A tudománynak? - mosolygott keserűen a muzsikus.

- Igenis, mert a nagy tömegek embertani felvilágosítása éppoly fontos, mint a klinikák orvosnevelési törekvése, - rekesztette be kissé gyöngye érvei sorozatát az ifju.

Bulcsu azonban nem vette észre az argumentumok vérszegénységét. Sápadt arca felcsillant, kő esett le a szivéről. Tehát a világ, amelyet e percben a jogász képviselt, nem itéli el, sőt megérti tettét!

- Ez az ön őszinte véleménye? - kérdezte fellélegezve és kezét a diák felé nyújtva.

- A legőszintébb! - felelte Pető komolyan.

- Akkor engedje meg, hogy önt megöleljem és jóltevőmnek nevezzem.

- Ahogy tetszik, - jelentette ki a jogász és szó nélkül kiállta Bulcsu baráti kitörését.

- Oh, milyen boldog vagyok, - ömlengett tovább a fagottművész. - Milyen másnak látom a világot, hogy az nem vet meg cselekedetemért, milyen megkönnyebbülést szerzett ön nekem! Még egy órával azelőtt azt hittem, hogy én vagyok a föld legnyomorultabb embere s most látom, hogy igazságtalan voltam önmagammal szemben s én is érdemes vagyok a napsugárra, az Isten éltető levegőjére!

- Hagyjuk a frázisokat, öregem, - mondotta Pető kalapja után nyulva, - ez mind felesleges dolog. Az ember sose törődjék a nagyvilággal, hanem nézze úgy a tényeket, amint azok vannak. Magunknak élünk, nem a karzatnak. Az érzelmi, a tulzott becsületbeli, a pszichológiai sallangokat az emberek rakták rá a tárgyakra és élő lényekre, sőt az elvont fogalmakra is, ugyanazok az emberek, akik alapjában a legönzöbbségek, a lehidegebbek és a legkönyörtelenebbek. Hagyjuk ezt; okosabbat mondok. Szedjük össze a cók-mókunkat és nézzük meg Christofe urat, a kiváló kigyóembert!

- A kigyóembert! - kiáltott fel Bulcsu mester. - Erre tényleg magam is kíváncsi vagyok! Hetek óta izgatnak a hirdetései! Fel a kigyóemberhez!

Magára kapta karbonáriköponyegét és feltette bársonykalapját.

- Mehetünk, - szólt és egy határozott mozdulattal zsebre tette Lux ur aranyait.

A harmincnégy fog, a koponya, Lux ur egy pillanat alatt a feledés homályában vesztek el.

IX.

A „Kék Macska”, az akkori idők legszennesebb mulatóhelye, a most is még ismert piszkos, füstös helyiség, pár lépésre volt tőlük. Rövid időn belül már ott is ültek a kormos teremben, ahol egy pepitanadrágos, zöldfrakkos népénekes dalolt kuplékat a vízvezetékéről. Türelemmel hallgatták végig s figyelemmel adóztak egy hasított szoknyájú kövér hölgynek is, aki viszont a snájdig hadnagyokról énekelt. A többi műsorszám - hasbeszélők, lengyelzsidók, kutya-idomitók - hasonlóan alacsony színvonalu volt, a kigyóember azonban tényleg nagy művészek látszott. A derék férfi nagy ötletességgel csavargatta össze tagjait, sőt egyizben olyan csimbókot kötött a testéből, hogy maga is belegabalyodott s a csomót előhívott impresszáriója csak nagy nehézséggel tudta megoldani. Ami utána következett, ismét selejtesebb volt s éjjel felé az ifjak kissé csalódva indultak haza.

- Igyunk még egy kávét, - indítványozta Bulcsu utközben s miután barátja csatlakozott a tervhez, a két korhely már bent is ült a „Két Huszár”-ban. A fojtó szagu kávéházban már csak egy-két elkésett vendég ült, deresfejű korhelyek, akik az éj befejezésül krampampulit ittak.

- Az este mondottál valamit, - szólt Bulcsu, mert a „Kék Macská”-ban az ifjak természetesen megitták a baráti poharat, - az este mondottál valamit, ami nem megy ki a fejemből. Emlékszel rá?

- Nem emlékszem, - felelte Pető, aki sohasem tulajdonított szavainak maradandó értéket.

- Akkor hát ismételni fogom nyilatkozatodat. Mikor elpanaszoltam neked reménytelen szerelmemet s válaszoltam azt a nagy távolságot, amely köztem és háziurunk közt lebeg, így szóltál: „A sors már nagyobb különbségeket is kiegyenlített.” Mondtad ezt?

- Tényleg, ezt mondtam.

- Nos és hiszed is, hogy ez lehetséges? - tudakolta tovább a fagottista. - Vagy csak vigasztalni akartál?

- Semmi lehetetlent sem látok benne, - vont a meg vállát Pető.

A zenész komoran nézett barátja szemébe.

- Gondolod, hogy szerelmem valaha célt érjen? De őszintén nyilatkozzál!

- Gondolom, hogy célt érhet. Feltéve, ha Tilda szívében hasonló vonzalom lakik.

A Neró szerzője sóhajtott.

- De hát lakhatik-e benne rokonvonzalom az adott viszonyok közt? - kérdezte kétségbeesve.

A jogász megint könnyebben fogta fel az ügyet.

- Azt sosem lehet tudni, - mondta határozottan. - Gondolj csak Rómeóra és Juliára és számos rokonra. Minden lehetséges. Csupán egyet szeretnék tudni, beszéltél-e legalább valaha Tildával?

Bulcsu bólintott fejével.

- Igen. Egyszer. A lépcsőházban találkoztunk s én udvariasan, ahogy az az egy házban lakókhoz illik, köszöntem neki. Erre ő azt válaszolta: „Ön az a zenész, aki szomszédunkban lakik?” - „Igen”, feleltem szerényen. - „Ön még sokra fogja vinni”, mondotta ő rettentő hidegséggel és azzal tovább ment. Nem kétségbeejtő ez?

- Legkevésbé sem, - vélte Pető. - Sőt a legtöbb szerelem így kezdődik, mert az ellentétek vonzzák egymást.

A jogász szivarra gyujtott, aztán egy ideig hallgatott, úgy tetszett, az eszébe jutott valami. Tényleg, az ellentétekről beszélve egy terv magja röppent agyába, egy röpke terv, amely azonban gyorsan fejlődni kezdett. Még nem jegecesedett ki, még nem volt felszerelve, de a jogász úgy vélte, hogy ezen az alapon lehetne valamit csinálni.

Bulcsu tiszteletteljesen bevárta, míg elgondolkodó barátja újból felveszi a beszéd fonalát. Pár perc múlva Pető aztán megszólalt.

- Bulcsu! - mondotta ünnepélyesen. - A fejemben kavarog valami. Lehet, hogy a bor szelleme, de lehet, hogy egy ötlet, egy kísérlet, amely lehet rossz, lehet jó, de ártani semmiesetre se fog. Próbáljunk vele szerencsét. Ha nem válik be: nem történt semmi, ha sikerül, akkor talán boldog ember leszel. Tudnál bizni bennem?

- Én vakon hiszek benned, - lelkesedett a Neró szerzője, aki rövid barátságuk alatt megtanulta, hogy kettőjük közt Pető feltétlenül az erősebbik, ügyesebbik és okosabbik.

- Akkor hát bizd magad rám, - indítványozta a jogász. - Vágjunk neki a dolognak. Csak egyet ígérj meg, azt, hogy leteszel arról az ostobaságról, amit az este terveztél.

- A legnagyobb örömmel! - jelentette ki a fagottista, akinek az a lemondás nem került nagy küzdelmébe. - Igérem, hogy kívánságod teljesülni fog. És most: Szabad tudnom tervedet?

Pető megrázta fejét.

- Egyelőre nem. Hátha az első lépésnél kudarcot vallok s akkor kikacagnál. Engedj csak egyedül kísérleteznem. Amint azonban a remény legcsekélyebb fénysugarát megpillantom, rögtön értesítelek s akkor kéz a kézben folytatjuk a munkát.

- Ahogy parancsolod. Én vakon bizom benned.

- Nagyon szép, - könyvelte el a bizalmat a diák. - Hanem akkor lássunk munkához, mindenekelőtt pedig feküdjünk le, mert reggeledik. Egy véleményen vagyunk?

- Feltétlenül.

Lassan hazaindultak.

Az égbolton már rózsaszínű felhők lógtak.

A sárga házban vígan szóltak a harangok, a barnában viszont a lakatosok kalapáltak kétségbeesetten.

X.

Néhány nap múlva Pető látogatást tett Bauernebeléknél. Éppen jókor jött: a háziur kemény csatát vívott a fiskálisával, az öreg Fabricziussal. Az ügyvéd, bár szokva volt kliense hevesebb kitöréseire, ezuttal maga is kissé meg volt lepve az indulatok káprázatos megnyilatkozásától és folyton ezt ismételte:

- De Bauernebel ur, mérsékelje magát! De Bauernebel ur, tisztesség ne essék mondván, kérem, ne izgassa fel magát!

Majd némi gondolkodás után még azt is hozzátette:

- Ha önt most megüti a guta, az egész világ azt fogja hinni, hogy én öltem meg.

E többször elreцитált mondat második részénél lépett be Pető. A harc nem lepte meg - rövid idő alatt a sárga házban már külön dolgokat látott - s azért nagy nyugalommal hajolt meg a háziur előtt, majd bemutatkozott Fabricziusnak. A fiskális, egy vatermörderes, kecskeszakállas nyárspolgár, a régi Pest tipikus alakja volt. Hosszu gérokkja flaskózöld, a nadrágja trombitaalaku, míg a cipőit egy-egy rézcsatt tette feltűnővé. A kezében fekete sétatolt volt, amelynek fogantyuja delfint ábrázolt. Fabriczius nem szégyelte az idegen előtt a pörpatvart, sőt abba a vendéget is mielőbb belevonni iparkodott.

- Kérem szeretettel, - mondotta vékony, édeskés hangon, - Bauernebel ur igen fel van indulva, amiért egy pört, amelyhez eleve nem lehetett bizni, elvesztettünk és Bauernebel ur ezért velem szemben igazságtalan. Kérem szeretettel, hallgasson meg ön is. Az eset tudniillik a következő.

- Kérem szeretettel, - utánozta a fiskális magas hangját az arany polgár, - az esetet majd én mondom el!

- Ahogy parancsolja, - hajlott meg Fabriczius udvariasan. - De figyelmeztetem, hogy jogi megvilágítás nélkül Pető ur nem fogja a tényállást kellőképpen megérteni.

Bauernebel dühösen csapta le a házisapkáját.

- Az ön jogi megvilágítása már jó néhány ezresembe kerül! - csattant ki. - Bár soha pörvesztőt ne hozott volna utamba a sors! Bár ne tudnám, mi a jogi megvilágítás!

- De Bauernebel ur, - vetette ellen Fabriczius édeskésen. - Ne izgassa fel magát! Még meg találja ütni a guta - szeretettel legyen mondva - és az egész világ azt fogja állítani, hogy én öltem önt meg.

- És abban a világnak igaza is lesz! - kiáltotta Bauernebel, újra feltéve a taplósapkát. - Ön visz a sirba, kedves Justinianus úr!

Fabriczius nyugodtan simogatta kecskeszakállát és így szólt:

- Az eset, igen tisztelt Pető ur, a következő...

- Hagyjon engem beszélni! - harsogta közbe a háziur. - Hagyjuk egy kissé békén azt a jogi megvilágítást!

Pető, aki eddig csendesen malmozott az ujjával, most szükségesnek tartotta, hogy ő is megnyilatkozzék.

- De uraim, - szólt tehát egy csodás pillanatban, amikor mind a két fél egy percre elhallgatott, - így sohasem értjük meg egymást. Lassan a testtel. Amennyiben tényleg kíváncsiak a nézetemre, közöljék velem békés uton a harc magját képező tárgyat.

Fabriczius meghajtotta magát és karikaalaku kézmozdulattal jelezte, hogy a beszéd fonalát átadja kliensének.

- Csakhogy végre szóhoz juthatok, - fujt Bauernebel, aki pedig már egy órája egyebet se csinált, csak beszélt.

- Halljuk tehát az esetet, - szólt a jogász, akit igen mulattatott az öreg urak pörpatvara.

A háziur szekrényéhez ment s kocsiderékra való aktát, kétrét összehajlitott pöriratot vett ki belőle.

- Tetszik látni ezt a sok bélyegespapirost? - kérdezte gunyos mosollyal Petőtől.

- Látom, - felelt az ifju.

Bauernebel gyilkos oldalpillantást vetett a fiskálisra, majd így folytatta:

- Ez a sok haszontalan írka-fírka a galamb-pör. A legszomorubban csinált magyar pör. Az örök pör, a tengeri kigyó, amely évtizedek óta kísértett és kísért. Hol ennél, hol amannál a fórumnál bukkanik fel és úgy tetszik, soha el nem fog tűnni a föld színéről. Azaz, mit beszélek? Nem tűnt el? De bizony eltűnt, ma tűnt el, amikor Fabriczius urnak végre, hosszú tusa után, mint annyi mást, ezt a pört is sikerült elveszítenie.

Az ügyvéd felemelte a kezét.

- Igen, mert a pör ab ovo Ladae nem volt jogos, - vetette közbe.

- Mert a fiskális nem volt elég erélyes, - mordult vissza Bauernebel. - Lehetetlenségnek tartom, hogy az ember ott, ahol igaza van, a rövidebbet huzza. Ez csak Fabriczius ur közbenjárása mellett sikerül. És Fabriczius urnak ezuttal is sikerült a lehetetlen.

Nagyot fujt és elhallgatott, vasvillatekintete azonban annál szilajabban járta át meg át az ügyvéd flaskózöld gérokkját.

- De hát mi tulajdonképp a galamb-pör? - bátorkodott Pető megkérdezni. - Mindenekelőtt ezt lenne szükséges megállapítani.

- A galamb-pör, mint már a neve is mutatja, - vette fel a szót orvul a fiskális, de kísérlete kudarcot vallott, mert az arany polgár harsányan kiáltott közbe:

- Az esetet majd én mondom el, tisztelt uraim! Majd csak én! Fabriczius ur eleget szónokolhatott a törvényszék előtt, egyszer hadd beszéljek én is...

- Csak ne izgassa fel magát, - jegyezte meg a fiskális szerényen. - Még meg találja ütni a guta és akkor...

- A galamb-pör - csapott le reá Bauernebel, aki közben mély lélekzetet vett - a következő. Van nekem egy házam a Ranolder-utcában, egy kétemeletes, rendes ház, melyet a nagy-néném-től, özvegy Rozmanek Ottiliától örököltem, anno 56, als das Holz so rar, und als der kalte Winter war. Ez az épület átjáróház, egyéb általános megjegyzésem nincs rá. Átvettem tehát örökségemet s jó ideig nem is volt vele semmi baj, amint az rendes házakhoz illik. De nem fenékgig tejfel. Egy téli reggelen a házmesterem, Stámpfl Ágoston, beállit s azt jelenti, hogy: „Uram, tenni kellene ám valamit a galambok ellen.” „Miféle galambok ellen?” - kérdeztem én. „A ház udvarán tanyázó galambok ellen”, - szólt a házmester, aki igen pontos, rendszerető ember volt. „Hát mit csinálnak a galambok?” „A galambok, uram, sok piszkot csinálnak, - jelenti ki Stámpfl, - s arra ingerlik a házban lakó összes ebeket, hogy folyton utánuk szaladjanak és kergessék, ugassák őket, minek következtében a házban akkora a lárma, mint egy hajtóvadászaton.” Hohó! gondolom erre én. Hogy szabad a galamboknak ezt tenni? Melyik házirend türi ezt meg? Miféle városban élünk? „Önnek igaza van, Stámpfl, ez nem

járja” - mondom tehát - „távolíttassa el a partájjal a galambokat.” Erre a házmester azt válaszolja: „Szívesen eltávolíttatnám őket, uram, de nem tudom, kiéi a galambok, kit kell felszólítanom, hogy őket elvigye?” „Hát a tulajdonosukat.” „Nincs azoknak tulajdonosuk”, - feleli a házmester. „Hogy lehet az?” - kérdezem. „Ugy, uram, - válaszolja Stámpfl, - hogy a galambok egykor a házban lakó Maurer nevű csizmadiáié voltak. De Maurer már régebbi idő óta kihurcolkodott.” „Hová?” volt az én kérdésem. „Azt nem tudom.” „Hát tudja meg.” No, jól van, Stámpfl, mint mondom, pontos ember volt, azért tüvé tette a várost, lőtött-futott s kiderítette, hogy Maurer csizmadia ezidőszerint kint lakik a váci temetőnél. Beszéltem is vele, azonban Maurer semmi hajlandóságot nem mutat, hogy a közben felszaporodott galambokat eltávolítsa. Egyrészt, ugye, a galambok nem hagyják magukat megfogni, másrészt meg, ugyanis csak visszarepülnének arra a helyre, amelyet megszoktak. Egyébként pedig neki, már mint a csizmadiának, más dolga van, mint galambokat átköltöztetni.

Az arany polgárnak egy pillanatra kifogyott a szusza.

A fiskális megragadta az alkalmat.

- Én már akkor azt tanácsoltam Bauernebel úrnak, miszerint hagyja abba az egész dolgot, nem fog a célhoz vezetni, - jegyezte meg tőle telhető gyorsasággal.

A háziúr mérgesen tekintett ügyvédjére.

- Ezt csak rossz peresztő tanácsolhatja, - torkolta le a közbeszólót, - mert evidens, hogy jogos úton voltam. Avagy tünni vagyok kénytelen, hogy a házamban egy csomó idegen galamb garázdálkodjon s folytonos lármára, pörpatvarra ingerelje a lakókat? És tünnöm kell, hogy a madarak elrondítsák a drágán festett falakat? E fölött csak nem lehet disputálni! A jog az jog, az igazság az igazság s minden jóra való embernek ahhoz kell magát tartania, ha mindjárt csak egy lyukas dióról van szó. Ha tehát jogomban és igazságomban vagyok, akkor megkövetem annak respektálását, ahogy én is tiszteletben tartom a más jogát és igazságát. Ez principiumom és ebből nem engedek egy jót, ha millióról, ha suszterallérről van szó. De hadd maradjak a tárgynál. Bizva igazságomban, felszólítottam Fabriczius urat, hogy indítson pört a renitens csizmadia ellen. Követem, hogy Maurer vigye el a galambokat záros határidőn belül. Velem ilyen dolgokban nem lehet packázni. A pört megindítottuk, közbe azonban történt valami. Valami váratlan dolog. Maurer egy nap sonca meghalt. Ilyen ravaszok az alperesek mind. De hát azért a világ még nem dől össze. Elhivatom az ügyvéd urat. „Mit teszünk most?” - kérdeztem tőle. Nos, fiskális ur, mit felelt ön erre? - fordult Bauernebel az ügyvédhez, aki egyre csak a kecskeszakálát simogatta.

- Azt feleltem, - válaszolta a megszólított, - hogy ha kimondottuk az á-t, mondjuk ki a b-ét is. Ha konzekvensek akarunk maradni, akkor pöröljük az örökösöket. Ez a dolog rendje.

- Ugy van, - bólintott a háziúr. - Tehát pörölni kezdtük az örökösöket, pöröltük, pöröltük, sokáig pöröltük, míg végre kiderült, hogy örökösök nincsenek. Maurernek nem volt se felesége, se gyermeke, se apja, se anyja. Ilyenek az alperesek! „Hát most mit csinálunk?” - kérdeztem újra az ügyvéd urat. - „Pöröljük a hagyatékot” - volt a bölcs válasz. Jó. Folyt a tinta, fogyott a bélyeg, tanácskoztak, tanácskoztak a bírák, míg végre egy szép nap kiderült, hogy hagyaték sincs, a csizmadia után mindössze egy dikics, egy kalapács, meg egy csirizestál maradt, azt pedig valaki ellopta. Nincs kin követelni a jussunkat! Fékomadta, most már én is kezdtem dühös lenni. Járja ez, így kicsufolni az igazságot? Szabad komédiát üzni a magántulajdonnal? Ugyebár nem. Tehát gyerünk tovább! Bűnfenyítő feljelentést adtunk be ismeretlen tettesek ellen, hogy a hagyatékot elsikkasztották. Ugy bizony. A rendőrség meg is indította a nyomozást, ki is hallgatott egy csomó tanút, fogyasztotta a papírt, de eredményre nem lyukadt. A tolvaj sosem került meg.

- És itt aztán bevégeződött a pör? - kérdezte Pető kissé kimerülve a hosszú fejtegetéstől.

Bauernebel a fejét rázta.

- Oh, nem, - mondta, folyvást az ügyvédre szegezve tekintetét, - a dolog csak itt kezd bonyolódni. Fabriczius ur ugyanis kiderítette, hogy a galambok tulajdonképp szintén némi értéket képviselnek. Azokat az örökösök értékesíthetik s mi viszont az örökösökön hajthatjuk be a kárt. Nekem más nézetem volt. Szó nélkül el akartam adni a Széna-téren a gyalázatos madarakat, azonban Fabriczius ur közbelépett s így szólt: „Ezt nem szabad megtenni. Ez hagyatéksikkasztás volna. A galambok Maureréi voltak, nekünk nem szabad hozzájuk nyulni.”

- Ez volt a helyes jogi felfogás, - bólintott az ügyvéd.

- Igen, igen, - bólintott vissza gunyosan az arany polgár. - Természetesen. Minden a jogé, az egyéné semmisem. Optime. Tehát maradjunk csak a jogi uton. Megint vissza kellett menni oda, ahonnet kiindultunk. Ujra ki kellett fürkészni Maurer örököseit, hadd vegyék át a galambokat, hogy azután legyen kit pörbe fogni. De örökös most sem akadt. Kincsért sem akadt. A galambok eszerint gazdátlanok voltak, mindenkiéi, vagy senkiéi, mint ahogy a levegő vagy a napsugár. Azonban Fabriczius mester ebbe nem nyugodott bele. Egy szép napon kisütötte, hogy: „Hopp! Örökös hijján a vagyon a fiskusra száll.” Korszakalkotó felfedezés! Nosza, rajta, pörölni kezdtük tehát a fiskust. Ez volt aztán a pör! Elhúzódott évekig, most jobbra, most balra s végre is alaposan elvesztettük az egész históriát, mert a fiskusra csak jogok szállhatnak át, nem pedig kötelességek. A galambok pedig ezalatt szaporodtak, gyarapodtak és ma már hálisten vagy négyezer darabra rugnak, úgyhogy az ember a kapun se járhat be tőlük s egy lakó sem akar megmaradni a házban miattuk. Ráadásul pedig nekem még etetnem is kell őket, nehogy a pör tárgya elpusztuljon, mert akkor jogommal, igazsággommal direkte a pokolba mehetek.

Pető nyugodtan hallgatta végig e rémes történetet.

- Valóban érdekel, hogy mi történt ezután? - jegyezte meg kíváncsian.

- Hogy mi történt? - kérdezte Bauernebel, mintha a válasznál mi sem volna természetesebb. - Hogy mi? Az történt, hogy nem engedtem a jussomat s mentünk tovább. A sarkamra álltam én is. Ez csak természetes. Lehetséges-e, kérdém, hogy civilizált városban az ember négyezer galambot megtűrni legyen kénytelen a házában? Ugyebár, ez nem lehetséges? Ilyen módon akár négyezer farkas vagy négyezer elefánt sétálhatna az udvaromban. Már pedig a házak nem azért épülnek, hogy kóbor állatok tanyái legyenek: ez a kétszer-kettőnél is világosabb. Az ilyen invázió ellen meg kell, hogy oltalmazva legyünk s ez a védelem a hatóság feladata. Ezért fizetünk adót, ezért tiszteljük a törvényt.

- Tehát mi történt?

- Az történt, hogy a város ellen fordultam. A közigazgatáshoz apelláltam. Felszólítottam a hatóságot, hogy mint illetékes fórum, egyrészt távolítsa el hivatalosan a galambokat házamból, másrészt pedig térítse meg nekem a káromat. A város kötelessége polgárai nyugalomáról, valamint a határain belül álló házak biztonságáról gondoskodni.

- És volt beadványának eredménye? - tudakolta a diák, akit lassan izgatni kezdett a galambpör.

Bauernebel gunyosan kacagott.

- Hogy volt-e? Hahaha! Hogy volt-e? Kitünő, nagyszerű, pokoli!

- Szóval: nem volt, - emelt gátat a jelzők árjának a diák.

- De mennyire nem volt! - kacagott az arany polgár gunyosan. - Hiszen Fabriczius ur vitte a dolgot! Annyira nem volt, hogy mikor előterjesztésemet a tanácsban felolvasták, az egész

konzilium sonica sentis elkezdett nevetni, uram, nevetni és ha nem lett volna más dolguk, még most is nevetnének. Szerencsére azonban egyéb tárgyalni valójuk akadt, ezért abbahagyták a kacagást, nekem pedig egy írást küldtek, amelyben kijelentik, hogy kérelmemnek nem adhatnak helyet, így és így, amugy és amugy, miután ugyanily alapon más polgárok az egerek, svábbogarak, verebek, sőt a szunyogok hivatalos eltávolítását is követelhetnék.

- És ezzel a dolog befejeződött?

Bauernebel szomoruan bólintott.

- Igen, ez már a vég kezdete volt. Még egyszer feltápszkodtunk ugyan s bepöröltük a várost, bizonyítottuk az igazunkat, nyaltuk az okmánybélyegeket, jártuk a fórumokat, de ez már csak haldoklás volt. A láng egyre jobban pislákkolt, aztán sötétség lett. Ma végre Fabriczius ur közölte velem a hirt, hogy a galamb-pör menthetetlenül elveszett, a legfelsőbb fórum elutasított és ezzel az összes aktákat eladhatom a sajtosnak.

Bauernebel a hosszú regénytől elfáradva dőlt vissza székébe és letette a zárókövet.

- A dolog eddig van. Vége, punctum. Visszavonhatatlanul vége van.

- Jogilag mindenesetre vége, - bólintott Fabriczius, akinek szakála már fénylett a sok simogatástól. - Én legalább nem látok módot a pörújításra.

Az arany polgárnak csak egy megvető mosolya volt az ügyvédje számára, aztán újra Petőhöz fordult.

- És most kíváncsi vagyok, - szólt a diákhoz, - hogy ön, az elfogulatlan hallgató, mit szól az esethez?

A jogász véleménye már régebben kialakult, forma kedvéért azonban az ifju némi szünetet tartott s csak aztán felelt.

- Nézetem az, - mondotta nyugodtan, - hogy az egész pör egy szépen kifejlett örülség.

Bauernebel nem haragudott. A gorombaságok mindig hatottak rája, a világ sora megtanította, hogy az udvariasság, figyelmesség: céltudatos hazugságok, őszinteség csupán a gorombaságban lakik.

- Az eset lehet örülség, - felelte tehát bölcs mérséklettel, - de maga az igazság elvitathatatlan benne.

- Az bizonyos, - felelte a jogász. - De épp ilyen igaza volna önnek akkor, ha tiltakoznék az ellen, miért nincs télen este hétkor is világosság, holott nyáron még nyolckor se kell lámpát gyújtani.

- A hasonlat sántit, - vetette ellent felcsillanó szemmel az arany polgár, mert azt remélte, hogy a diákban újabb áldozatra lel, akivel disputálni lehet, - a nap fénye ugyanis földi erőnk felett áll, az az Isten jogkörébe tartozik. De a galambokat a földi igazságszolgáltatás is ráncba szedheti. És ráncba is szedte volna, ha nem Fabriczius ur dirigálja a pört.

- De hát mit tett volna ön a helyemben? - kérdezte a zöldkabátos pörvesztő mézédésen.

Bauernebel fagyosan nézett a fiskálisra.

- Hogy mit tettem volna? Magától értetődő. Nem kérdeztem volna se hatóságot, se bírakat, se polgármestert, hanem fogtam volna magamat, az első percben kicsavartam volna a galambok nyakát és aztán eladtam volna őket a Rókusnak.

- Ez interverzió lett volna! - emelte fel kezét tiltakozólag Fabriczius.

- Jó, jó, - legyintett az arany polgár. - Ez pedig clades. Sőt annál rosszabb, mert - nevétséges. És az egész dologban ez a legfájdalmasabb, beismerem. Én, Bauernebel Jeromos, az okos, hideg, gazdag ember e percben nevétségebb vagyok az utolsó utszéli csavargónál. Rajtam, aki a mellényzsebemből ki tudom őket fizetni, rajtam mulatott a polgármester, a jegyző, a tanácsnok, az egész kupaktanács, sőt az egész város! Ennyire kellett vinnem Fabriczius ur jóvoltából! Ezért költöttem pénzt, fáradságot erre a végnélküli pörre, hogy befejezésül még a Kladderadatschba kerüljek!

A háziur arca kigyult. Most igazán haragudott, tiszta szivből, lelke mélyéből, őszintén, nem a rendes veszekedési szenvedélyből, hanem attól az örök lelki erőből hajtva, amely mindnyájunkban él, ha érezzük, hogy valaki csuffá akar tenni. Száraz homlokán kidőltek az erek, ádámcsutkája gyorsan járt fel és alá.

- De megbosszulom magamat! - kiáltotta rekedten. - Meg én, ha addig élek is!

Pető úgy vélte, hogy az eset kezd kedélytelen lenni. Jobb lesz talán odább állani. Felkelt és bucsuzáshoz fogott.

- Ön tehát nem ad nekem igazat? - kérdezte Bauernebel, aki, hogy ilyen szépen benne volt, szeretett volna veszekedni.

A jogász nem állt kötélnek.

- Önnek feltétlen igazsága van, - szólt udvariasan, - csak a világrénddel van baj. A világrénd ugyanis a teremtés kezdetétől fogva mindig az erősebb mellett volt. Így eszi meg a fogoly a hernyót, a róka a foglyot, a tigris a rókát, a vadász a tigrist, a kolera a vadászt s így tovább, ha ugyan természetrajzi geográfia szerint a magyarázat helyes. Így eszi meg ön is a kis partájt, a fizetni nem tudó szabót s így győzi le önt végül a fiskus, meg a hatóság, a két bölcs tényező, amely a törvényt alkotva elsősorban önmagára gondolt. Ebbe már bele kell nyugodni, kedves Bauernebel ur, mert ez évezredek óta így megy.

- De nem nyugszom bele! Én is vagyok valaki és meg tudom mutatni, hogy ki!

A jogász felhuzta a kesztyűjét, Fabriczius is a nyaka köré csavarta hosszú pamutkendőjét.

- Már pedig itt kevés a remény, Bauernebel ur, - jegyezte meg a jogász és az ajtó felé tartott. - Ajánlom magamat szives jóindulatába!

A háziurat elfogta a méreg.

- Nincs úgy! - mondotta pulykapirosan. - Az igazság az én pártomon áll s az igazságnak érvényre kell jutni! És ha le is szakad a Lánchíd!

Pető már kint volt a folyosón. Fabriczius, aki végre körülcsavarta végnélküli kendőjét, az ifju után akart surranni, de öreg lábai már nem voltak elég gyorsak: a háziur elcsipte a küszöbön és megfogva flaskózöld gérokkja szárnyát, így kiáltott a fiskálisra:

- Avagy nincs igazam!? Feleljen! Nem vagyok jogomban!?

Fabriczius ijedten állt meg.

- Igaza van, persze, hogy igaza van, - bólintotta csendesen. - Erről beszélni se lehet. De egyre kérem, kérve-kérem. Mérsékelje kissé fölindulását.

Majd felhasználva azt a szünetet, mialatt a háziur kifujta magát, édes hangján hozzátette:

- Még meg találja ütni a guta s akkor - tisztesség ne essék mondván, - az egész világ azt fogja mondani, hogy én öltem meg Bauernebel urat.

XI.

- Nos? nos? - kérdezte este Petőtől Bulcsu mester, aki, úgy látszik, azt hitte, hogy a világot egy nap alatt teremtették. - Van-e eredmény? Széna-e vagy szalma?

Pető mosolygott.

- Az eddigi eredmény az, hogy megismerkedtem Fabriczius urral és tájékozást nyertem a galamb-pörről illetőleg.

- Ki az a Fabriczius ur? - tudakolta a zenész lehangoltan.

- Bauernebel Jeromos ügyvédje.

- És mi a galamb-pör?

- Az a modern Odyssea. Penelope kézimunkája. Danaidák hordója. Egy pör, amely arról tárgyal, köteles-e a háziúr a más galambjait a saját telkén megtűrni?

Bulcsu orra hosszúra nyult.

- Ez minden?

- Minden.

- Én vagyok a világ legszerencsétlenebb embere, - horgasztatta le fejét a muzsikus. - Mi közöm nekem a galamb-pörhöz?

Pető nyugodt maradt.

- Minden kezdet nehéz, kedves barátom, - szólt a rozoga szalmazsákra ereszkedve. - Ajtóstól nem lehet a házba rohanni; az ember ott fogja meg a dolgot, ahol lehet. Türelem nélkül nincs rózsza... és mondhatnék még több hasonló bölcseséget, ha ilyesmivel okos embert meg lehetne győzni. Miután azonban erre nincs kilátás, így csak annyit jelentek ki, bizd magad reám és higgyél. Érzem, hogy nem fogsz csalódnani. Az én sejtelmeim helyesek szoktak lenni. 21-esben is mindig tudom, kell-e tizennyolcra bevágnom.

A fagottművész szemében felcsillant a remény.

- Én feltétlenül hiszek benned, - mondotta meggyőződéssel, mert ő is tudott huszonegyezni.

Bulcsu igazat beszélt, ő nemcsak bizott barátjában, de Petőt, aki oly nyugodt és körültekintő tudott lenni, mint egy öreg hadvezér, egész különleges, akadályt nem ismerő férfinek tartotta, akinek barátságát nagyrabecsülte. Viszont pedig a diák is megkedvelte ezt a szegény ördögöt, aki a kivert kutyák féltékenységével és bizalmával csatlakozott az első emberhez, akiben könyörületes szívet vélt feltalálni.

- Elhiheted, - dörögte Pető és valami ellágyulásfélét érzett, amikor Bulcsu megalázkodó, szerény tekintetével találkozott, - elhiheted, hogy amit tehetek azt megteszem érted. A jó-akarát megvan hozzá.

Ugy is volt, ezen nem múlt a dolog. A jogász, aki nehezen fogott valamihez, de ha kezébe vette a dolgot, olyan erősen ragadta meg, mint a sas a süldőnyulat, másnap újra elment az öreg Bauernebelhez, abban a reményben, hogy talán összetalálkozik Tildával és megindíthatja az előcsatározásokat. Törekvésének azonban ezuttal se kedvezett a szerencse. Az arany polgár agyát az utolsó időkben kizárólag a galamb-pör foglalkoztatta, másról nem is akart tudni s most is, alig hogy az ifju helyet foglalt a horgolt csipkével betakart diványon, az öregur már kedvenc tárgyára terelte a beszédet.

- Nos, fiatal barátom, hát mit szól most a galamb-pörhöz, minekutána aludt egyet rája?

Pető tőle telhetőleg iparkodott, hogy ne legyen ez ügyben véleménye. Kész veszedelem lett volna friss anyagot adnia a vitára. Éppen ezért az ifju, látva, hogy a galamboktól nem bír megszabadulni, rövidre fogta a látogatást és sietve menekült a gerlicék, Maurer csizmadia, annak ismeretlen örökösei, valamint a fiskus, a polgármester és a felsőbiróság árnyai elől.

- A dolog nehezen megy, - állapította meg magában a folyosón, de azért harmadnap újra felkereste Bauernebel azon ürügy alatt, hogy szabad-e a szobáját zöldre festetnie? Erre a szépészeti ujitásra ugyan nem volt semmi szükség, de az ifjunak úgy tetszett, hogy látogatását illik valamivel indokolnia.

A háziur némi habozás után beleegyezett a zöld színbe, természetesen azon feltétel alatt, hogy az összes költségeket a bérlő viseli. Pető ezt magától értetődőnek jelentette ki, mire az arany polgár hirtelen szökéssel ismét a galambokra terelte a szót.

- Nos és a pört illetőleg nem változott-e a véleménye, - kedves jurátus uram? - kérdezte mohón.

Pető nem állt kötélnek, beszélt az időjárásról, a rossz omnibuszközlekedésről, a „Zampa” című operáról, amely épp második feltámadását ünnepelte, feldicsérte Bauernebel burnótját és lehordta az új stinkadóreszeket, de hiába, az arany polgárt nem lehetett kisodorni kerékvágásából; mereven megmaradt a maga pályáján és újra meg újra csak a nevezetes galambokra tért vissza.

Pető sürgősen elbucsuzott.

- Ez a dolog sehogy se megy, - vakarta meg fejét a lépcsőházban, de azért nem csüggedett és két nap múlva ismét beállított a háziurhoz.

Bauernebel éppen a kályha előtt állott és mérgesen szíta a fogát. A diák köszönését alig viszonzta, nyugtalanul tipegett egyik lábáról a másikra és ujjával a falon dobolt.

- Ugy látszik, rosszkor jöttem, - szólt az ifju udvariasan és visszavonulni készült. - Majd inkább máskor, Bauernebel ur!

A háziur türelmetlenül legyintett kezével.

- Önt mindig szívesen látom, - mondotta az ő furcsa logikájával, - mert ön okos és goromba ember. Gorombasága csupa őszinteség, okossága csupa ravaszság. Ön még sokra fogja vinni, mert tudja a módját, mikor kell gorombának és mikor okosnak lenni. Ez a dolgok rendje és veleje. Én azonban nem tudok mértéket tartani s ha az egyikbe vagy a másikba belekeveredem, a végletekig viszem. Ha például elkezdek haragudni, meg nem állanék másnap délig és úgy pörlok, veszekszem, hogy a végén beleszédülök és akkor, mint most is, órákhosszat meleg sót kell a gyomromra rakni.

- És használ valamit a meleg só? - tudakolta Pető udvariasan.

- Csíp. Átkozottul csíp, - szíta a fogát az arany polgár. - Ugy csíp, hogy a lélegzetem eláll. Egyébként tessék helyet foglalni, kedves barátom, rögtön visszatérek, csak lerakom a sóskendőt, mert már épp elég volt belőle.

Bauernebel átment a hálósobájába, a földhözvágta a sóskendőt, aztán valamivel vidámabb ábrázattal tért vissza.

- Hálistennek, - szólt nagyot fujva, - most egy időre megint jobban vagyok.

- És mi ingerelte föl ennyire, tisztelt Bauernebel ur? - bátorkodott a jogász megkérdezni.

A háziur homlokerei kidőltek.

- Hogy mi? hogy mi? - ütött az asztalra. - Jobb róla nem is beszélni. Förtelmes dolog. Egyébként... Eh, ha benne vagyok, hát nem csinállok belőle titkot. Kedves Jozefin leányomról van szó.

- Ugyan? - álmélkodott Pető, mintha most hallana először önnagyságáról.

Az arany polgár gunyosan bólintgatott fejével.

- Bájos gyermek ez az én Józefinem, annyi szent. Páratlan leány. És elmés, akár Heine. Kitalálja-e, hogy mit csinált már megint?

- Nem én.

- Nem is találná ki soha, humillime. Inkább magam mondom el.

- Ön valóban kíváncsivá tesz, - jegyezte meg a jogász, boldogan lélegezve fel, hogy ezuttal nem került a galambokra a sor.

Bauernebel elővette a tubákos szelencéjét, a tetejére ütött, aztán megkínálta vendégét, majd maga is jókorát szippantott.

- Tehát figyeljen reám, - kezdte el mérgesen, - és mondjon ítéletet a gyermeki tiszteletről. Azt ön, ugyebár, jól tudja, hogy Jozefinnal hadilábon állunk. Arról is van tudomása, hogy Jozefin abban a két szobában, amelynek haszonélvezeti joga az épületben rá van ruházva, harangműhelyt nyitott. Azt se kell elmondanom, nemde, hogy ezzel szemben jó magam az átellenes épületben havi husz pengő forintért kibéreltem a lakatosmestert, hogy egész nap, egész éjjel a legzajosabb pléheken kalapáljon.

- Mind e felől tájékozva vagyok, - bólintott Pető.

- Nos tehát, ezek a lakatosok igen derék emberek voltak, akiknek maguknak is örömük telt benne, hogy valakit úgy istenigazában megbosszantsanak, minek folytán úgy dolgoztak a pörölyeikkel, mintha minden kalapácsütésért egy-egy körmöci aranyat kapnának. Gyakran magam ültem be a boltba őket ellenőrizni, - épp egy ily alkalommal ösmerkedtem meg önnel is, - de arra utóbb nem igen volt szükség, hiszen a dörömbözés idáig fölhallatszott. Nos tehát, ez a história, a lakatosok és harangozók harca jó ideig vigan folyt s meg vagyok győződve, hogy Jozefin közben majd kibujt a bőréből. Ez a háboru. Fogat fogért, szemet szemért. Helyes. De mi történik ma? Már a reggelinél föltűnt nekem, hogy a lakatosi pörölyök meglepő szeliden működnek, sőt a csukott ablaknál egyáltalán hallani se lehetett őket. „Hopp, mi ez?” mondom magamban és átmegyek a műhelybe. Hát mit látok ott? Azt, hogy a lakatos meg a legényei kalapálnak ugyan, de oly óvatosan, mintha tojásokat ütögetnének pörölyeikkel.

- Jozefin önnagysága nyilván megvesztegette őket, - állapította meg Pető.

- Kérem, ne szakítson félbe, - mordult emberére az arany polgár, - mert nevetségessé teszi magát. Jozefin nem vesztegette meg a lakatosokat. Ez tévedés. Jozefin épp az ellenkezőjét cselekedte.

A jogász megcsóválta a fejét.

- Az ellenkezőjét?

- Igenis az ellenkezőjét. Mikor megindítottam a nyomozást a nem eléggé erélyes kalapálás miatt, a következő épületes dolgok derültek ki. Tessék jól idefigyelni. Két hónappal ezelőtt a lányom megfogta volt az utcán a lakatost és így szólt hozzá: „De alaposan tud ön a pörölyvel bánni, kedves mester.” „Meghiszem azt”, hengegett a lakatos, nagyot mulatva magában. „És a legényei is derekasan működnek, Jäger ur”, szól újra a lányom. „Oh! azok is!”, feleli a lakatos sunyitva. Ekkor Jozefin mosolyog s a pénztárcájából husz forintot vesz ki. „Tudja, kedves

Jäger ur”, jelenti ki, „én borzasztóan szeretem a pörölyök működését hallani.” „Szereti?”, kérde a lakatos csodálkozva. Jozefin csak mosolyog. „Bizony szeretem, - feleli, - mert ez a lárma a munkát, az erőt, a férfiasságot jelenti, azokat a tényezőket, amelyek a világot fönn tartják. Nekem ez zene, olyan, mint vadásznak a kopó csaholása.” Jäger ur nem tud felelni, csak nagy ostobán, mint a partra huzott harscsa, bámul maga elé. Ekkor a lányom átadja a husz forintot és így szól: „Nézze, kedves Jäger ur, itt van husz pengő. Tíz a magáé, a másik tíz a legényeké. Ezentul minden hónap elsején kijár maguknak ez a borraivaló, s ha lehet, még jobban fognak érte kalapálni. Mert én nagyon szeretem a pörölyök zenéjét!” De már erre megjött Jäger mester hangja. Hisz ez ternó! Husz forint Jozefintól, husz tölem, az összesen negyven, egyazon munkáért! Nincs ennél jobb üzlet a világon. „Köszönöm, nagyságos asszony, köszönöm”, hajlongott tehát szaporán a lakatos. „Kalapálunk mi! Hogyne kalapálnánk! Az ilyen szép asszony kedvéért körömszakadtáig kalapálunk.” És kalapáltak.

- Nem értem, - szól közbe őszintén a diák.

- Mindjárt meg fogja érteni, humillime, - hunyorított Bauernebel. - A dolog folytatása a következő. Augusztusban a lakatosok, két oldalról lévén megfizetve, olyan vadul dolgoztak, hogy Vulkán műhelye a süketnémák intézete volt hozzájuk képest. Szeptemberben újra két oldalról kapva gázsit, szintén a legnagyobb erőfeszítéssel dolgoztak. Tegnap azonban, október elsején az történt, hogy mikor Jäger ur a lénungért jelentkezett, Jozefin öngyűlölettel mosolygott és így szólt hozzá: „Kedves mester ur! Értésemre esett az a körülmény, hogy ön apámtól havi husz forintot kap azért, hogy a lehető legnagyobb lármával kalapáljon. Igaz ez?” „Igaz”, vallja be a mester egy kis habozás után. Erre Jozefin nevetni kezd. „Hisz akkor jól van! - jelenti ki. - Ez tiszta haszon a pénztárcámra. Miért fizessek én havi husz forintot a kalapálásért, mikor apám ezt már megcselekedte? Ez tiszta örülség volna. Igaz ugyan, hogy én roppant szeretem a pörölyök zenéjét hallani, de ha ez nem kerül pénzembe, a mulatság kétszeres élvezet. Ezennel tehát beszüntetem a lénungot!”

- Óriási! - tört ki a kacagás a diákból, aki kezdte érteni a dolgot.

Bauernebel mérgesen folytatta:

- Jäger ur mit tehetett, megfordult és távozott. Lent már vártak rá a borraivalóra éhes segédek. „Fuccs!” szól rájuk a mester. „Mi a fuccs?” kérdik a segédek. „Az, - jelenti ki a lakatos, - hogy öngyűlölettel azt mondja, hogy ingyen is élvezheti az erő, a munka, a férfiasság zenéjét, tehát nem bolondult meg érte fizetni.” A segédeknek erre természetesen szintén leesett az álluk, de a következő percben már megjött az eszük és így szóltak: „Ingyen fogja élvezni? Hehehe! Majd, ha fagy! Olyan nincs! A jövőben olyan csendesen fogunk dolgozni, hogy még a légy zümmögését is meg lehet hallani.” És azóta tényleg olyan óvatosan simogatják a pléheket, olyan finoman csapkodják a pörölyöket, hogy az ember uri szalonban képzeli magát!

Petőből elemi erővel tört ki a nevetés.

- No, öngyűlölettel alaposan kifogott magukon! - harsogta. - Micsoda eszme! És a lakatosok csakugyan elhitték a munka zenéjéről szóló mesét?

- Azt már nem tudom, - szól dühösen Bauernebel, - de annyi bizonyos, hogy azóta Jäger ur és legényei nem hajlandók husz forintért csörömpölni, kalapálni, pléheket döngetni, hanem rajtam követelik a Jozefin további husz forintját, mert ők bizony ingyen nem szórakoztatnak egy gazdag urihölgyet! És így a jövőben nekem ez a mulatság havi negyven osztrák értékű forintomba kerül. Nohát, mit szól ehhez, humillime?

A diák a szemét törölgette.

- Azt mondom, hogy ez nagyszerű, fenomenális, párját ritkító. Azt mondom, hogy önagsága okos asszony, olyan okos, hogy vele szemben ön mindig a rövidebbet fogja huzni.

Bauernebel szippantott egyet a burnótból.

- No, no, - jegyezte meg csendesen, - láttam én már karón varjut. Lesz az még másképpen is. Tempora mutantur. Aminthogy a galambokkal szintén rendet fogunk csinálni.

Petőnek egyszerre elmúlt a jókedve. Visszaröpültek a galambok! El! gyorsan el!

- Mennem kell, Bauernebel ur, - mondta az ifju sürgősen kalapja után nyulva.

De az arany polgáron nem lehetett kifogni. Elállta a diák utját, megfogta a kabátja gombját, azzal szépen visszatuszkolta székébe.

- Méltóztasson csak maradni, fiatal barátom, - szólt és legnagyobb jóindulata jeléül harmadszor is elővette a tubákos szelencét, harmadszor is a fedelére ütött és harmadszor is megkínálta vele vendégét. - Sziveskedjék egy kissé még itt időzni, mert egy fontos ügyben óhajtok önhöz egy-két kérdést intézni.

Pető sóhajtva adta meg magát és elkeseredve szippantott a burnótból.

Bauernebel egy ideig rejtélyes mosollyal járt fel s alá, aztán megállt Pető előtt.

- Ösmer ön, igen tisztelt uram, - szólt titokzatosan, - egy Quastl nevű fiatal pesti urat?

- Nem, - felelte Pető határozottan, mert Q-vel kezdődő nevet ő is csak egyet ismert: Quentzert.

Az arany polgár még egyszer körüljárta a szobát, aztán így folytatta:

- Kár, hogy nem ösmeri. Mert Quastl ur igen jóra való és fölötte tehetséges ember.

- Az szép dolog, - felelt Pető egyre az ajtót nézegetve. - És mi ez a Quastl ur?

Bauernebel újabb séta után válaszolt neki.

- Hogy mi? Nos, Quastl ur fiskális. Igenis, ügyvéd. De milyen ügyvéd, milyen más fából faragva, mint Fabriczius! Az öreg Fabriczius már nem ér egy pipa dohányt. De ez, ez friss ember, okos, opportunus és circumspectus, ahogy jó ügyvédhez illik. Mind e jó tulajdonságait az ösmerkedés első percében észre lehet rajta venni.

- Ne mondja!

Bauernebel fölényesen mosolygott.

- Ön csodálkozik? Nos, elmondom első találkozásomat Quastl urral. A dolog így történt: A napokban, egy esős, kellemetlen délután a Harmincad-utcánál beszálltam az omnibuszba. Kivülem nem volt senki más a kocsiban s így dőcögtünk a Deák-utcáig. A templom előtt, a kofáknál valaki megállítja a kocsit s felszáll egy pápaszemés, pirosképu fiatalember, aki a jólnevelt emberek udvariasságával köszönti az idősebb utitársat. Pár perc múlva már beszélgettünk, hogy honnét jön? hová megy ebben a rossz időben? hogy mit szól a rossz kövezethez és így tovább. Utitársam, aki magát mint dr. Quastlt, fiskálist, mutatta be, kijelentette, hogy a kalapkereskedőtől jön. „És mit tetszett vásárolni?” kérdem én. „Szalmakalapot”, feleli ő nyugodtan. Nekem első pillanatban, bevallom, leesett az állkapcsom. „Szalmakalapot, - kérdem, mert úgy lehet, talán rosszul hallottam szavait, - szalmakalapot, októberben?” „Igen.” Nem értettem a dolgot. „Kegyed azt hiszi, doktor ur, - mondom, - hogy idén még van kilátás szalmakalapot viselni?” „Nem, azt nem hiszem”, feleli ő. Igen, szóról-szóra ezt válaszolta s most azt kérdem, mit szól ehhez ön, Pető ur?

A diák vállatvont.

- Azt, hogy Quastl bolond.

Bauernebel mosolyogva rázta meg a fejét.

- Tévedni tetszik, tisztelt barátom, Quastl ur nem bolond, nem hóbortos, ellenkezőleg, fölötté logikus fej, ami azonnal kiderült abból a magyarázatból, amelyet új ösmerősöm a sajátos vásárláshoz fűzött. A megfejtés a következő: Quastl ur azért vett októberben szalmakalapot, mert októberben már senki se vesz szalmakalapot, minek következtében a szalmakalap ára hihetetlenül esik. Az emberek ilyenkor bundát, lábzsákot, kőszemet vásárolnak s nem gondolnak arra, hogy eljön még a május, amikor szalmakalapra lesz szükség, de amikor annak ára természetesen magasabb lesz. Quastl ur ezzel ellentétben, igenis tudta, hogy eljön a május, hogy akkor kalapra lesz szüksége s a tények megállapítása mellett igen bölcsen cselekedett, amikor a divatcikket októberben fele áron megvette.

- És ez nyerte meg annyira az ön tetszését? - mosolygott gunyosan Pető, aki a szalmakalap csodálatos történetében semmi különösöt sem talált.

- Igenis ez, - jelentette ki az arany polgár. - Mert miből lehet erre induktive következtetni? Arra, hogy Quastl ur nemcsak az apróságoknál, de minden más, komolyabb, nagyobb dolgában is körültekintő, éles judiciumu ember. Ezenfelül pedig takarékos ifju is, amilyenhez hasonlót keveset lehet találni a mai világban...

Ez célzásnak is beillett s így Pető nem tagadhatta meg magától azt az élvezetet, hogy vissza ne lőjjön Bauernebelre.

- Ha önnek az ilyen szalmakalapvásárlások igazságokat jelenthetnek, - válaszolta nyugodt szemtelenséggel, - akkor figyelmébe ajánlom egy Barnabás nevű kollégámat, aki még Quastl uron is tultett körültekintés dolgában.

- No, szervusz humillimus, - mosolygott gunyosan a háziur, - erre már magam is kíváncsi vagyok.

- És nem ok nélkül, Bauernebel ur. Hallgassa csak meg az esetet. Az én barátom tudniillik nagy sörivó, él-hal a komlós italért. Ez az ő alfája és omegája, akár önnek a pörlekedés. De ne kalandozzunk el. Ez az én cimborám egy nap azt olvassa az ujságban, hogy Pilsenben a sör félliterje három krajcárral olcsóbb, mint Pesten. Nosza, neki se kell több, azonnal csomagoltat, vasutra ül és átköltözik Pilsenbe. Hogy miért, kérdi ön. Azért, mert ha ott a félliter három krajcárral olcsóbb, mint itt, akkor ő, aki napjában nyolc-tíz litert szokott bekebelezni, pro die hatvan krajcárt takarít meg, ami egy hónapban tizennyolc, egy évben kétszázhusz forint, vagyis oly tekintélyes összeg, amelyen már földet lehet venni Szentmihályon.

- Ez rabulisztika! - felelt az arany polgár. - A sör és a szalmakalap oly messze állanak egymástól, mint az erény és a bűn. S ezért ez a csodálatos történet nem akadályoz meg abban, hogy Quastl urat ne tegyem meg barátomnak, esetleg Fabriczius utódjául.

A diák tágranyilt szemmel nézett Bauernebelre.

- Ön azt hiszi, tisztelt háziuram, hogy meg tud élni Fabriczius nélkül?

- Vagyok bátor hinni.

- Akkor tévedni méltóztatik. Akkor nem tetszik önmagát ismerni.

- Csakugyan? És vajjon mivel indokolná ezt meg, ha szabad kérdezmem?

Pető vállat vont.

- Azzal, hogy önnek Fabricziusra annyira szüksége van, mint a mindennapi kenyérre, a levegőre, a vízre. Azzal indokolom, hogy ön pörlekedés nélkül egy percig sem képes élni s azzal, hogy e célra a báránytermészetű Fabricziusnál jobb áldozatot millió forintért se kap.

Bauernebel nem sodortatta ki magát a kerékvágásból.

- Nagyon szép, - felelte a mellényét simogatva, - majd elvállik. Hiszen ön, kedves Pető ur, gyakran fején találja a szöveget. Lehet, hogy most is eltalálta. De azért Quastl ur mégis átveszi a jogi ügyleteim kezelését, sőt ő az egyetlen ember, akit képesnek tartok, hogy a galamb-pört lábra állítja!

A galambok!

Pető lelki szemei előtt újra felvillant Maurer csizmadia hagyatéka, a sárgásveres, haragoszöld és szürkepettyes galambok, a bélyeges papirosok, a végnélküli birói ítéletek és lassan körülkeringtek-forogtak a szoba gyér világításában. Nem, nem! El a galambokkal! A diák visszavonhatatlanul felállt és ajánlotta magát...

- Most jut eszembe, Bauernebel ur, - jelentette ki hirtelen, - hogy kollokviumom van. Szives engedelmével tehát távozom.

A háziur kezét nyújtott, de még egy kísérletet tett a menekülő visszatartására.

- Nagyon sajnálom, hogy ilyen gyorsan távozik. Mert még egy fontos dologban szerettem volna nézetét meghallgatni.

- Az én nézetemet? - szerénykedett a vendég. - De csak nem a galambokat illetőleg?

Az arany polgár megrázta a fejét.

- Nem; nem a galambokat illetőleg. Egy más kérdés van itt, amelyben az ön ítéletére kíváncsi vagyok. Mert szeretem a nézeteit hallani. Ön sajtáságosan, de egyenesen gondolkodik s aki szavaiból le tudja vonni a levonandókat, elég értékes anyagot kap. Kérem, ne tiltakozzon, velem szemben, mint tudja, az ugyse ér semmit. Az én nyilatkozataimba bele kell nyugodni, ellenesetben disputa következik, ami önnek nincs inyére. Azért hát legyen türelemmel és mondja meg őszintén: mit szólna ön ahhoz, ha Quastl urat kombinációba venném egy családi viszonylatot illetőleg?

- Tessék?! - kérdezte a diák tágranyilt szemmel. - Ön Quastl urat vejének szemelte ki?

Bauernebel nyugodtan folytatta:

- Mi különös volna benne? Miért ne szemelhetném ki vőműl?

A diák még mindig nem találta meg az egyensúlyt.

- Miért?... miért?... De hát ösmeri-e ön legalább közelebbről az ügyvéd urat?

A háziur a szekrényből egy csomó irást szedett ki.

- Egyrészt - válaszolta - nekem az emberekről első percben megvan a véleményem, amely ritkán változik. Ha valakiről prima vista megállapítom, hogy gazember, hát arról e nézet helyessége előbb-utóbb bebizonyosodik, ha pedig valakit megkedvelek, az ritkán lesz értelmetlen bizalmamra. De hát lehet, hogy ezek csak föltevések. Azonban vannak pozitívumok is. Itt vannak az írásbeli referenciák és információk Quastl urról. Egész halmaz s mind a lehető legjobbak. Valamennyien fukarnak, hideg gondolkodásnak, de emellett szorgalmasnak, ébernek és jómódunak jellemzik Quastlt. Amikor megházasodtam, ugyanily módon kerestem magamnak feleséget és mondhatom, nem választhattam volna szerencsésebben; nem látom tehát az akadályát, a leányom miért ne lehetne boldog hasonló alapon?

- De a szív? - vetette ellen Pető. - A szívnek is vannak jogai.

Az arany polgár nevetett.

- A szeretet: a megszokás, fiatal barátom; az ilyesmin a leányom bizonyára tulateszi magát. Ő az én vérem, az én fajom, az én szívem. És jómagam sohase hajlottam a regényeskedéshez, ilyesmi a Bauernebeleknél nem igen fordul elő. De mindettől eltekintve, semmi kifogásom, ha Quastl doktor és Tilda ezenfelül egymásba szeretnek, aminek komolyabb akadálya aligha lesz, miután mindketten ifjak és elég csinosak is.

Bauernebel szünetet tartott s aztán hozzátette:

- Egyébként pedig ez a dolog még csak terv, amilyent az ember egy nap tizet-huszat is csinál, akár csak időtöltésből is. Most azt határozza, hogy sétálni megy, rögtön rá azt, hogy mégis jobb lesz a házbérszámadásokat átnézni, majd, hogy talán inkább kitisztítja a pipáit, míg aztán a legokosabb gondolatnál megállapodik. A tervnek, mielőtt tetté válna, alaposan ki kell jegecesedve lennie, aminthogy magam minden teendőmet az összes oldalukról meg szoktam hányni-vetni. Miután azonban nemcsak az önmagam bölcsesége alapján itélek, hanem más nézetére is kíváncsi vagyok, bátor voltam az ön véleményét is kikérni.

Pető szabadkozott:

- Hogy lehetne ilyesmire első hallás után válaszolni? - tért ki óvatosan és szeme előtt egyszerre megjelent a szerencsétlen fagottista alakja, aki e pillanatban még nem is álmodja, milyen katasztrófa előtt áll...

Az arany polgár helyeslőleg bólintott.

- Természetesen, természetesen. Jó mindenre egyet aludni. Zeit bringt Rat és remélem, még lesz önhöz szerencsém. Ismétlem, ön furcsán, gyakran lehetetlenül, gyakran örülten gondolkodik, de valami igazság akad a szavaiban.

- Ön lekötelez, Bauernebel ur, - hajlott meg a jogász és végre csakugyan eltávozott.

Az ajtó bezáródott mögötte és Pető a folyosón volt. Az ifju előkotort egy szivart.

- A dolog nem megy, a dolog sehogyan se megy, - mondotta némi elkeseredéssel és mérgében a falon huzta végig a gyufát.

XII.

Az embert a csekélységek viszik nagy elhatározásokra. Newtonnak a fejére esett alma adott indítóerőt a nehézkedés törvényének megállapítására; a középkor véres vallási küzdelmeiben egy i-betű játszott első szerepet. Mi köze volt Petőnek Buchwald Bulcsu mester szerelméhez? Semmi. És mégis, a jogász észrevétlenül belelovalta magát a dologba, terveken, megoldásokon törte a fejét és három hétre lemondott volna a billiárdozásról, ha kifoghat az arany polgáron. Lehet, hogy a harcra az a természetes ösztön hajtotta, amely adott esetekben mindannyiunkban a gyöngébb fél javára megmozdul, lehet, hogy a rokonszenv: elég az hozzá, a diákban egyre erősebb lett a meggyőződés, hogy Tilda és Bulcsu egymáshoz illenek s hogy a Nero szerzőjének boldognak kell lennie. De hogy és mint lehetne a Bauernebeleket megfogni?

Egy nap aztán Petőnek elfogadható ötlete támadt. Valósággal csoda, hogy rögtön rá nem akadt! A dolog alapjában egyszerű volt. Ha az ember Bauernebelrel jó viszonyba akart jutni, szivességet kellett neki tennie. Milyen módon volt ez lehetséges? Sem jó szóval, sem pénzzel, sem figyelmességgel. Ennek az embernek megvolt mindene: vagyona, tekintélye, gőgje, akarata, meggyőződése, e téren vele boldogulni nem lehetett. Csak egy pont akadt, ahol az arany polgárt meg lehetett fogni: ez a várossal való pöre volt. Itt lefőzték, kijátszották a terézvárosi Krózust s itt megtört a hatalma, a pénze, az akarata. Tehát itt kell megközelíteni, itt kell lefegyverezni.

Pető elkezdett gondolkodni. Hogy volna, ha az ember valami újat eszelne ki a galamb-pörben, ha talán valami módon ki tudná javítani a marasztaló ítéletek tömegét? Az ifju jobb ügyhöz méltó buzgalommal latolgatta az esélyeket. Hátha fel lehetne fedezni valahol a Maurer-örökösöket? Vagy ha az ember megtalálná a hagyatékot? Esetleg, ha az ember a városi statutumokból kiböngészne valami paragrafust, amely az elszaporodott galambokról intézkedik?

Hiába volt. A Maurer-örökösök elrejtőztek, mint a mezei egér mennydörgéskor és bár Pető végigkutatta az összes e néven ismert budapesti lakosokat, egyetlenegy sem talált, aki valamelyes atyafiui összeköttetésben állott volna a rejtélyes csizmadiával. Ami pedig a hagyatékot illette, a diák mihamar belátta, hogy egy dikicset meg egy csirizestálat, ha egyszer elvesztek, még Lecocq ur sem tudna megtalálni.

A városi statutumokban se akadt paragrafus, amely ez ügyben a reménynek akár csak leg-halványabb sugarával szolgált volna, így tehát a dolog ez oldalról is vigasztalannak látszott.

Ekkor azonban az ifjunak eszébe jutott valami. Az a valami, ami a legtöbb ember lelkében föltámad, ha már minden kötél elszakadt. Ez a valami a bosszu. A bosszu, amely évezredek hosszú során számos ember lelki egyensúlyát állította helyre, amely ezer meg ezer feloldatlan csomót vágott ketté. Igen, ez az egyetlen mód: Bauernebelnek a sarkára kell állnia, és meg kell magát bosszulnia a városon, meg kell mutatnia, hogy ő is valaki, valami, hogy Pest első polgárán nem lehet bántatlanul végigsétálni.

- Mégis csak okos ifju vagyok, - állapította meg magában Pető, azzal rohant fel Bauernebelhez.

Az arany polgár a kályha mellett ült és a galamb-pör aktáit lapozgatta, amikor a diák beállított hozzá.

- Akar-e a város felett győzni? - kérdezte az ifju, in medias res ugorva.

A háziur szippantott egyet a tubákosdobozból:

- Hogyne akarnék, - válaszolta nyugodtan.

Pető gyorsan beszélni kezdett.

- Akkor figyeljen reám! Napok óta veszködöm ezzel az átkozott galamb-pörrel, Maurerrel, a hagyatékaival, a megszőkött örökösével. Nem tudom, miért, az agyamba fészkelte magát a dolog és addig nem lesz nyugtom, amíg keresztül nem gázolok rajta. De ez mellékes. A fődolog az, hogy rájöttem a dolog nyitjára, mit lehetne itt cselekedni?

- Nos, mit? - csillant fel a háziur szeme.

A diák szünetet tartott.

- Semmi egyebet, - jelentette ki, kezét ünnepélyesen az arany polgár vállára téve - mint, nos, mit gondol, mit?

- Mit? Mit?

- Mint: bosszut állani! Rettenetes, vérfagyasztó bosszut!

Bauernebel tétován nézett maga elé.

- Bosszut? Bosszut? De hogyan?

- Akárhogyan, - felelte Pető.

- De nem csuknak be érte? - ébredt fel az óvatos ember az arany polgárban.

- Nem fogják érte becsukni, - válaszolt a jogász fölényesen. - A bosszúnak okosnak kell lennie; az ostoba bosszu a borbélylegények szerelmi tragédiáiba való. Ön bölcs ember és hozzá még gazdag is. Ha kedve van, kikezdhet egy egész vármegyével.

- No, no, - szerénykedett Bauernebel.

A diák egy percig gondolkodott.

- Csak egy baj van, - mondotta aztán megfontoltan. - Az, hogy ön rettenetesen fukar. Ha az ember valami komoly ügybe bocsájtkozik, akkor pénzt tegyen a mellényzsebébe, mint Zrinyi Miklós.

Az arany polgár hunyorgatott.

- No, no, humillime. Hiszen ez más dolog, mintha arról volna szó, komfortáblison vagy omnibuszon menjek-e haza? És más az is, ha az ember a szenvedélyének áldoz, mintha a napi szükségletek fedezéséről van szó. Sok embert ösmerek, aki egész éven át falun él, krumplit eszik, az eke szarvát nyomogatja, aztán egy szép nap berándul Pestre és akkor még a kutyája is kávéit iszik. Más embernek meg az passziója, hogy kártyázik s inkább nem eszik, nem iszik, csakhogy kártyázhasson. Hiszen ezt egyszer már elmagyaráztam önnek. Nekem a szenvedélyem, hogy velem ne packázhasson senki, hogy rajtam ki ne foghasson senki s erre a célra - ha kell - áldozni is akarok. Én tudom, hogy ki az arany polgár, mit ér az arany polgár és nem ijedek meg egypár zöldhasu bankótól.

Pető helybenhagyólag bólintott és így szólt:

- Akkor az óra jól jár, kedves Bauernebel ur. Figyeljen tehát reám.

- Csupa fül vagyok.

- Az első dolog, hogy ön holnap kátránygyárat nyit...

Az arany polgár kitáguló szemmel bámult a diákra.

- Kátránygyárat?

Pető nem vesztette el a nyugalmát.

- Igenis, kátránygyárat, aszfaltgyárral összekapcsolva.

- De hát micsoda összefüggésben van az aszfalt a Maurer galambjaival? - kérdezte az elképedt háziur.

A jogász szerényen mosolygott.

- A lehető legegyszerűsebb összefüggésben, kedves Bauernebel uram. Mert, mondja csak, van-e kellemetlenebb dolog a világon, mint a következő. Ön sétálni megy a Váci-utcába. Szívja a friss levegőt. Egyszerre megjelenik a sarkon az aszfaltos kocsi és pokoli büzt, füstöt terjesztve döcög végig ön mellett. Az ember krákog, prüszköl, káromkodik, de végre is nem tehet ellene semmit. Nos, mit szólna hozzá ön, ha valaki husz-harminc ilyen kátrányos kocsit járatna végig a városon? Mit szólna hozzá a közönség? Mit mondana a tisztelt tanács? Vagy vegyük a következő esetet. Önnek van egy szép, nagy telke a Kerepesi-uton, a város legforgalmasabb pontján. Micsoda esemény volna, ha a telken ön krumplit, kukoricát vetne s augusztusban a főváros szívében gyönyörű falusi kép bontakozna ki, nagy öröme azoknak, akik Pestet leendő világvárosnak képzelik? Vagy micsoda szép dolog volna, ha a Koronaherceg-utca kellő közepén egy barátságos tanya épülne, istállókkal, ólakkal körülvéve, vigan kukorikoló kakasokkal, láncos komondorokkal, bégető báránykakkal?...

Bauernebelnek a szeme fölcsillant, de aztán aggodalmai támadtak.

- De szabad-e tehenet a városban tartani!

Pető meg tudott rá felelni:

- Tessék csak bemenni a piaristák udvarára. Az első traktus mögött van egy kis négyszögletű telek, azon évek hosszú sora óta békén legelészik két tarka tehen. Ami az egyiknek szabad, nem lehet tilos a másiknak sem. A precedens megvan rá. És azután: ha lovakat lehet a városban tartani, mért ne álljon fönt ugyanaz az eset egyéb háziállatoknál?

Bauernebel a kezét dörzsölte.

- Tényleg, - szólt elismeréssel - ön tehetséges ember. Fabriciusnak ilyesmi soha nem jutott volna az eszébe. Ha csak ez kell, meg tudom én úgy bosszantani az én kedves szülővárosomat, hogy öröm lesz nézni. És ha kell, hát áldozni is fogok e célra: de egy Bauernebelrel senki se próbáljon ujjat huzni.

A háziur fölkel és föl s alá sétált szobájában.

- Micsoda gyönyörű dolog lesz egy kakas-telep a Koronaherceg-utcában! A legválogatottabb kakasok fognak benne föl és alá sétálni s ígérem, hogy a legdrágább simmenthali tehenet veszem hozzájuk pajtásnak. Ön ügyes ember, kedves Pető, nagyon ügyes.

A diák szerényen meghajlott.

- Az elismerés mindig jól esik, kedves Bauernebel ur.

- Nos és mikor látunk tettehez? - kérdezte a háziur.

- Akár holnap.

- Rendben van.

- Vagyok bátor magamat ajánlani.

- Servus humillimus, kedves Pető barátom.

XIII.

Pár nap múlva történt, hogy Pető, aki Bauernebellel az ügyek fordulása révén gyakran összejött, pár percre egyedül maradt Tildával. Az öreg ur a lakatosokat ment ellenőrizni s e rövid időközben a diák megragadta, hogy kissé tájékoztassa magát a fiatal leány érzelmeit illetően. A legcélszerűbb kiinduló pontnak e célra Quastl ur szolgált.

- Azt hallom, kisasszony, - kezdte el tehát a diák - hogy a közeli jövőben egy szép családi ünnepélynek leszünk a tanui. Megengedi, hogy kissé eléje nyuljak az eseménynek és már most szerencsekivánataimat tolmácsoljam?

Tilda futó tekintetet vetett a diákra.

- Mit ért ön családi ünnepély alatt?

Pető mosolygott.

- Istenem, mit? Hát az eljegyzést, az ön mátkaságát Quastl urral.

A leány egy kissé elvörösödött, aztán nyugodtan nézett a fiatalemberre.

- És ha tényleg úgy volna?

- Nem állítottam az ellenkezőjét.

Egy ideig csönd uralkodott az ódon szobában, aztán Tilda szólalt meg:

- Ha nem veszi rossz néven, kérdezek öntől valamit.

- Tessék parancsolni.

- De őszintén feleljen. Hogyan tetszik önnek az az ur, akiről az előbb beszéltünk?

A jogász egy kis szünetet tartott, aztán szembe nézett Tildával.

- Ad valamit a nézetemre?

- Miután okos embernek tartom, tehát: igen.

Pető tényleg okos ember volt, s azért megállapította, hogy ez a legalkalmasabb pillanat, amikor Quastl urat jó alaposan eláztathatja. Soha többet ilyen kedvező alkalom.

- Nos, tehát, - kezdte el a diák - mindenekelőtt meg kell állapítanom, hogy én Quastl urat csak felületesen ismerem. A minap találkoztam vele először édesapjánál és akkor husz vagy harminc szót váltottunk egymással. Azt hiszem, ez nem elegendő alap arra, hogy valaki fölött végleges ítéletet mondhassunk.

Tilda száján gunyos mosoly jelent meg.

- Ön, úgy látszik, ki akar térni a válasz elől, - mondotta ajkbiggyesztve.

- Legkevésbé. Nekem megvan a magam véleménye Quastl urat illetően, nem tudom azonban, vajjon ez a nézet megegyezik-e az általános benyomásokkal? Egy ember társadalmi megbírást illetően csak a közvélemény összessége dönthet s könnyen meglehet, hogy szerény felfogásom elszigetelten fog állani a többség nézetével szemben.

- És mi ez az ön véleménye?

- Az, hogy olyan ember, aki decemberben szalmakalapot vesz, lehet igen jó üzleti szellem, sőt lehet jó ügyvéd is, de vőlegénynek, vagy éppenséggel amorózónak nem alkalmas.

- És miért?

- Mert könnyen megeshetik, hogy Quastl ur mátkasága egy világos pillanatában következőképpen gondolkodik. Az okos ember végeredménykép azért házasodik, hogy legyen, aki rendbe tartsa a házát, a konyháját, aki öreg napjaiban ápolja, aki a fehérműjét számon tartsa és a leszakadt gombjait fölvarrja. De ha ezt akarom elérni, sokkal bölcsebb, ha rögtön tapasztalt gazdasszonyomat veszem el, semmint egy fiatal kisasszonyt, aki regényeket olvas, a zongorát veri és a korcsolyapályára jár. És így megeshetik, hogy Quastl ur önt egy szép napon cserben hagyja és a szakácsnőjét vezeti oltárhoz.

Tilda arca kigyulladt.

- Ön elfelejt egyet, - szólt haragosan - azt, hogy...

Pető közbevágott:

- Azt, hogy ön a vagyonos osztályhoz tartozik. Ez mindenesetre ok rá, hogy a fiskális ur jobban ragaszkodik kegyedhez, mint a gazdasszonyához.

Tilda visszanyerte nyugalalmát. Már gyermekkorában uralkodni tudott az idegein és tisztában volt vele, hogy a vitában csak a nyugalom visz előre, azért gyorsan visszasietett sáncai közé.

- Nos, ha így is van, - felelte csipkekendőjével játszva, - akkor is elsősorban rajtam áll a vásár. Nekem ez az ur minden egyébtől eltekintve: tetszik, talán éppen azért, mert az egész világ ellene nyilatkozik. Szeretek a magam utain járni.

A diák észbe kapott.

Teringettét! A leány véletlenül elszólta magát. Persze, hogy azért tetszik neki Quastl, mert a fiskálist illetőleg mindenki - az ellenkező véleményen van. Tilda nem lett volna igazi Bauernebel, ha pörbe nem akarna szállani az egész világgal. Mentől inkább iparkodik valaki őt valamiről lebeszélni, annál szilárdabbá fogja tenni elhatározását. És ő, az okos Pető, még malmára hajtáná a vizet!

A jogász gyorsan köpönyeget fordított.

- Kedves kisasszony, - jelentette ki mosolyogva - meg kell vallanom, hogy ön páratlan lény. Szivemből gratulálok. Ön a próbát jelesen állta ki.

Tilda csodálkozva nézett a fiura.

- Miféle próbát?

- A legnehezebbet. Mert az ember a vőlegényének sok mindent megbocsáthat, az ifjúkori botlásait, az adósságait, az egykori szerelmeit, csak egyet nem lehet elfelejteni: azt, ha a jegyesünk nevetséges. Aki ezen túl tudja magát tenni, az bebizonyította, hogy igazán szerető sziv és még a siron túl is ragaszkodni fog a szerelméhez. Tisztázzuk az eszméket. Quastl ur, bár komoly férfinak látszik, apró szörszálhasogatásaival mégis nevetséges benyomást tesz. Novemberben szalmakalapot venni! Juliusban ujévi gratulációkat vásárolni! Ki tudná az ilyesmit, - ha fiatal és okos - mosolygás nélkül elnézni? Ön azonban más fából van faragva, önnek helyén van a szive és ez a sziv önzetlenül, a mellékkörülményekre való tekintet nélkül, ver Quastl urért. Ön ez ifjunak a lelkét szereti, s ahogy a vőlegényének el tudja nézni, hogy nevetséges, éppugy napirendre tudna térni a fölött, hogy lopott avagy gyilkolt. És ez, igen tisztelt kisasszony, az igazi, a föld felett lebegő, a tisztult szerelem, amelyre csak kevés halandó hivatott.

Pető befejezte a szónoklatot és - miután már megszokta - nagyot huzott Bauernebel ur tubákos szelencéjéből.

A leány összehuzta a szemöldökét.

- Önnek tehát nincsen kifogása ellene, hogyha Quastl urnak nyujtom a kezemet?

- Én önt nagyrabecsülöm és tisztelem, akár a Garcchusok anyját, - felelte ünnepélyesen az ifju. - Sőt becsülöm Quastl urat is, mert, aki iránt kegyed hajlandóságot mutat, az feltétlenül derék, kitünő ember kell, hogy legyen. Mondhatom, öröm lesz, ha közelebbről fogok megismerkedni az ön leendő férjével.

Az ördögöt csak a falra kellett festeni: abban a pillanatban megnyilt az ajtó és Quastl ur, az arany polgárral sulyosbitva, megjelent a küszöbön.

- Szervusz humillimus, - intett kezével az ajtóból a háziur. - Nagyon jó, hogy itt találom. Rögtön áttérhetünk a galambokra.

A galambokra! A jogász hátán végigfutott a hideg. Hogy gyűlölte e derék, szegény állatokat és mégis mennyit kellett velök foglalkoznia! De hiába. Halottak nélkül nincsenek harci sikerek.

- Nagyon szivesen, - felelte tehát meghajolva. - Előbb azonban engedje meg, hogy Quastl urat üdvözljem és becses egészségéről tudakozdjam.

A fiskális peckesen megbiccentette fejét. Láthatólag jól esett neki az a tisztelet, amelyet irányában Pető tanusított. Komoly, hosszukás fejével, kampó-orrával, vékony lábszárával e pillanatban erősen hasonlított a tyukketrec kakasához, aki ünnepélyes, sőt szomorú nyugalommal fogadja a körötte csipogó csirkék hódolatát. A férfiből kevés volt az ügyvédben, petyhüdt arca inkább a tudákos vénasszonyokéra emlékeztetett; ruházata, amely az Alt Wient juttatta észbe, egy puha és kellemeteskedő kor hangulatát terjesztette maga körül.

- Engedje meg kijelentennem, - szólalt meg Quastl ur vékony hangon - hogy üdvözlése kellemesen érint. És engedje meg, hogy hasonló módon tudakozzam az ön hogyléte iránt.

Pető mosolygott.

- Köszönöm kérdését, jól érzem magamat.

Az ügyvéd letette ébenfa-pálcáját és a nyakába csavart hosszú gyapotkendőt.

- Optime, - felelte nyugodtan.

A diák most Bauernebelhez fordult.

- Valóban, - mondta komolyan - amerre az ember jár-kel, mindenütt csak a legjobbat hallja Quastl urról. Sokan benne látják a jövő Magyarország Justinianusát. A jeles Wenzel professzor éppen tegnap jelentette ki egy kollokviumon, ahol egyikünk sem tudott felelni: „Ah! csak itt lenne Quastl, az majd megmagyarázná önöknek a jus civilet!”

A fiskális belülről rohamosan hizott, külsőleg azonban higgadt maradt és szinte leereszkedőleg fogadta Pető hazugságait.

- Oh, igen, a jó Wenzel tanár ur! Ő nagyon kedvelt! És magam is ragaszkodtam hozzá. Sokat köszönhetek neki.

A szót újra Pető vette fel.

- Hát még a praxisban mennyit hall az ember Quastl urról! Beadnak egy érdekes pöriratot. Ki csinálta? Quastl ur! Megnyernek egy lehetetlen pört. Ki vezette? Quastl ur! Csak mi jogászok tudjuk őt egész nagyságában megérteni.

Tilda, aki eddig elgondolkodva ült, megszólalt.

- Mi jogászok, mondja ön? Tehát Quastl urnak vannak jó emberei is?

- Hogy vannak-e?

- Nos, igen. Én azt hittem, hogy Quastl urat a rendszeretete és tudása miatt irigylik, gáncsolják, talán gyűlölik is?

Pető megrázta a fejét.

- Csak a felületes emberek, kedves kisasszony, csak a felületesek. Azok, akik a tehetséget méltányolni tudják, a legnagyobb tiszteletet tanúsítják vele szemben. És ezzel csak a kötelességüket teljesítik, mert bár jogász-nép vagyunk, igazi Justinianusaink nincsenek.

A leány nem felelt, az arca azonban azt jelezte, hogy nincs éppen megelegedve a kijelentésekkel. Ő szeretett ujjat huzni a világgal s eredendő tulajdonsága volt a feketére fehéret mondani.

Egy pillanatig csönd támadt és Bauernebel mohón ragadta meg a kedvező alkalmat.

- Talán térjünk át a galambokra, - mondotta gyorsan, nehogy félbeszakithassák. - Mennyire vagyunk a várossal?

A diák megadással sóhajtott egyet.

- A várossal elég jól állunk, kedves Bauernebel ur. Tegnap p. o. bátor voltam az ön részére husz kocsi szalmát rendelni, s azokat a Koronaherceg-utcán át vezényeltem a budai telkére. Éppen ünnepnap délelőtt volt és az utca hemzsegett a sétálóktól. Mondhatom, mindenki hazavitt a kabátján egy-két szál szalmát, mert az utca oly szűk, hogy egy komfortáblis alig fér el rajta.

Bauernebel nevetett.

- És mit szóltak a járó-kelők?

- Mit szóltak? Mérgelődtek és szitkoródtak. Épp akkor ment arra a polgármester, aki egy angol vendéget kalauzolt végig a városon. A jó angol ugyancsak bámult, amikor husz szalmás szekeret látott a City középpontján végigdöcögni, a polgármester pedig csaknem elsüllyedt szégyenében.

Az arany polgár a kezét dörzsölte.

- Kitűnő! Kitűnő! És nem érdeklődött a polgármester az iránt, hogy kié ez a sok szalma?

Pető bólintott a fejével.

- Dehogyan is nem! De mennyire érdeklődött! Meg is kérdezte az egyik kocsist, hogy kié ez a sok szalma? Mikor a fuvaros kijelentette, hogy a szekerek Bauernebel ur portékáját szállítják, a polgármester vörös lett és marokra fogta a sétabotját.

A terézvárosi Krózus ugy elkezdett nevetni, hogy belefogózott a székbe.

- Ez kell nekik! - kacagott harsányan. - Ez kell nekik! Nagyon jól van, humillimus, nagyon jól van!

Quastl ur is mosolygott, azonban volt egy ellenvetése.

- Ugy gondolom, hogy a tanács mihamar intézkedni fog, hogy a város legforgalmasabb pontjain ne mehessenek keresztül szalmásszekerek.

Pető legyintett a kezével.

- És ha úgy volna? Az ember legfeljebb valami ujat talál ki.

- Igaz, igaz, - hagyta helyben a fiskális, mintha valami ujat kitalálni a legegyszerűbb dolog lenne a világon.

E percben az ablak alatt dobpörgés, majd vidám rezes hangok hallatszottak. A Jozefin veteránjai vonultak fel széles muzsikaszóval!

Bauernebel felszisszent.

- Hah! Csak ő rajta tudnék kifogni! Csak ezen tudna segíteni, barátom, uram! Mert megöl ez a veterán-zenekar! Megöl!

Petőre is hatott a hadastyánok dobpörgetése, ám ellenkező irányban: eszébe juttatta Jozefint és azt az egyre növekvő meleg érzelmet, amelyet a szép asszony iránt táplált. Mert, mi tagadás, az ifju természetesen szerelmes volt s álmaiban gyakran jelent meg egy karcsu, lovaglóruhás hölgy, aki kecsesen nyujtotta csókra finom kezét. Sőt Pető tovább ment: képzeletében gyönyörű béke-ünnepélyt látott maga előtt, amelyben a Bauernebel-család összes tagjai, továbbá Bulcsu mester és saját csekélysége vesznek részt és halálra ítélik a pereskedés nemtőjét, amely szomoruan fordítja lefelé fáklyáját.

A diák úgy gondolta, hogy nem ártana egyet sétálni Jozefin ablaka alatt. Ha a zenekar kivonult, a szép asszony mindig az erkélyről nézte a komédiát.

- Bocsánatot kérek, - szólt az ifju, kalapja után nyulva - időm lejárt.

Bauernebel sajnálkozott.

- Igazán kár. Milyen szépen meg lehetett volna beszélni a következő eseményeket.

Quastl ünnepélyesen nyujtotta kezét az ifjunak.

- Örvendek, hogy önnel találkozhattam.

A jogász mélyen meghajolt.

- Enyém a szerencse, doktor ur. Fölöttébb kitüntetve érzem magamat.

XIV.

Egy esős napon Pető omnibusszal döcögött ki a Terézvárosba. Amint a kocsit a Sugár-úthoz ért, beszállt Tilda kisasszony, megrakodva mindenféle cók-mókkal. A leány láthatólag rosszkedvű volt, aminek rögtön magyarázatát is adta.

- Csupa csaló ez a város, maholnap már egy jóra való üzletet se lehet találni. Itt van például ez a csomó selyemszál. Közönséges sárga selyemszál. Mit gondolsz, hogy jutottam hozzá?

- Sejtelmem sincs.

- Mályvaszínű selymet akartam venni. Elhinné, hogy öt üzletet jártam végig és egyikben se akadt mályvaszínű?

- Ne mondja!

- De mondom. Végre aztán a hatodikban nagynehezen megtaláltam. Veszek egy jókora csomót és megkérdezem, mit fizetek? Egy forint és harminc krajcárt. Hogyan? Egy forint harminc krajcárt? Lehetetlenség! Ennyi pénzen már ékszert is lehetne venni. A kereskedő ötöl-hatol, végre enged tíz krajcárt. Ki van zárva, felelem én. Akkor enged még tíz krajcárt. Nem lehet róla beszélni, válaszolom az ajtóból. Hát mit ad érte a kisasszony? kérdi a boltos. Nyolcvan krajcárt, jelentem ki erélyesen. A jó ember gondol egyet, aztán felcsap. Isten neki, mondja, ma még úgy se kerestem semmit se - és azzal már be is akarja csomagolni a selymet. Ekkor azonban nekem eszembe jutott valami. Kitalálja, hogy mi?

- Nem.

- Nos hát, az jutott az eszembe, hogy olyan üzlet, amelyikben valami portékáért előbb egy forint és harminc krajcárt kérnek, aztán öt perc múlva ezt a portékát nyolcvan krajcárért ideadják, az nem lehet tisztességes bolt s nem érdemli meg, hogy az ember ott vásároljon. És éppen azért fogtam magamat és otthagytam a derék kereskedőt mályva selyemszálaival együtt és miután a többi boltosnál ilyen színű portéka nem volt, hát sárgát vettem.

- No, ez igazi Bauernebel-logika, - gondolta Pető, de egy szót sem szólt, mert föltette magában, hogy világért se keveredik Tildával vitába.

- És így jártam a többi bevásárlásaimmal is, - folytatta a leány. - Az ember jobb ha otthon marad, a városban egyebet sem lehet tenni, mint bosszankodni.

A diák udvariasan mosolygott.

- Vannak az életnek szerencsére kellemesebb oldalai is. Mit törődik az üzleti dolgokkal az, akinek gazdag és színes a lelki világa? A boldognak nem ütnek az órák és nem kukorékolnak a kakasok.

- Boldogság? - mosolygott gunyosan a leány. - Nem vagyok olyan dőre, hogy álmokképek után futkossak. Ha férjhez megyek, első jelszavam a józanság lesz.

- Nos és a józanságot nem véli feltalálni Quastl urban, ebben a páratlan férfiuban?

- Páratlan férfiuban! Micsoda lehetetlen jelző! Van-e egyáltalában páratlan ember a világon?

- Ha valaki az, úgy elsősorban a doktor ur. Pontos, rendszerető, okos, takarékos, kifogástalan erkölcsű, szóval az összes jó tulajdonságok gyűjtőtára.

- Külsőleg és jellemileg mindenestre.

Pető úgy érezte, hogy a hal horogra akadt.

- Hogyan érti ezt a kisasszony?

- Ugy, hogy már sok embert láttunk, aki vén napjaira veszi el a fejét. Ha az ördögből öreg korára remete lesz, ugy a remete is, ha megvénül, ördöggé válhat.

- Csak nem tesz fel ilyesmit egy komoly és köztiszteletnek örvendő férfiról?

Tilda nem válaszolt.

- Ha a hallgatás beleegyezést jelent, - vette fel újra ravaszul a szót a jogász, - akkor bátor vagyok az ellenkező véleményen lenni.

Ellenkező vélemény! Ezt nem lehetett büntetlenül egy Bauernebelnek odamondani. Az arany polgár családja e tekintetben könyörtelen volt és Tilda sem volt kivétel a szabály alól.

A leány tehát nem is hagyta annyiban a dolgot.

- Hallgasson rám, Pető, - mondotta nyugodtan. - Meg fogom önt győzni, hogy nincs igaza.

- Arra kíváncsi vagyok, - tóditotta nevetve a jogász.

- A dolog egyszerű. Próbára fogjuk tenni Quastl urat és ő maga fog dönteni, ki ítelt jobban.

- És mi lesz a próba?

- Azt bizza reám. Valami csekélység. Például, rá lehetne-e venni, hogy Quastl ur a ma esti álarcosbálba elmenjen?

- És ha elmegy, azzal már bebizonyította, hogy hajlandósága van a könnyelműségre?

- Legalább részben. Hiszen lehet őt aztán egyéb feladatok elé is állítani.

Pető megrázta a fejét.

- Rosszul esik hallanom, hogy ennyire bizalmatlan egy jeles férfiuval szemben.

- A bizalom a saját tulajdonom.

Pető meghajtotta fejét.

- Az természetesen magától értetődik.

Egy ideig csend volt, az omnibusz recsege-nyikorogva döcögött az utcán. Utóbb ismét a diák vette fel a szót.

- Ön azt mondotta, hogy az ördögből vén korára remete lesz és megfordítva.

- Én csak a lehetőségét állítottam fel e tételnek.

- Nos, ha ez a tétel helyes volna, vagy a helyességnek csak a látszata lengne rajta, ugy a legmintaszerűbb emberek egyikének Bulcsu mester ígérkezne.

- A fagottista?

- Igen, az a kellemetlen szomszéd, aki egész nap egyebet se tesz, mint hogy azt nyikorgatja okarináján: „Mig ifju voltam, sok...” De hiszen ön is betéve ismeri e nótát. Nos, ez az ur volna rá hivatva, hogy a legderekabb férjet adja, mert ő a világ legnagyobb korhelye.

- És ön ezt kizártnak tartja?

- Körülbelül. Sőt: egyenesen.

- És miért?

- Mert ez a Bulcsu mester született korhely, aki egész életében cigány volt és mindig az is marad. Nem lesz, nem volt soha egy krajcárja, ami részben szerencse, mivel ha pénze volna, véglegesen az itálnak szentelné ifjuságát, férfikorát és agg napjait.

Tilda egy ideig hallgatott, aztán így szólt:

- Azt hittem, hogy Bulcsu önnek a barátja? Mindig együtt szoktak járni.
- Az nem zárja ki, hogy a Neró szerzője ne lehessen csélcsap ifju.
- Mi az a Neró?
- A Bulcsu leendő operája. A nyitány első üteme már meg is van. Az üstök szólnak s ugyanakkor a hegedük pizzicato játszanak. Pokoli ötlet. Kár, hogy a leendő mester még nem érkezett el a második ütemig s így nem részletezhetem tovább dalművét.
- Nem szép, ha az ember barátairól kedvezőtlen véleményeket terjeszt, - jegyezte meg a kisasszony.
- Amit róla közöltem, csak az igazság megállapítása volt.
- Talán mások nem így gondolkodnak róla.

A diák kacagott.

- Oh, persze! Kérdezze csak meg a szabóját, a mosónőjét vagy a suszterjét. Azok Bulcsut a világ legrettenetesebb emberének tartják.

A leány elgondolkodott, majd valami eszébe jutott.

- Mennyire nincs igaza, - mondta diadalmasan. - Emlékszem, egyizben Lámpl ur említette előttem, hogy Bulcsu ur szépen hegedül.
- Lámpl urnak bizonyára kitünő zenei érzéke van, - bólintott gunyosan Pető.
- És egyébként, a gyalázatos okarináját kivéve, a zenészre más panasz még nem volt a házban.
- Nos? És az okarina nem elég? Egy fiatalember, aki pénzért bosszantja a háziurat? Nemes dolog ez?
- Bizonyára azért teszi, hogy kenyérré valója legyen. Ha önt nem látnák el a szülei, örülne, ha legalább ezen a módon szerezhetné meg a mindennapit.
- No, ez nem egészen így van, - jegyezte meg Pető, sértődöttséget színelve.

De Tilda nem törődött a mű-érzékenységgel és tovább folytatta. Már benne volt az ellentmondásban!

- Ha valaki az életben küzd és emellett eszményeket hord a szívében, az tiszteletet érdemel. Bulcsu egész nap okarinázik, éjjel pedig arról álmodozik, hogy egykor jeles férfiú lesz, aki csak a művészetnek fogja magát szentelni. És, ha nem lenne a röghöz kötve, szegény fiu talán már megírta volna művét. Igazán sajnálom, hogy eddig oly rossz véleménnyel voltam róla, de azt hittem, hogy nem ér egy hajitófát sem. Okarinázni rendesen a cirkuszi bohócok szoktak; arról sejtelmem se volt, hogy Bulcsu az akadémiaára jár.

Pető - ha szabad ezt a tulmerész kifejezést leirnom - a lelki kezeit dörzsölgette. Hisz ez a siker első lépése volt. A győzelem első sugara! Tildában felébredt az érdeklődés Bulcsu iránt, aki mellett eddig szótlánul, hideg közömbösséggel haladt el!

A kocsí a terézvárosi templomhoz érkezett. Le kellett szállaniok.

- A viszontlátásra, - nyújtotta kezét Tilda. - És ne nézze le a szegény embereket, meg a munkát.

Pető meghajolt és szerényen mosolygott, körülbelül úgy, mint a fiatal Napoleon Toulon bevételénél.

XV.

Történt, hogy egy napon a jogász összeakadt Jozefinnel, aki éppen a ligetbe ment sétálni. A szép asszony kegyes volt és megengedte, hogy a diák elkísérje. Pető örömmel kapott az alkalmon, azonban mihamar kellemetlen felfedezést tett. Ő, aki oly bőbeszédűen és vigan tudott elcsevegni Bauernebellel, Fabricziussal, sőt Quastl urral is, ő, aki Tildát észrevétlenül, csupán beszélgetések útján, ellenkező véleményekre tudta birni, Jozefinnel szemben elfogult és hallgató volt, mint egy harmadik gimnázista. Jóllehet már egy negyedóraig sétáltak az ugynevezett Bimbó-vendéglő és a zöldhináros tó körül, sehogyan se találta meg a társalgás fonalát és össze-vissza kalandozott a leghétköznapibb tárgyak, sőt még az időjárás és a husdrágaság között is. Be kell látnunk, hogy ez az ifjút kissé bosszantotta, mert ostoba embernek nem kívánt látszani.

Ám, ha Petőt gondolatszegénysége bántotta is, a szép asszony látszólag jól mulatott a jogász zavarán és mivel se járult hozzá, hogy a csevegést talpra segítse. Az ifju egy ideig ötölt-hatolt, aztán, úgy vélte, hogy az egyenes út mégis csak a legjobb s azért így szólt:

- Meg kell vallanom, nagysád, bár ezt ön furcsának nevezheti, hogy a társaságában ostobának érzem magamat. Ne tessék félreérteni, kegyed szellemes asszony, akivel mások bizonyára kellemesen tudnak elcsevegni. Csak én vagyok elfogult, ha önt látom, pedig máskülönben elég jó beszélőszervekkel áldott meg a sors. Miután szeretek természettudományi alapon állani, kutatom az okokat, amik arra vezetnek, hogy a kegyed közelében állandó zavarban vagyok. De - érdekli-e?

- Oh, hogyne, - mosolygott Jozefin jóindulatulag. - Egészen bátran beszélhet.

- Akkor hát bátor leszek. Meg fogom állapítani elfogódottságom okát, de kérem, ne ijedjen meg tőle. Én ugyanis azt hiszem, hogy szerelmes vagyok önbe.

A szép asszony nevetett.

- Be kell ismernem, - mondotta aztán, - hogy ön eredeti ember.

- Nem haragszik? - tudakolta a jogász, kissé megijedve a vitéségén.

Jozefin nem felelt, az arca azonban nem mutatott haragot, azért Pető, aki, ha benne volt valamiben, az ördögtől se ijedt meg, tovább folytatta:

- Igenis, én szeretem önt, minden jel arra vall. Éjjel önről álmodom, reggel versíráshoz van kedvem. Gyakran szórakozott vagyok és tegnapelőtt is az omnibusz helyett egy zöldséges kocsira szállottam fel. Továbbá: gyakran minden ok nélkül magyar népdalokat énekelek és félrevágom a kalapomat.

- Ez tényleg a szerelem, - vélte Jozefin jóindulatúan.

- Tessék elhinni, hogy az. Én ismerem magamat. Még sohase történt meg velem, hogy omnibusz helyett zöldséges kocsira szállottam volna fel. Sőt még egy élményemet közölhettem. A minap egy trafikba mentem, szivart vásároltam és aztán szivar helyett az esernyőmre gyújtottam rá, az esernyőmet pedig a zsebembe akartam tenni.

- Szegény barátom!

- Bizony, szegény. Mert úgy érzem, hogy ez az én szerelmem dőre álom, utólréhetetlen álmokép. Mindegy. Örülök, hogy ezt önnek elmondtam és ezennel sorsomat kezébe tettem le.

Egy ideig hallgattak, aztán újra a lendületbe jött jogász vette fel a szót.

- Kétségtelen, hogy első perctől fogva igaz érzéssel vonzódtam önhöz. Emlékszik arra a - nekem oly szép! - napra, mikor ön lovagolni volt és a csirkefogók Edwards-ot rothadt almákkal dobálták meg? Még ma is előttem áll a találkozás minden mozzanata. Megfogtam egy suszterinast, az kegyelemért esdeklett kegyedhez, majd mikor szabadjára bocsátottuk, a kapuból ezzel a megszólítással tisztelt meg: „Dunavadász”.

- Tényleg, azt mondta: dunavadász, - hagyta helyben Jozefin kissé elgondolkozva.

- Azóta mindazt, ami önnel összefügg, tisztelni és szeretni tanultam meg. Nemcsak a karcu alakját, a nemes homlokát, bájos vonásait becsülöm nagyra: ragaszkodással nézem el a lakása ablakait, a paripáit, sőt még a veteránzenekarát is. Gondolja, hogy ez nem szerelem?

- Meglehet, - felelte Jozefin, aki végre maga is még ifju volt.

- Mennyire örvendek, hogy ezt hallom! - lelkesedett Pető. - Mert meg kell vallanom, amikor vallomásomba kezdtem, úgy hittem, hogy pofon lesz a vége s éppen ezért választottam ki mondókámra ezt a helyet, ahol egy kutya se jár.

Tényleg: a liget néptelen részébe kerültek. Vékony nyirfák közül feléjük villant a kopott Fuit sirkő.

- Jó lesz visszafordulni, - indítványozta az asszony.

Hazafelé mentek, mialatt Petőből hatalmas sugárban ömlöttek a szavak.

- Micsoda gyönyörű érzés a szerelem! Milyen másként látja az ember a világot! Mennyivel különb szemében az utolsó hangya is! Lehet akármilyen borus az ég, rám azért nap süt, rombadőlhet az egész város, azért én a tavaszt érzem magam körül! Nem hittem soha, hogy ilyen hangulatok foglalhassanak helyet bensőmben, meg voltam róla győződve, hogy cinikus, hideg ember vagyok és most, ime, azt látom, hogy a szívem tele van melegséggel, ragaszkodással és jó gondolatokkal.

Mindezt már elmondták százezerszer Pető előtt, de azért e szavaknak még mindig van hatása. Jozefin is szívesen vette tudomásul, hogy a jogász szívében tulipánok virulnak és hogy lelke az erények központi gyűjtőpénztára lett. A szép asszony elgondolkodva nézett maga elé és nem mondott ellen a fiatalurnak, aki végre is elég csinos és kellemes embernek látszott.

Sajnos, mi sem tart örökké és végre ők is a kapuhoz értek.

- Szabad-e remélnem, - kérdezte Pető régi lovagok módjára, - hogy viszontláthatom e nemes virágszálat?

Jozefin mosolygott.

- Majd meglátjuk, - felelte óvatosan és csókra nyujtotta kezét.

A diák boldogan illesztette ajkát a puha keztyükre, aztán emelkedett hangulatban tért haza. Gondolatai még visszakalandoztak a Városligetbe és az elhangzott körmondatokra, amikor a költészetből egyszerre a kötött nyelv birodalmába hullott. A kötött nyelv országát Bulcsu képviselte, aki zordonan állt meg előtte.

XVI.

A zenész szokása szerint el volt szontyolodva.

- No, te ugyan szépen képviseled érdekeimet, - mondotta kesernyésen. - Egész délután Jozefinnal beszélgetsz, szavalsz és az én ügyem kátyuban reked.

Petőnek jó kedve volt.

- Hadd el, - szólt pajtása vállára csapva. - Biztos remény van, hogy lesz még szőlő, sőt lágy kenyér is. Érdekeidet szívesen viselem és ha Isten megsegít, diadalra is viszem.

Bulcsu orra nem lett rövidebb e vigasztól.

- De vajjon hogy és mikor? - kérdezte zordonan.

A jogász eddig nem közölte volt a barátjával beszélgetését az omnibuszon. Még várni akart, hogy a dolgok jobban kifejlődjenek. Most azonban, hogy örömeiben osztályosa legyen, úgy vélte, illik Bulcsut is kissé felvillanyozni s ezért nagylelkűen beavatta őt titkába.

- Ám hallgass rám, - kezdte el titokzatosan, - és aztán itéld meg, helyes nyomon járok-e? De ne szólj ellent, mig be nem fejeztem.

- Ugy lesz, ahogy parancsolod.

- Tehát, tervem kiindulópontja az, hogy: a Bauernebelek mind önfelü, a saját utaikon haladó emberek, akiket valamire rábeszélni nem lehet. Nekik mindenről megvan a maguk nézete s ez a véleményük rendszerint ellentétben van az általános felfogásokkal. Ilyen az öreg Bauernebel koponyája, ilyen a Jozefiné, ilyen a Tildáé is. Reájuk hatni egy aranyszájú János sem tudna. Demoszthenesről nem is beszélve. Hogyan tudnám hát én Tildát valamire persvadeálni?

- No, ez csinos vigasz, - vetette közbe a Nero szerzője.

- Csak lassan, barátom. Arra, hogy az ilyen embereket valami véleményre bírjuk, van más fegyver is. És ez a ravaszság. És a ravaszságon kívül: az ellentmondás. Ha én valamiről egy Bauernebelnek azt jelentem ki, miszerint az fehér, az igazi Bauernebel lelki tulajdonságainál fogva azt fogja felelni: „Nem igaz. Ez fekete.” Érted?

- Egy kukkot sem, - felelte Bulcsu megrémülve a logikai fejtegetések láncaitól.

- Tehát példákkal fogom a dolgot megvilágítani. Ha én rólad azt fogom mondani egy Bauernebelnek, hogy te a világ legderekabb embere vagy, az arany polgár azt fogja kijelenteni: „Ez a Bulcsu a mérsékelt földöv leghaszontalanabb frátere.” De ha én helyezkedem rá arra az álláspontra, hogy Bulcsu közönséges pernahajder, akkor Bauernebelék azonnal, csakhogy ellent mondhassanak (mert ez a vérükben van), ki fogják jelenteni, hogy soha szeretetreméltóbb halandót nem ismertek, mint csekélységedet.

Bulcsu arca kezdett felderülni.

- Teringettét! - felelte. - Kezdem érteni. Hisz ez az ellenpont, ahogy mi zenészek mondjuk.

- Igen, ez az ellenpont. Avagy a contredanse, ahogy mi jogászok mondjuk.

A muzsikus megállt és a földre koppintott botjával.

- Mégis lángész vagy te, Pető! - jelentette ki erélyesen. - Ilyesmi csak a te agyadban teremhet.

- No már most - folytatta a diák - a helyzet a következő. Én állandóan rosszakat fogok rólad beszélni Tildának, viszont Quastl urat égre-földre magasztalom. Amint hogy az részben már meg is történt. Ha helyesen számítottam, a kisasszony ennek következtében rólad jobb véleménnyel lesz, mint eleddig, Quastl urba vetett bizalma pedig csökken. És így is van. A

minap együtt jöttem haza Tildával és kísérletképp kissé befeketítettek. Elmondtam, hogy csélcsap vagy, tehetségtelen, pénzért mindenre kapható.

- Nem volt kicsit sok?

- Oh, nem. A hatás bekövetkezett. Tilda, aki eddig rád se nézett, védelmébe vett és azt mondta: „Ha valaki az életében küzd és emellett mégis eszményeket hord a szívében, tiszteletet érdemel.” Majd meg: „Ha Bulcsu nem lenne a röghöz kötve, szegény fiu bizonyára megírta volna már korszakalkotó zenekari művét, a Nerot.”

- A Nerot!?

- Igenis. A Nerot.

- Ő érdeklődik e munka iránt?

- Érdeklődik.

- Tán elmondtál neki róla egyet-mást?

- Igen. Azt, hogy az első taktus megvan és üstpörgést nyujt, amelyhez a hegedük halk pizzicatoval csatlakoznak. Kár, - tettem hozzá, - hogy csak egy ütem kész.

- De hisz ez nem igaz. Az első ütem: vadászkürtök con affetto. És már az utolsó aktus is megvan.

- Éppen azzal keltettem fel érdeklődését, mert lusta és terméketlen embernek akartalak odaállítani. És így lassan belemélyedtünk a beszélgetésbe, én támadtalak, ő védett, míg az omnibusz végre szerencsésen kikötött a terézvárosi plébániánál. Azért tehát ne csüggedj és ha a dolog így fejlődik tovább, úgy a szénád rendbe jöhet.

Bulcsuból kitört a rég elfojtott lelkesedés.

- Pető! - kiáltott fel elragadtatással. - Nagyszerű fiu vagy!

Karonfogta barátját és boldogan hurcolta el sétálni, azt se tudta, merre. Csak mentek, mentek, a zenész össze-vissza fecsegett mindenféléről, dicsőségről, G-kulcsról, ellenpontról, üdvösségről, míg egyszerre észrevették, hogy a Paskál-malomnál vannak. Szomorú hely ez, egy ócska csárda, tehénólak és káposztáskertek közé ékelve, de Bulcsuban még ez is szép gondolatokat ébresztett, mert így szólt a jogászhoz:

- Pető, tudod-e, mi a szerelem? Az eszményi, a tisztult szerelem?

- Ugy rémlik, tudom, - felelte a jogász, akinek most jutott eszébe, hogy éppen eleget sétált már ma.

- Te szerelmes vagy? - kérdezte Bulcsu csodálkozva.

- Hogy az ördögbe ne? - méltatlankodott a diák. - Azt hiszed, kizárólag a te kedvedért találták fel ezt a portékát?

A Nero szerzője egy ideig gondolkodott, aztán hirtelen a homlokára csapott. Eszébe jutott, milyen lelkes szavalások közt kísérte volt haza barátja a szép özvegyet.

- Jozefinbe? - szaladt ki Bulcsu száján a szó.

Pető nem akart érzelegni barátja előtt, aki benne eddig a józan, hidegen cselekvő férfit tanulta meg ismerni. Azért röviden végzett az üggyel.

- Igenis, Jozefinbe, - jelentette ki szárazon. - De most menjünk haza, mert majd leszakad a lábam. A szerelem végre is nem a járkálásban fejeződik ki. Ha ez így lenne, akkor Rómeó levélhordó volt, ami pedig, köztudomásúlag, nem felel meg a valóságnak.

XVII.

Akik még vissza tudnak emlékezni a régi Pestre, bizonyára nem feledkeztek meg arról a förtelmes telekről, amely annakidején az ugynevezett Uri-utcát megcsufította. A város szívében egy külvárosi zöldségeskert helyezkedett el, kalarábészaggal, napraforgókkal, salátával és sárgarépával. Ház az ócska palánkkal övezett területen nem volt, mindössze egy szalmafedeles viskó, amelynek oldalán kezdetleges ólak huzódtak meg. A felügyelő szerepével egy szürkeingű bolgár volt megbizva, aki, ha jó kedve volt, kiállt a kapuja elé és onnét eregette büzös pipafüstjét az égnek. Bentről, az ólak sötétségéből panaszos tehénbögés hallatszott, reggelente pedig a kakasok olyan kukorékolásba kezdtek, hogy a szomszéd házak lakói mérgesen tömték be gypottal a fülüket.

Nem kell elárulnom, hogy ez a zöldségestelep a Bauernebel kontra főváros indított pörben az arany polgár bosszúja volt. Mit törődött ő azzal, hogy ezen a területen, ahol ő borjukat nevelt és salátát termelt, háromemeletes, jól jövedelmező palota emelkedhetett volna? Mit hederített ő rá, hogy a derék belvárosi kereskedők és lakók folyton megújuló petíciókkal fordultak a tanácshoz, hogy segítsen az áldatlan állapotokon és közben a sárga földig gyalázták a terézvárosi háziurat? Ő bosszút akart állani s ezt a célját el is érte, mert a polgármester majd kibujt a bőréből, valahányszor utja az Uri-utcán vezette végig. De nemcsak a polgármester, a tanácsnokok, a városatyák is szégyenkezve ballagtak keresztül az utcán, egyéb hiján behunyván a szemüket, mikor a Bauernebel-féle gazdaság mellett elsétáltak.

A régi Pestnek az Uri-utca volt a szemefénye. Itt láttuk a legjobb üzleteket, itt emelkedtek a legelőkelőbb házak, itt forgolódott vasárnap délelőttönként az uri nép. A vidékieket erre vitte első utjuk; a bennlakók a Párisi-udvarral és a Trattner-Károlyi-házzal voltak legnagyobbra. És mikor várni lehetett, hogy ez az utca még jobban kifejlődik, kiszinesedik, hogy világvárosi színvonalra emelkedik, egyszerre jön Bauernebel és teheneket, kakasokat, trágyadombokat telepít belé.

Az arany polgárnak három telke volt az Uri-utcában. Az egyiken ócska ház meredezett, azon már a terézvárosi Krózus nem tudott változtatni. Így legalább annyit megtett célja érdekében, hogy nem tataroztatta az épületet és azon kopottan, piszkosan, viharverten, ahogy évek óta volt, hagyta a házat szomorkodni. A lakók lassan mind kimenekültek belőle, mert a falak repedeztek, a tető szélben erősen ingadozott, de mit érintette az Bauernebelt? Csak hadd legyen a Nepomukkal ellátott ház még kopottabb, még düledezőbb: annál jobban mérgeződik a polgármester! A másik telken a már említett és részletesen megrajzolt zöldséges kertészet helyezkedett el. A harmadikon Bauernebel annyi szénát és szalmát helyezett el, amennyit össze lehetett vásárolni Pest környékén. Ugyaninnen indultak utjukra a kátrányos szekerek, pokoli büzt és füstöt okádva maguk körül. De nemcsak az Uri-utcában volt ilyen a helyzet. Ahol a városban Bauernebel-terület volt, az mind a tanács bosszantásán fáradozott. Az egyiken éktelen pajta emelkedett, a másikon rozsdás kályhacsöveket és elromlott diványrugókat gyűjtöttek; a harmadikon az arany polgár juhászcutyákat tenyésztett, amelyek holdtölténél panaszos karban fordultak az égbeli vándor felé.

Pető megmutatta, hogy képzelőtehetsége a helyén van és nem mult el nap, hogy valami ujat ki ne talált volna. Hogy pedig a megindított mozgalom el ne aludjon, a jogász buzgó ellenőrzőszemléket tartott a különböző telepeken: elég hangosak-e a kakasok, elég jól fejlődik-e a kalarábé, elég élénkek-e a komondorok? Ilyen látogatásoknál a jogász gyakran összetalálkozott Tildával, aki szintén érdeklődött az ügyek állapota iránt.

Mikor éppen egy ilyen inspekcióról hazasétáltak a Terézváros ódon házai felé, Pető mindig talált rá módot, hogy szóba hozza zeneszerző barátját. Hol szidta, amiért megint reggel

vetődött haza, hol amiért minden pénzét dohányra és borra költi. Tilda természetesen más véleményen volt. Ő, csakhogy ellentmondhasson, meg tudta érteni, ha egy művészlélek kissé letér a józan nyárspolgáriasság utjáról és a szesz meg a nikotin által élénkíti a fantáziáját.

- De hát meggyőződött-e ön legalább róla, - kérdezte egyszer Pető, - hogy ennek a mi barátunknak egyáltalán van tehetsége?

Tilda bólintott fejével.

- Igenis, meggyőződtem róla. Tegnap találkoztam Bulcsuval a folyosón és megkértem, ha ideje engedi, mutassa be nékem a Nero néhány részletét. Bulcsu ma délelőtt nálam volt és eljátszotta a nyitányt. Mondhatom, szép részletek vannak benne.

- És fagotton játszotta el? - elméskedett a diák.

- Nem, zongorán. Bulcsu tudniillik igen jól zongorázik.

Pető megállt egy pillanatra.

- Hát nem kár, hogy az ilyen ember elzúllik?

- Semmi ok sincs rá, hogy ezen a nézetem legyen, - felelt Tilda sértődötten. - Mindenkinek megvannak az életben a maga küzdelmes esztendői. És Bulcsu eddig sem nem lopott, sem nem sikkasztott, sőt becstelenséget sem követett el.

- Ön tehát azt hiszi, hogy lehet rajta segíteni?

- Igenis, azt hiszem. Sőt feltettem magamban, hogy kissé gondot viselek rá. Szegény fiúnak nincs senkije, nem csoda, hogyha nem tud zöldágra vergődni.

- Én azt hiszem, hogy van neki valami szerelme. Állítólag az a hölgy, aki a Kék macskában idomított kecskéket mutat be.

- Az nekem mindegy, - felelt kurtán a leány.

Tilda ilyen módon egyre jobban kezdett érdeklődni Bulcsu iránt. Ő, aki ezelőtt hideg gunnyal nézte a karbonáriköpönyeges zenészt, most másnak, nemesebbnek, csinosabbnak látta alakját s éppen nem volt ellenére, ha a Nero szerzője az utcán is csatlakozott hozzá. És miért ne? Bulcsu a maga nagy szegénységével és ügyetlenségével rokonszenves benyomást keltett s miután soha nem mondott ellent senkinek, Tildával se gyűlhetett meg a baja. A muzsikus vakon, szinte kétségbeesve szerette Tildát, kutyánál hivebben követte minden lépését és boldog volt, ha a leány csak rá is tekintett. Egyideig a bálványa ugyan nem sokat gondolt daczból készült új barátságával, utóbb aztán egyre melegebben érezte Bulcsu szeretetét, végül pedig maga is vonzódni kezdett ehhez a kócos fiuhoz, aki, ha nem is szólt róla, bizonyára szívesen a tűzbe ment volna Tildáért.

Pető mindezt éles szemmel figyelte meg. Estéknént, ha Bulcsuval összeültek, a jogász elismeréssel ütött barátja vállára.

- A dolog jól megy, kedves öcsém, a dolog nagyon jól megy!

Bulcsu hizott a boldogságtól és szerette volna, ha pajtása is meg lenne elégedve.

- Hát a te ügyed rendben van-e? - kérdezte egy nap Petőtől.

A jogász megvonta a vállát.

- No, ugy közepesen, - felelte röviden. - Tudod, Jozefin szeszélyes asszony és az sincs kizárva, hogy kicsit kacér. Nála az ember sohase lehet biztos a dolgában.

- Ez szomorú.

- No, azért még nem ijedek meg. Kitartással az ember sokra megy, aztán meg, hiszen arra sincs okom, hogy kétségbeessem. Jozefin szívesen fogadja bókjaimat, rózsacsokraimat, sőt kegyes többször letekinteni az ablakból, ha alatta elsétálok. De lehet, hogy csak szórakozásnak tekinti ezt a kis kalandot, amelynek nem lehetnek komolyabb következményei.

- És te? Igazán szereted őt?

- Azt hiszem, igazán. De hát miért ne? Hiszen oly szép, oly fiatal és oly bájos!

Bulcsu gondolkodni kezdett, aztán többet nem szólt az esetről. Mikor azonban hazaérkezett odvába és az okarinán kinos keservek közt elvégezte feladatát, újra töprengeni kezdett a barátja ügyében.

Nem lehetne lóditani a cimbora szekerén? Nem kellene segíteni Petőn, ahogy ő is segített az ő ügyén? Dehogyan nem, csak az a kérdés, milyen formában. A zenész egész éjjel álmatlanul hánykódott ágyában, reggel azonban diadalmasan olyat csapott a homlokára, hogy a feje közepén diónagyságu daganat támadt.

XVIII.

A kulcs megvolt. Szinte hihetetlen, hogy előbb az eszébe nem jutott, amikor az eset oly egyszerű. Hiszen Jozefin is a Bauernebel-család tagja, következésképp Tildához és az apjához hasonlóan gondolkodik; erre vall egész élete. Ha tehát Tildát az ellentmondásra való ingerkedéssel más nézetre lehetett bírni, az orvoságnak hatni kell Jozefinnél is! A kétszerkettő nem lehet világosabb, - minél fogva Bulcsu azonnal el is határozta, hogy Petőnek kellemes meglepetést csinál és titokban meghódítja számára a szép özvegyet.

Az életben sok dolog jön kapóra és így esett, hogy másnap - éppen elseje lévén, - Bulcsu mester átment Jozefinhez, hogy nála az ugynevezett Judás-pénzt fölvegye. Az asszony rózsaszínű kuvertában nyújtotta át a Nero szerzőjének a bűnnel szerzett összeget, aztán a lorgnonjával játszva, így szólt:

- Apropos, Bulcsu. Ismeri ön azt a fiatalembert, aki odaát lakik ön mellett?

A muzsikus csak erre várt.

- Hogyne ismerném, nagyságos asszony. Az az ifju: Pető, a jogász.

- Ugy? És miféle ember máskülönben? - tudakozódott közömbös arcot mutatva az özvegy. - Én tudniillik csak futólag ismerkedtem meg vele.

Bulcsu lélekzetet vett.

- Nagyságos asszony, őszinte választ akar?

- Mindenesetre, kedves Bulcsu.

- Akkor méltóztassék kérdezni, én majd felelek.

Jozefin a karosszékre mutatott.

- Üljön le, barátom és gyujtson rá. Azután pedig kezdjük el a dolgot. De nehogy valami ostobaságra gondoljon; Pető engem csak azért érdekel, mert talán fel tudom használni eszközömmül.

- Tudom, - gondolta magában a zenész.

- Mindenekelőtt tehát: mióta ismeri a jogász urat?

- Oh, nagyon régen, - füllentette Bulcsu. - Együtt jártunk iskolába, ketten mindig a számárpadban foglaltunk helyet.

- Nagyon szép. De hát az régen volt. A kérdés az, milyen ma Pető? Megbízható-e?

A muzsikus a tempó megrázta a fejét.

- Nem! Ezerszer nem! Bár barátja vagyok neki, de meg kell állapítanom a színigazságot. A helyzet a következő. Nem törődik ez a fiu semmivel, pedig szép tehetségek laknak benne! Az apja egyáltalán szóba se áll már vele, az anyja pedig minden héten azt írja kedves fiának, hogy a sirba fogja vinni.

Jozefin egy kicsit elképedt.

- Nekem Pető azt mondta, hogy jó viszonyban van a szüleivel.

Bulcsu gunyosan föl kacagott.

- Hát persze, itt van mindjárt a második hiba. Az én barátomnak átka, - mint mondani szokás, - hogy még tréfából se tud igazat mondani. Veszületett hazugságban szenved. Ha egy kutyát lát az utcán, azt fogja mondani, hogy macska volt. Ilyen a természete.

- Furcsa.

- Mindenesetre. De hát, legyünk elnézők, talán ő maga sem tehet róla.

Jozefin gondolkodott, aztán tovább folytatta a kérdéseket:

- Milyen egyébként az ön barátja életmódja? Tanul-e legalább? Nem korhelykedik?

A zenész újra lélekzetet vett.

- Ami a tanulást illeti, az utolsó alapvizsgáján egyik professzor találóan jegyezte meg Petőnek, hogy csak egy kérdésre tudna felelni. Arra, hogy hány óra van? De még arra se, mert az órája zálogban van.

Jozefint a zenész fölvilágosításai nem valami kellemesen érintették. Ő Petőt jóra való, komoly és tehetséges embernek tartotta, aki, bár kissé könnyen gondolkodik, alapjában tartalmas és érző léleknek látszott. Éppen azért az arany polgár leánya némileg elkedvetlenedve nézett a magyarázatásban szinte kipirult Bulcsura.

- Nos és még egyet, - vette föl újra a szót az asszony. - Milyen az ön barátja érzelmi világa?

- Hogy méltóztatik ezt gondolni?

Jozefin közömbös arccal fordult a muzsikushoz.

- Nos, ugy, hogy van-e szive? Szereti-e az embereket és talán a szép asszonyokat? Nincs-e valami titkos szerelme?

Csak ez kellett Bulcsunak!

A Nero szerzője metsző gunnyal mosolygott, aztán ugynevezett mű-szünet után így szólt:

- Ha van-é, kérde nagyságos asszony? Hahaha! Látszik, hogy nem ismeri Pető urat! Távrolról sem ismeri! Mert, ha csak valamelyest érdeklődött volna ez ifju magánügyei iránt, tudná, hogy az én jogász barátom Pest városa legkétségbeejtőbb szoknyavadásza.

Jozefin szeme káprázott, aztán haragos pir futotta el szép arcát.

- Pető szoknyavadász?!

- Szakállamra az, - felelte meggyőződéssel Bulcsu, aki amióta joga volt Tildát az utcán elkísérni, mindennap megborotválkozott.

Őnagyságának nem kellett több. Dacos ajka megremegett, a torka pillanatra összeszorult. Hát ennyire vagyunk Petővel? Ez az a nemes érzelem, amelyről neki a diák a városligeti tó örökzöld hinára mellett szavalt? Ez az a melegség, ragaszkodás és kristálytisza gondolkodás, amelyet belőle a szerelem kiváltott? És ez az ember akarja elhítenni vele, az okos asszonnal, hogy szórakozottságában az omnibusz helyett a zöldséges szekérre szállott föl?

Nem, nem; elég belőle! Dőreség volt egy pillanatra is ráhallgatni és elhinni, hogy különb a többi ifju joghallgatónál, akik vadul robognak minden szoknya után, csak szoknya legyen.

Jozefin fölkel.

- Köszönöm, Bulcsu ur, - szólott hidegen. - Nem akarom tovább tartóztatni.

A zenész tiszteletteljesen hajolt meg, titokban azonban a padmalyig szeretett volna ugrani örömeiben. Hogy is ne: amennyi rosszat ő most hirtelen elmondott Petőről, százszor elég volna rá, hogy az asszony - a jusztis elvénel fogva - a diák pártjára álljon! Hadd működjön az ellenpont!

- Ez sikerült, - mormogta magában meglegedetten a Nero szerzője a lépcsőn, a kapuban, az utcán és végül a szobájában. Ezt jól megcsináltam volna.

Azalatt pedig Jozefin elkedvetlenedve, megbántva, megalázva ült karosszékében és megállapította magában, hogy a jogászok a világ leghaszontalanabb, legrosszabb, legszivtelenebb teremtsései.

- Gyűlölöm, igen, gyűlölöm! - ismételte magában a szép asszony százszor és százszor.

De ez csak szó volt. A szive bensejében egy addig ismeretlen hang támadt föl és akár hiszik, akár nem - egész komolyan ezt mondta:

- Tévedni tetszik, Jozefin.

XIX.

Quastl ur, a derék fiskális, egy nap arra a felfedezésre jutott, hogy Tilda kisasszony szeszélyes. Ez magában véve nem lett volna nagy baj, sokkal kellemetlenebbül érintette azonban az ügyvédet az a tény, hogy az ifju hölgy éppen vele szemben érezte a szeszélyességét. Tilda mindig talált valami kifogásolni valót a vőlegényén, hol a kalapját, hol a jogi fejtegetéseit, hol a világnézeteit kifogásolta. E mellett a lány állandóan annak a gyanujának adott kifejezést, hogy a fiskális csak a világ előtt mutatja a komoly és megfontolt embert, titokban azonban éppen nem veti meg az élet apró örömeit.

Quastl ur egy ideig nyugodtan türe mindezt. Tőle Tilda beszélhetett, az ügyvéd ur komolyan - mint a halottaskocsik tollbokrétás lovai, - bólintgatott hozzá a fejével. Egyszer azonban a lány oly területre tévedt, ahol Quastl ur nem értette a tréfát.

Mint tudjuk, a fiskális arca csupaszra volt borotválva, mindössze az állán fityegett egy furcsa kis kecskeszakáll, amelyet régi szepesi polgárok arcképein lehet látni. A Quastl-családban, amely szintén felvidéki volt, családi hagyomány volt ez a furcsa szakáll. Az ügyvédnek az apja, a nagyapja, az ükapja is ilyet hordott és az unokák bizonyára szintén ilyen hajdiszt fognak viselni.

Egy napon Tilda ránézett vőlegényére és így szólott:

- Hogy lehet kérem ilyen lehetetlen szakállal járni?

A fiskális majd hanyattesett e sértésre. Hogyne: hiszen a Quastl-szakáll olyan jellemző családi vonás volt, mint a Habsburg-ajak, vagy a Hohenzollern-áll.

- Lehetetlen szakáll? - dadogta tehát. - Csak nem gondolja ezt komolyan?

Tildát hidegen hagyta az ifju megdöbbenése.

- Igenis, lehetetlen szakáll. Ilyet ma csak kucsébereken látni. Miért nem visel mindjárt fülbevalót is?

- De Tilda kisasszony! Dédapám a sultész, nagyapám a rektor, és apám a tanácsnok is ezt a szakállt hordta.

A leány hidegen nézett rá vőlegényére.

- Az nekem mindegy. Nekem ez a szakáll nem tetszik, s ha becsül valamire, holnap leborotváltatja ezt a pamacsot.

Pamacs! Quastllal forgott a világ. De végre, a galambnak is van epéje, sőt még az ügyvédnek is. Az ifju tehát felállt, az égnek fordította tekintetét és elhatározottan így felelt:

- Azt nem fogom megtenni, kisasszony. Azt semmi esetre se tehetem meg.

A leány gunyosan bólintott fejével.

- Tehát annyira tisztel, hogy ezt a szerény kívánságomat is visszautasítja?

A vőlegény begombolta a kabátját.

- Sajnálom, - válaszolta szilárdan, - de e kérdésben nem engedhetek. Kivánjon akármit, szívesen kapitulálok, de a Quastl-szakáll tradícióit nem tagadhatom meg.

A leány nem szólt többet. Szépen fölszedte a kézimunkáját és átment a szomszéd szobába, magára hagyva az elképedt ügyvédet.

Szegény Quastl, mit tehetett volna? Egy ideig elcsevegett a kanárral, amelyet többszörös „Mándi! Mándi!!” megszólítással tüntetett ki, aztán kinézett az ablakon és megszámlálta hány ember megy el alatta, végül azonban, látva, hogy Tilda nem tér vissza, fogta magát és komoly léptekkel ballagott haza. Komoly léptekkel, mondom, de, ah! bensejében a fiskális csalódással vegyes keserűséget érzett. Soha nem tételezte volna fel Tildáról, hogy ilyen kegyetlen tudjon lenni, sohase hitte volna, hogy a nőknek áldozatot is kell tudni hozni, végül sohase gondolt arra, hogy a szerelemben más tényezők is legyenek, mint a házassági szerződés, az egyházi összeadás és a férji magánjogok. Hogy valakinek a boldogsága egy szakállon forduljon meg, egészen új és megdöbbentő volt Quastl ur praxisában.

Az ügyvéd tehát kissé elkeseredve érkezett haza és némileg a Goethe Wertherjéhez hasonlatosnak érezte magát. Igen, a fiskális ur el volt szontyolodva és többször e szavakat ismételte magában:

- Ez nem helyes. Ez nagyon nem helyes!

(Végre is: az ő vérmérsékleténél ez a kitörés elég erélyes volt.)

Minekutána körülbelül százszor elmondotta volt e szavakat, Quastl ur elborult ábrázattal hivta be a gazdasszonyát.

- Lizi néni! - szólt zordonan. - Hozzon fel nekem egy kancsó karviniki sört.

A jó öreg asszony állkapcsa leesett ijedtében.

- Sört? - hebegte. - Azt tetszett mondani, sört?

- Igen, - felelte az ügyvéd szigoruan.

- Sört... sört, - dadogta még mindig Lizi néni, aztán sűrű fejcsóválások között engedelmeskedett a parancsnak.

- Vajjon mi üthetett hozzá? - tépelődött a szegény asszony a lépcsőházban. - Életében egyszer kért csak sört, mert egy kliense bepanaszolta a korcsmárost, hogy hamisított sört árul és bizonyítékra volt szükség.

Quastl ur mohón hajtotta fel az árpalét, aztán a postája elintézéséhez látott. Mindenféle hivatalos iratok, törvénytörvényes értesítések feküdtek az asztalán, az egyik kék papiros mellett azonban kihívó szemtelenséggel nevetett feléje egy rózsaszínű, apró boríték.

- Hát ez mi? - dörmögte Quastl ur és feltéve pápaszemét, komolyan vágta fel a piros levelet.

Bizony ez szép meglepetés volt. A borítékból egy tűzvörös, csókolózó galambokkal ékesített lap hullott ki, amelyre kissé férfias vonásokkal ez volt írva.

„Tisztelt Uram! Gyakran hallottam már, hogy ön Magyarhon legjelesebb jogásza. Égek a vágytól, hogy e jeles férfiúval - noha szerény és tudatlan nő vagyok - megismerkedhessem. Ma este sárga dominóban ott leszek az álarcos bálban, ismertetőjel: egy oleandervirág a balkézben. A nagy jogász ismeretlen tisztelője: Bellaria. N. B. Biztossan eljőjjön.”

Quastl ur mindenekelőtt megállapította, hogy ezt a szót „biztosan” egy s-el írják, aztán elgondolkodott az eseten. A dolog nem volt mindennapi, öneki legalább még ilyen bókot nem adtak írásban. De ha megtisztelő tény is volt, hogy ismeretlen hölgyek érdeklődnek iránta, a másik oldalról kétségbevonhatatlanul bűnös dolog álarcosbálba menni és ott hölgyekkel csevegni. Az ilyesmit megtehetik könnyelmű ifjak, a Petők, Bulcsuk, de komoly fiskális nem bocsátkozhatik bele ilyesmibe.

Mindez bölcsen volt mondva, ha a dolognak nem lett volna egy bibije. Ez a bibi pedig a hiuság volt, a hiuság, amely még Cicero, sőt Justinianus fejéből sem hiányzott, - hogy állhatott volna tehát ellent neki Quastl úr? Ha egy hölgy azt mondta volna neki: „Adonis vagy!” sőt esetleg azt: „Meghalok érted!”, a fiskális ellent tudott volna állani. De ha valaki azt mondta neki: „Te vagy a hon legnagyobb jogásza!”, Quastl ur meg volt fogva, annyival inkább, mert közben a sör karviniki szelleme is feléledt benne és kidüllesztette a mellét.

- De hát miért ne beszélhetnék egy tisztelőmmel? - töpregett magában az ügyvéd. - Hátha egy nevezetes törvénytudó esetéről van szó? Hátha valami zsiros pört akarnak reám bizni?

Az utolsó érv döntőleg hatott és Quastl elhatározta, hogy elmegy a rejtelmes Régi Lövöldébe az álarcosbálba.

XX.

Egy barátságos téli estén - ahogy a régi regényírók mondanák - különös dolgokat látunk a Bauernebel-házban és pedig az arany polgár lakásában történni. Az ebédlőben hárman vannak együtt: Tilda, Bulcsu mester és Pető, aki rejtelmes női ruhában áll a tükör előtt. Ez a titokzatos ruha nem más, mint egy sárga dominó, amilyent annakidején nagy előszereettel viseltek az álarcosbálokba járó hölgyek. Mig Pető bizonyos meglepéssel szemlélgette magát a tükörben, Tilda és a zenész egy sarokban ültek és beszélgettek, közben-közben segítségére menve a jogásznak, aki a ruhakapcsokkal nehezen jött tisztába.

- Mondja, Bulcsu, - szólt a leány a Nero szerzőjéhez, - mit tenne maga, ha egy hölgy arra kérné, hogy vágassa le a kecskeszakállát?

- Nekem nincs kecskeszakállam.

- De ha volna?

- Természetesen rögtön levágnám, - felelte a zenész habozás nélkül.

Tilda elgondolkodott.

- Persze, ezt könnyű mondani, - szólt aztán, - mert önnek nincs kecskeszakáll. Ha lenne, esetleg meggondolná a dolgot. Mert a dolgot nemcsak a szakáll, de a hozzá fűződő tradíciók teszik. Vannak családok, ahol a kecskeszakállviselet évszázados hagyomány s így az illetőknek nehéz tőle megválniok.

Bulcsu meg volt sértve.

- Kérem, - mondotta határozottan, - a zenészeknél is tradíció a hosszú haj, akár a Sámsonoknál. Ettől megválniok éppoly nehéz, mint a katonáknak az egyenruhától, a papnak a reverendától. Én azonban, ha felszólítanak rá, szívesen meghozom ezt az áldozatot, sőt megteszem azt akkor is, ha senkise kívánja tőlem.

És ezzel a Nero szerzője gyors mozdulattal vette ki Tilda munkakosarából a pamutvágó ollót és mielőtt megakadályozhatták volna, két nyisszantással lenyeste lobogó hajdisze nagy részét.

- Tessék! - mondotta olyan vitézül, ahogy Dugonics Titusz dörögte volt a töröknek azt, hogy: „Gyere, öreg!”

Pető visszafordult a tükörtől.

- Meg vagy örülve? - kérdezte nyugodtan, aztán újra a kapcsokhoz tért vissza.

A leány csodálkozva nézett a Nero szerzőjére. Szegény Bulcsu, alaposan el volt csufítva; félig levágott hajzatával inkább megtépázott kakashoz, mint komoly zeneszerzőhöz hasonlított. De Tilda e pillanatban nem azt nézte, tisztelője mennyit vesztett külsőségeiben, hanem azt, hogy mennyit nyert az lelkiekben. Hiszen, ha nem is cselekedett rendkívülit, az ifju mégis csak áldozatot hozott érte, oly áldozatot, aminőre Quastl ur sohase lett volna képes.

- Maga mégis jó fiu, - mondotta Tilda halkan.

A zenész boldogan egyenesedett ki.

- Akarja, hogy levágjam az egyik fülemet? - kérdezte tőle telhető heveséssel. - Feleljen: akarja?

- Az istenért! - sikoltott fel a leány. - Legyen esze! Tegye le azt az ollót!

Bulcsu szerényen mosolygott.

- Mi az egy fél fül? Semmi! Savonarola annakidején mukkanás nélkül égette el a fél karját.

A zenész láthatólag összetévesztette Savonarolát Mucius Scaevolával, de ez mindegy volt, a hatás nem maradt el és Tilda megdöbbenve, szinte tisztelettel nézett fel a Nero szerzőjére. Egy percig csend volt a szobában, az a néma, titokzatos csend, amelyben hirtelen addig rejtett érzelmek sarjadnak ki a lélekből, aztán Pető fordult Tildához:

- Ezek a kapsok sehogysem fogadnak szót, - mondta, prózai hangon szakítva meg a beszélő némaságot, - kérem, adjon talán egy biztosítótűt.

Tilda felkelt s átment a másik szobába tűt keresni. Mikor az ajtóhoz ért, a leány önkéntelenül végigsimitotta homlokát.

- Te Bulcsu, - szólt a jogász a zenész mellé telepedve, - meg kell vallanom, hogy egész jól csinálod a dolgodat.

- Kérlek, - szerénykedett a fagottművész.

- No, no. Ennyit tulajdonképp nem is tételeztem volna fel rólad. Nemsokára itt az ideje, hogy a magad szárnyára bocsássalak. Mert, ha ez a leány nem szeret téged, akkor egész életemben sárga dominóban járok.

- Pető!

- Én értek az ilyesmihez és láttam azt a pillantást, amit rád vetett, amikor azt kérdezted, levágjad-e a fél füledet? Tehát csak üsd a vasat, megérdemled, hogy boldog légy és két füled legyen.

- Te jó barátom, te! - tört ki a zenészből a lelkesedés. - Remélem, hogy te is megérdemled!

- A fületem illetőleg elég nyugodt vagyok, - felelte Pető, aki közben a legyezőjét próbálgatta, - de egyébként nem vagyok tisztában magammal. Tegnap is találkoztam „vele” és önagysága nem a legmelegebben viszonzta üdvözlésemet.

Bulcsu mosolygott magában.

- Oh, ne félj, - nyugtatta meg komoly ábrázattal barátját, - a te ügyed nem kerül kátyuba. Vannak jó szellemek, - tette hozzá szerényen, - akik örködnék lépteink felett.

Tilda visszatért a biztosítótűvel és így aztán Pető végre elkészült az öltözködéssel. Az ifju még egyszer odaállt a tükörhöz és meglegedetten jelentette ki:

- Zenész legyek, ha Quastl ur nem vall ma nekem szerelmet!

Tényleg: az ifju oly előkelő és tiszteletreméltó volt sárga dominójában, hogy a hatást még kissé nagy és kissé piros kezei se tudták lerontani.

- Akkor hát menjünk! - indítványozta Bulcsu és az ifjak utrakeltek.

- Nehogy rosszat halljak magáról, - szólt Tilda a fagottművészhez és megszorította a Nero szerzőjének kezét.

Pár perc múlva a két jó barát már a Régi Lövölde fenyőgallyakkal diszitett termében volt, ujjabb néhány perc múlva ráakadtak Quastl urra, aki bizonyos megilletődöttséggel szorongatott balkezében egy oleandervirágot és ujjabb pár perc múlva a magyar Justinianus már tüneményes komolysággal magyarázta hölgyének a római perjog alapelveit.

- Tudja-e ön, kisasszony, mi az az actio libera in causa? - kérdezte néhány „séta jobbra” után szellemesen.

- Oh, igen, - felelte vékony hangon a jogász, aki konyitott egy kissé ehhez a tárgyhoz, - ez azt jelenti, hogy a tettes beszámíthatatlan állapotban jogsértő eredményt idéz elő, de ez a magatartása beszámítható állapotban történt elhatározásra vezethető vissza.

- Nagyszerű! Fulmináns! Önnek ily nagy jogismeretei vannak? - csodálkozott Quastl ur.

- Szeretek joggal foglalkozni, - szerénykedett a sárga dominó. - És épp ezért kívántam önnel, a híres tudóssal is megismerkedni. De - nem adná nekem az oleandervirágját?

- Oh, szívesen. Valóban, meg kell mondanom, hogy ily művelt hölgygel még nem hozott össze utam. Talán azt is tudja, mi az actio quanti minoris?

- Hogyne, - darált Pető, - ez egy olyan kereset, amelyet a vevő indít az eladó ellen s amelyben az áru hiányos voltára hivatkozva, a vételár aránylagos leszállítására törekszik.

- Fenomenális! Ön a női Verbőczy, - szólt a fiskális.

- Ön lekötelez, uram. Azonban, nem mennék vacsorázni?

Quastl urat ez a közbevető mondat kissé lehütötte, de miután gavallér volt, a karját nyújtotta és az étterembe vezette hölgyét.

- Mit parancsolnak az uraságok? - kérdezte a sólyomként lecsapó pincér.

- Vaddisznófejet mártással! - indítványozta a jogi dolgokban annyira járatos Bellaria kisasszony és aztán könnyedén felsőhajtott.

- Vaddisznófej mártással? - döbrent meg magában a takarékos fiskális. - Hiszen ez az étlap legdrágább fogása! Mintha egy borjuszelet nem éppugy tenné meg s hozzá nem lenne táplálóbb!

De már késő volt. A pincér előkelő kézmozdulattal hozta el a vaddisznót és letette a sárga dominó elé, aki alapos étvággal látott neki a ritka csemegének.

XXI.

Az alkotmányos éra helyreállítása után történt, hogy a király hosszas tartózkodásra Pestre érkezett. A hirt természetesen általános öröm fogadta s az egész város már hetekkel előbb nekilátott, hogy méltóan fogadja az uralkodót. Diadalivék emelkedtek, az utcák járdáit kijavították, a középületeket rendbehozták, a király szeme hadd lássa mentől tetszetősebb díszben a magyar fővárost. Ekkor történt, hogy a polgármesternek, amint végigjárta az utcákat, megnézendő, minden rendben van-e, az álla hirtelen leesett. Amint ugyanis a derék férfiú végigment a Koronaherceg-utcán, egy teleknél majd felfordította két bozontos kuvasz, amelyek jobb ügryhöz méltó buzgalommal üldöztek egy acélkékszinü kakast. A kakasnak tudniillik kedve volt egyet sétálni s átröpült a palánkon, amit a komondorok nem hagyhattak szó nélkül és utána iramodtak a Koronaherceg-utcába. Hogy a kép teljes legyen, a telek belsejében egy tehén keservesen bögni kezdett, míg a kuvaszokat egy ingujjas bolgár követte, aki, kezében vasvillájával, harsányan ezt kiáltozta:

- Burkus! Filax! Vissza! Azt mondom, hogy vissza!

A polgármester elkékülve nézte az ázsiai képet.

- Mi ez, atyámfiak az Urban, mi ez? - hebegte a szegény városfő és homlokán verejtékcseppek jelentek meg. - Mi akar ez lenni, az Isten szerelmére? Tatárok törtek be?

Hogy mi volt? A kakas, a két komondor, az ingujjas bolgár természetesen a hirhedt Bauernebel-telek tartozékai voltak. Hogy is kerülhettek volna másképpen a Koronaherceg-utcába? A polgármester is csakhamar rájött a dolog nyitjára és szomoruan felelt önmagának.

- Ez Bauernebel műve! Ez az ember még a penzióba visz mindnyájunkat! Ha öfelsége meglátja ezt a telket, meghallja a tehén bögsét, a komondorok vonítását... jaj! nem is merek a következményekre gondolni.

És a polgármester szomoruan ballagott tovább. Utja elvitte a másik Bauernebel-ház mellett, amely piszkosan, töredezett vakolatot falakkal bámult reá, káposzta- és szénaszag lengett rajta. A közigazgatási hatóság első tisztviselője elhatározottan kapta fel a fejét.

- Nem, nem, - mondotta magában, - ez nem maradhat így! Ki kell egyezkednünk ezzel a Bauernebellel, mert soha többet a király sem jön Pestre, ha azt látja, hogy a város első utcájában szénaszag, káposztaraktár van és böszült kuvaszok lökik fel a járókelőket. Itt tenni kell, - fejezte be elmefuttatását, - még pedig sürgősen!

Másnapra a tanács már össze is volt hiva és a Bauernebel-ügy szőnyegre került. Mindnyájan igazat adtak a polgármesternek, hogy ez ázsiai állapotokon segíteni kell s hogy erre csak a barátságos ut alkalmas, mert az arany polgár tovább viszi pénzzel, ravaszsggal, mint a tisztelt törvényhatóság. Mit érnek vele, ha el is tiltják tőle, hogy a Koronaherceg-utcában káposztát és kuvaszokat tartson, másnap kieszel valami ujat és talán még jobban bemártja őket az uralkodó előtt! Azért tehát határozatba ment, hogy Bauernebellel meg kell békülni s e célra rögtön bizottságot is alakítottak.

Az arany polgár egy délután éppen szobájában üldögélt és a pénzét számolgatta, mikor nyílik az ajtó és belép három feketekabátos, köcsögkalapos ur: Sartoris Vince, Gutfreund Erasmus és Gámauf Péter, a város küldöttei, akik némi köhögés után rátérnek jövetelük céljára, a Koronaherceg-utcai telekre.

Végre tehát!

Ez a perc Bauernebel életének legszebb pillanata volt. Ime, előtte állanak hát ellenségei és a béke olajágát lebbentik meg előtte. Ime, a büszke város megalázkodik az egyszerű polgár előtt. Ime, a dacos polgármester belátni kénytelen, hogy Pest legfontosabb faktora nem ő, hanem Bauernebel Jeromos. Diadal ez, oly fényes diadal, amelyet álmodni se mert volna s amely egyszerre elfeledtette a viselt hadjárat minden kellemetlenségét, nehézségét, borsát, sőt költségeit is!

Az arany polgár egy ideig szótlánul élvezte a győzelem édes mámorát, aztán kegyesen intett kezével.

- Üdvözetem a nemes uraknak!

A deputáció tagjai szaporán hajbókkoltak.

Bauernebel újabb szünetet tartott, majd így szólt:

- A Bauernebelek egész földi pályafutásukban józan belátásuk és méltányosak voltak. Küzdelmeikben sohase vezette őket a bosszu, csak az igazság kutatása, soha rossz indulatot, csak az őket megillető jogok törvényadta tiszteletének keresése. Ez volt célom (majdnem azt mondotta: célunk) a galamb-pörnél is. Tudtam, hogy igazam van és bántott, hogy a hatóság ezt nem ismeri el. Ezért harcoltam, ezért lettem volna kész utolsó forintomat is csatába vinni. Ha azonban azt látom, hogy jogaim elismertetnek, hogy az igazság győz, akkor leteszem a fegyvert és szívesen nyujtok jobbkezet. Tehát, mindenekelőtt: mi lesz a galambokkal?

Sartoris Vince szaporán kapta el a szót.

- E tekintetben nyugodt lehet, Bauernebel ur. A galambokat a város megveszi, kisajátítja, agyonlövi, ahogyan ön kívánja s amikor ön kívánja.

Bauernebel komolyan intett fejével.

- Lőjjék agyon őket.

- Ugy, ugy, - bólintotta vissza Gámauf Péter.

- És a kártérítés? Ki fizeti meg azt, hogy a galambokat évszámra tartottam, hogy azok részben elriasztották lakóimat, részben tönkretették szépen vakolt falaimat?

- A költségeket is a város viseli, - mondta Gutfreund Erasmus, hogy ő is szóljon valamit.

- Akkor kitűzhetjük a fehér lobogót! - jelentette ki az arany polgár méltóságteljesen. - A béke meg van kötve!

Igy fejeződött be a híres galamb-pör, amelynek aktái mai napig megtalálhatók a főváros levéltárában és így esett, hogy a Koronaherceg-utca sétálóit ma már nem veszik üzőbe haragos alföldi komondorok.

XXII.

Az oleandervirág és az álarcosbáli jelenet végleg betette az ajtót Quastl urnak. Mikor a derék fiskális másnap látogatást akart tenni Tildánál, az arany polgár leánya nem fogadta el látogatóját, hanem a szobaleánnyal egy levelet kézbesített neki, amelyben ez állt:

„Vaddisznófej mártással!”

Quastl ur elsápadt s megsemmisülve tántorgott haza. Többé nem merte a lábát Bauernebelékhez betenni, ha pedig disznót látott, hátán végigfutott a hideg. Tényleg: a vaddisznófej mártással a világ legdrágább eledele, - tőle elvitte Pest városa leggazdagabb eladóleányát.

Pár napra a nevezetes esemény után Pető lélekzetvesztve rohant be Tildához.

- Tudja-e, mit beszélnek a városban? - kérdezte rémülten. - Van sejtelve róla, hogy mit beszélnek?

- Hogy tudtam Quastl uron?

- Nem! Ezerszer nem! - kiáltotta a jogász, aki még mindig levegő után kapkodott. - Azt beszélnek, hogy Bulcsu megkérte az ön kezét és ön nem dobta ki a zenészt!

Tilda ránézett a jogászra.

- És mi köze önnek mindehhez? - kérdezte hidegen.

- Hogy mi közöm? - csodálkozott Pető. - Hogy mi közöm? Az a közöm, hogy én önt nagyrabecsülöm, tisztelem és meg akarom óvni az ilyen könnyelműségtől! Ön és Bulcsu! Inkább a tűz és víz, nap és éjszaka, mint kegyed és ez a korhely zenész! Nem, nem, - tette hozzá fejét rázva, - ez nem valóság, ez tréfa, ez lehetetlenség!

Az arany polgár leánya a sarkára állt.

- Kedves Pető ur, - mondta erélyesen, - nincsen semmi szükségem az ön tanácsaira. Hogy mit cselekszem, az kizárólag az én dolgom, akár tréfának, akár lehetetlenségnek tetszik azt felfogni.

- Tehát igaz? - dadogta művésziiesen Pető.

- Az nem kell, hogy önt érdekelje, - válaszolta Tilda és visszavonult a szobájába.

A jogász láthatólag lehangolva távozott, amint azonban a folyosóra ért, egyszerre vigan kezdett el füttyöreszni és hatalmas ugrásokban tartott a fagottista lakására.

- Bulcsu! - kiáltotta az ajtóból. - Bulcsu! Hamar, kapd magad, szaladj át Bauernebelékhez és kérd meg Tilda kezét. Egy pillanatig se késlekedj, mert még meggondolhatja magát!

- Mit beszélsz? - ijedt meg a Nero szerzője. - Megkérjem a kezét, hogy kidobasson Lámp ural?

- Nem fog kidobni! - emelte fel két ujját a diák. - Esküszöm, nem fog kidobni!

Bulcsu tétovázott.

- Az lehetetlen, - jelentette ki igen szerényen. - Én ismerem magamat. Egyszer vallottam csak szerelmet egy leánynak és az is hozzám vágta a pamutos kosarát.

- Ezuttal nem fogják a pamutos kosarat a fejedhez vágni, én mondom, Pető, aki a vesékbe lát! Vedd a kalapodat, a botodat és menj át, vagy viszlek!

És nem is várva meg a zenész választát, a jogász fejébe vágta barátjának a kalapját, kezébe nyomta a botját és azzal végighurcolta a folyosón, becsengetett Bauernebelékhez és belökte az ajtón a Nero mélyen megdőbbsent szerzőjét.

- Végre! - kiáltott fel a jogász és azzal a tekintettel nézett az ajtón lógó Karpfenbiller-táblára, mint Napoleon Saint-Cloudra.

XXIII.

Önök, kedves olvasóim, akik jártasak a világtörténetben, bizonyára tudják, hogy Saint-Cloud nem volt az utolsó stáció Napoleon diadalmenetében. Következett még Marengo és Ulm bevétele. Marengo az adott esetben azt jelentette, Bauernebel Jeromost megnyerni Bulcsu részére, Ulmnak pedig tegyük meg Jozefint, akihez való vonzódását Pető napról-napra erősebben érezte.

Marengo aránylag könnyen adta meg magát. Az arany polgár ugyan első pillanatban majdnem leesett a székről, amikor Pető elárulta Bauernebelnek, hogy Tilda és Bulcsu az apai áldást kívánják. Pető azonban mihamar lábra segitette Bauernebelt, megmagyarázva neki, hogy Bulcsunál jobb férjet keresve se találhat a leányának, mert a zenész úgy beleszokott a nyomorba, hogy a hatost is tüneménynek nézi s ehhez képest becsüli is meg, továbbá, mert: a Nero szerzőjének sejtelve sincs róla, mi a fiaker, a pezsgő, az uri kényelem, következésképpen nem is vágyik rája, végre, mert Bulcsu a legjobb üzletember, aki még a fogsorát is el tudta adni kettőszáz forinton, amire nem volt eset a földön. Azonkívül, ha a zenésszel békét köt, a förtelmes fagott-hangversenyek is elmaradnak s Jozefin egyik leghathatósabb támaszát veszti el. Mindezeknek tetejébe Pető még szerényen megemlítette a galamb-pört, amelyben ő (már mint jogász) némi kárpótlásra tart igényt s ezt olyan módon állapítja meg, hogy az arany polgár adja áldását az ifju párra. Ha ez nem következik be, jelentette ki Pető, ugy csekélysege át fog pártolni a város oldalára és akkor a polgármester talál rá módot, hogy a pört újra felvegye és Bauernebelt megtáncoltassa.

Az arany polgár egy ideig ötölt-hatolt, azután megadta magát. Hiszen tény, hogy a legjobb az olyan vő, aki nem ismeri az élet édes bűneit, fényüzéseit, a szegény ifju még a garast is megbecsüli, míg a gazdag kérőnek az igényei is gazdagok.

- Áldásom reájuk, - dörögte tehát Bauernebel. - De egyet kikötök. A fagott első napon a kályhába kerül!

Petőt az újabb győzelem arra ösztönözte, hogy most már Ulm ellen induljon. Ami sikerült a Nero szerzőjének, az neki sem lehetetlen. Felhuzta tehát gérokkját és beállított Jozefinhez. A jogász nem volt bátoratlan gyerek s ezért rögtön gazdag érzelmvilágára hivatkozott és fokozott szerelméről biztosította a szép özvegyet.

A szavak, amelyeket Pető ez alkalommal használt, oly szépen voltak összefonva, hogy nem tudom őket szerény tollammal hüen visszaadni. Ennek dacára azonban a hatás elmaradt, mert Jozefin végig hagyta ugyan beszélni az ifjut, egy szót nem beszélt közbe, denique azonban nyugodtan ezt jegyezte meg:

- És mindezt elhiggyem önnek, kedves Pető ur?

A jogász meghökölt.

- Természetesen, - felelte önérzetét összeszedve. - E földön ön az egyetlen lény, akit imádok.

Jozefin gunyosan mosolygott.

- Az egyetlen? Nem rossz. Ön tehát nem szoknyavadász?

- Én és szoknyavadász? - méltatlankodott Pető. - Hogy tételezheti ezt fel rólam?

A szép asszony nyugodtan nézett tisztelőjére.

- Bizonyítékok alapján, - jelentette ki aztán hüvösen. - Kétségtelen adataim vannak rá, hogy ön a főváros legrettenetesebb szoknyavadásza s hogy emellett a legzajosabb korhelyéletet éli,

hogy nem törődik a földön senkivel, semmivel és hogy tréfából se tud igazat mondani. Azt hiszem, ennyi bizonyíték elég arra, hogy ne higgyek önnek s hogy az ön barátságát kételkedő mosollyal kísérjem.

Pető leesett az égből. Saint Cloud és Marengo után, ime, nem Ulm, hanem Fontainebleau következne! Teringettét, ki számított erre?!

- Asszonyom! - kiáltotta felháborodva a jogász. - Esküszöm önnek, hogy mindez csunya rágalom, amelyet ellenségeim találtak ki. Ha ifju is vagyok, azért nemesen gondolkodom, hűen teljesítem kötelességeimet, nem futok szoknyák után s ön az egyetlen eszményem. Méltatlan dolog az, ami velem megesett!

A diák elkomolyodott és lelógatta fejét.

- Van egy ember, - folytatta szomorúan, - aki tudja, mily végtelenül szeretem önt, mennyit gondolok hónapok óta önre és hogy önön kívül nincs senkitem a világon. Hallgassa meg ez embert és ha hisz neki, akkor meg fog fog róla győződni, mily nagy tévedésben van és milyen alaptalanul kételkedett bennem!

Jozefin felbiggyesztette ajkát.

- És ki ez az ember? - kérdezte közömbösen.

- Ez az ember Bulcsu! Hallgassa meg őt s ő el fogja mondani, mint gondolkodom kegyedről, mily tisztelettel, ragaszkodással hordozom képét szivemben!

A szép asszonyból kitört a gyilkos kacagás.

- Bulcsu! És amit ő fog önről mondani, az igaz?

- Az igaz, - bólintott fejével a jogász, aki természetesen mit sem tudott arról, mit cselekedett a meglepetést csinálni akaró zenész a háta mögött.

Jozefin Pető vállára tette kezét.

- Jól van, barátom, - szólott gunyosan, - kívánsága szerint lesz. Sőt, többet mondok, én már beszéltem is Bulcsuval és óhajához képest hittem is neki. Sőt még többet közölhetek önnel: a fentebbi adatokat, hogy ön megbizhatatlan, ingatag, csélcsep és szoknyavadász, éppen az ön tisztelt barátjától kaptam.

- Tessék!?

- Igen, tőle. Bulcsutól. Tőle.

„Tőle.” Ez volt a szép özvegy utolsó szava. De azt már Pető nem hallotta. A jogász ész nélkül kapott kalapja után és vad vágatásban robogott át a zenészhez.

A Nero szerzője otthon volt és a gérokkját tisztogatta, hogy az ódon ruhadarab méltó legyen az eljegyzéshez.

- Bulcsu! - rontott be ajtóstól a házba a diák. - Mit tettél velem!? Szerencsétlen ember, mit tettél velem!?

A zenész rémulten ejtette ki kezéből a gérokkot.

- Mit tettem!? - dadogta kétségbeesve.

- Hogy mit? - kacagott fel pokolhoz hasonlóan Pető. - Tönkretettél, elpusztítottál, a kétségbeesésbe löktél! Végem van, igen, végem, - tette hozzá és oly elkeseredéssel ült le egy székbe, hogy az menten összeroppant alatta.

- De beszélj hát! - könyörgött a zeneszerző, lábra segítve barátját. - Én nem tudok semmiről sem! Én nem tettem semmit ellened, hiszen örök hálára vagyok neked lekötelezve!

Pető iparkodott összeszedni magát. Az okos ember még kétségbeesésében sem veszi el a fejét. Azért tehát ő is csillapodásra intette idegeit, azután így szólt:

- Te azt mondtad Jozefinnek, hogy én csélcsep vagyok, hogy tréfából sem mondok igazat, hogy szoknyákra vadászok?

Bulcsu komolyan intett fejével.

- Igen, azt mondtam neki.

Pető a padmalyig ugrott mérgében.

- Azt beszélted neki, hogy hazudom, hogy korhelykedem, hogy minden nőnek utána futok és egyben tagadod, hogy tönkretettél, megcsaltál, kétségbeesésbe döntöttél engemet, legjobb barátodat!? Miféle erkölcsök vannak, te szerencsétlen! miféle erkölcsök!?

Bulcsu tágranyilt szemmel nézett barátjára.

- Miféle erkölcsök? Azt hiszem, a legjobbak. Igaz ugyan, hogy a hazugság magában véve nem szép, de gyakran célravezető s a cél szentesíti az eszközöket. Ha azt mondtam rólad, hogy haszontalan fráter vagy, az volt a tervem, hogy téged diadalra juttassalak Jozefinnél. Hiszen tőled tanultam, hogy a Bauernebeleket ellentmondással lehet a nekünk kívánatos véleményre bírni. Ha valamiről a Bauernebeleknél azt mondjuk, hogy az fehér, ők örök ellentmondásra hajló lelkitulajdonságuknál fogva azt fogják rá kijelenteni: „Nem igaz. Fekete!” Hiszen ez a rendszer fényesen bevált nálam, megkíséréltem tehát nálad is és éppen ezért feketítettem be Jozefinnél. Ez az ellenpont, ahogy mi zenészek mondjuk, - fejezte be szavait a Nero szerzője, - avagy contredanse, ahogy ti jogászok hívjátok.

Pető előtt egyszerre kitisztult a helyzet. Teringgettét, ez más! Szegény Bulcsu, titokban segíteni akart rajta és amilyen szerencsétlen ember, éppen a jóindulatával döntötte kátyuba a szekeret. A jogásznak akaratlanul is nevetnie kellett a komédián.

- Na, ezt megcsináltad, muzsikus, - jelentette ki a Nero álmétkodó szerzőjének. - A helyzet tudniillik az, hogy Jozefin mindent elhitt neked, szóról-szóra, ahogy elmondtad.

- Elhitte? - esett le Bulcsu álla. - Oh, én tökfej! Oh, én százszoros tökfej!

A szegény ex-fagottista kétségbeesve rohant fel és le szobájában, azután hirtelen szökéssel kint termett a folyosón s ahogy volt, kalap, kabát nélkül, rohant át Jozefinhez. A szolgák nem akarták beereszteni, de a zenész félrelökte őket és betört a szép asszonyhoz, térdreborult előtte és sirva mondom el neki az egész dolgot, úgy, ahogy volt, a tudatos hazugságok indokait, az ellenpontot, amelynek csálhatatlanságában oly szentül hitt s amely, ime, ekkora keveredést idézett fel.

- Soha többé nem teszem, Jozefin! - esküdött meg végül Bulcsu. - Csak az egyszer bocsásson meg! csak az egyszer, különben a Dunának megyek!

És kedves Jozefin megbocsátott a Nero szerzőjének, mi több, hitt is neki, mert hiszen, aki szeret, az ugyanis szívesen hisz.

Igy történt, hogy pár hét múlva a második eljegyzés is megtörtént, abban a reményben, hogy Pető mielőbb leteszi a vizsgáit és beáll komoly ügyvédnek. A jogász ezt megígérte, meg is tartotta s két év múlva már cifra címtábla fityegett az irodája előtt. Pöre az mindjárt akadt. Tudniillik, egy borzalmas dolog történt, amire még ki kell terjeszkednem.

Egy napon kiderült, hogy Maurer, a rejtélyes csizmadia annakidején nem halt meg, csak gyorsan elköltözött régi lakásáról és azért terjesztette halála hírét, hogy a hitelezői ne zaklassák. Évek múlva azonban Maurer jobb módba került és egy meggondolatlan pillanatában elment a régi Bauernebel-házba, megnézendő, megvannak-e még a galambjai? A galambok azonban már nem voltak meg, épp egy héttel előbb vette át őket a város és agyonlövötte a pecérrel valamennyit. Maurer persze nem hagyta a dolgát, valaki a fejébe magyarázta, hogy neki nemcsak az egykori galambokra, de azok leszármazóira is joga van s miután ezek eltűntek, Bauernebel kártérítéssel tartozik neki. A csizmadia kötélnek is állott és bepörölte az arany polgárt.

Képzelnéni Pető rémületét, amikor egy nap beállított hozzá az apósa - aki, mióta megbékült a várossal és Jozefinnel, senkivel sem veszekedhette ki magát - és azt a kijelentést tette:

- No, öcsém! Tudod-e, mi ujság? Nagy dolog! Holnap tovább folytatjuk a galamb-pört! Itt van Maurer és rajtam követeli a gerlicéit!

Az ifjuval forogni kezdett a világ.

Megint a galambok! Ismét előkerülnek hát a métermázsás pöriratok, elleniratok, felebbezések, megint felvonulnak a tanuk, a hatósági emberek, az eltűnt örökösök, az eltűnt hagyatéki tárgyak: a csirizestál és az ár! Nem, nem, elég volt belőlük!

- Kedves Jeromos! - indítványozta megilletődve Pető. - Hagyjuk ezt a tengeri kigyót békén nyugodni. Fizessen tiz pengőt Maurernek és az ügy el van intézve.

- És az igazság!? - kiáltott fel Bauernebel, akiben pokolian égett a vágy pörlekedni. - Odaadjam az igazamat, a jogomat? Soha! Csak tessék pörölni! Majd megmutatom én annak a csizmadiának, hogy Bauernebel Jeromossal nem lehet kikezdeni! Fiat justitia, pereat mundus! Tessék csak felvenni a pört! Ezer ördög! majd befütök én annak a csizmadiának!

(VÉGE.)